

Umenie šermu majstra Liechtenawera

Cod.44.A.8 (1452) & MS Germ.Quart.2020 (ca 1510)

Preložil a upravil

Martin Fabian

Bratislavský šermiarsky spolok

Apríl 2015

Úvod

Keď som v roku 2006 začal s rekonštrukciou pôvodného šermu podľa dochovaných manuskriptov, printov a rôznych traktátov, prvé dielo z tzv. „priamej“ Liechtenauerovej línie, ktoré sa mi dostalo do rúk, bol **Cod. 44. A.8** z roku 1452. Vtedy a ešte dnes sa tento manuskript, resp. verzia *Zedlu* označuje menom Peter von Danzig, čo však nie je úplne presné. Autor komentárov k Liechtenauerovej náuke zostáva anonymný a Peter von Danzig je označovaný iba ako autor posledného krátkeho komentára k Liechtenauerovmu *Kampffechten*, t.j. k súbojovému šermu.

Tak či onak, dielo na mňa veľmi zapôsobilo svojim uhladeným štýlom natoľko, že som sa ho naučil čítať v originálnom znení a neskôr slúžilo ako centrálna verzia prvého prekladu, v ktorom som skompiloval niekoľko najznámejších diel v spomínanej línii. O to viac ma neskôr potešilo, že existuje aj obrázková verzia tohto rukopisu, **MS Germ.Quart.2020**, familiárne známa pod menom Goliáš.

Je mi preto veľkou radosťou a ctou uviesť prvý slovenský preklad tohto rozsiahleho diela, ktorý bol pre mňa pred mnohými rokmi úvodnou bránou do sveta pôvodného šermu s dlhým mečom. Aby bolo pre čitateľa a cvičenca starých európskych bojových umení jednoduchšie interpretovať písaný text, rozhodol som sa skombinovať nádherné ilustrácie z **MS Germ.Quart.2020** spolu s kmeňovým textom z **Cod. 44. A.8** v modernej podobe tak, že dopĺňajú jednotlivé pasáže presne po vzore Goliáša.

Zároveň, nakoľko je Liechtenauer okrem náuky o boji dlhým mečom aj autorom inštrukcií k boji na koni a náuky o súbojovom šermu, súčasťou prekladu je aj posledná menovaná náuka – *Kampffechten*, teda súbojový šerm. Myslím si, že napriek tomu, že sa dnes málo ľudí venuje šermu na koni alebo šermu v zbroji spôsobom, aký bol v stredoveku zaužívaný, je potrebné rozšíriť jednak povedomie o tomto druhu šermiarskeho umenia a jednak považujem *Kampffechten* za významnú komplementárnu náuku pre každého cvičenca starých bojových umení. Je relatívne jednoduchá, priama, ale o to viac surová v porovnaní s inými disciplínami, ktoré môžeme bezpečne cvičiť.

Nech teda opäť padne preklad na úžitok ľuďom, ktorí majú v obľube šerm tak, ako ho má rada obrovská komunita ľudí na celom svete a takisto ľuďom, ktorí sa zaujímajú o úctyhodné dedičstvo našich predkov. V prípade akýchkoľvek nejasností, nezrovnalostí, otázok alebo len tak ma neváhajte kontaktovať e-mailom na martin@fecht-kunst.eu.

Martin Fabian
Bratislavský šermiarsky spolok
V Bratislave, 16. apríla 2015

Predhovor

Cod. 44. A.8, známy tiež ako „Peter von Danzig“, je manuskript, resp. rukopis vyhotovený pravdepodobne v roku 1452 (podľa datovania na konci rukopisu). Je zhotovený v nemčine, má 113 fólií, teda 226 strán. Aktuálne sa nachádza v držbe Biblioteca dell'Accademia Nazionale dei Lincei e Corsiniana v Ríme. Samotný manuskript je kompiláciou viacerých šermiarskych náuk, okrem troch disciplín majstra Liechtenauera obsahuje šerm v zbroji, meč a štítok, zápas a dýku Andre Liegniczera, šerm na koni, šerm v zbroji a dýku podľa Martina Huntfeltza, zápas žida Otta a šerm v zbroji podľa Petra von Danzig.

Čo sa týka sadzby, písma a kvality jednotlivých náuk, ide o jeden z „najuhladenejších“ a najkrajších manuskriptov. Obsahuje celkovo 5 ilustrácií, z ktorých štyri znázorňujú základné strehy s dlhým mečom a jedna sediaceho majstra, ktorým je možno Liechtenauer.

MS Germ.Quart.2020, resp. Goliáš, je tiež nemecký manuskript, ktorý bol zhotovený zhruba o polstoročie neskôr ako predošlé dielo, podľa predpokladov medzi rokmi 1500-1520. Ide takmer o identickú kópiu náuk z **Cod. 44. A.8**, ktorá je navyše obohatená o nádherné a početné ilustrácie ku každej časti. Bohužiaľ, ako veľký počet iných šermiarskych diel ho z neznámych príčin postihol smutný osud. Dielo je totiž napriek svojej rozsiahlosti nedokončené, miestami chýbajú celé pasáže. Najmarkantnejšie je to ku koncu manuskriptu, kedy sa objavuje viac a viac prázdnych strán a kde sú posledné ilustrácie už iba skicami. Prezývku Goliáš dostalo podľa ilustrácie v úvodnej časti rukopisu, kde je zobrazený Dávid bojujúci s Goliášom. Presný dôvod je neznámy, môže však ísť o odkaz na časté tvrdenie v šerme, že aj slabší a menší protivník porazí s dôvtipom, zručnosťou a umením silnejšieho a väčšieho.

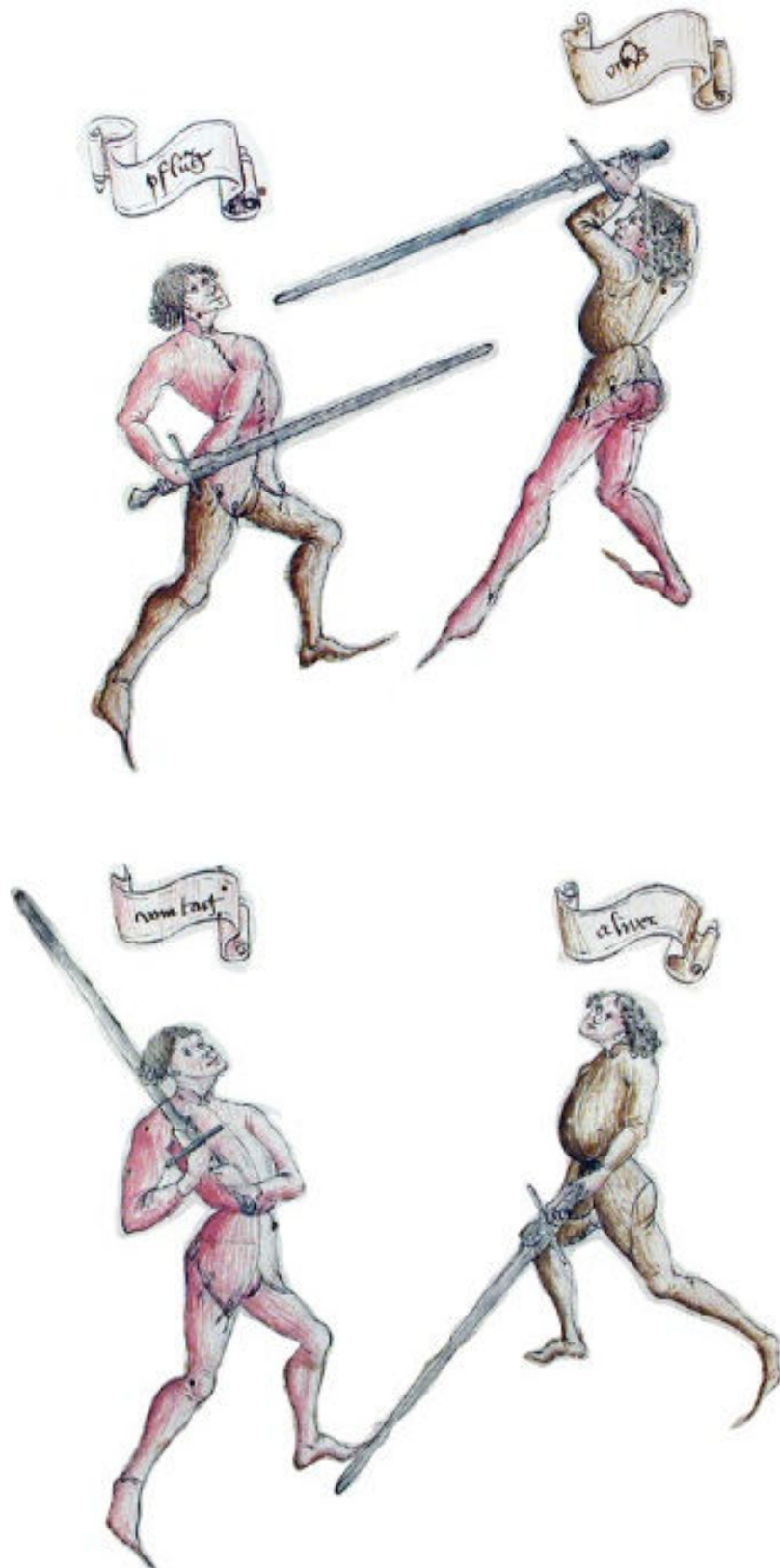
Formu prekladu sa snažím držať zhruba s tým, ako je písaná originálna predloha. Nadpisy pasáží a veršovaná náuka sú označené červenou farbou, komentár a ďalší text je štandardne čiernou. V úvodnej časti sa nachádza kompletný sumár *Zedlu*, teda Liechtenauerovej náuky, po ňom už nasleduje boj s dlhým mečom a súbojový šerm v celom svojom rozsahu.

Text predlohy, t.j. **Cod. 44. A.8** je doplnený obrázkami z Goliáša zhruba tak, ako k nemu prináležia v druhom rukopise. V prípade, že som z obsahových dôvodov obrázkov musel posunúť dopredu alebo dozadu, uvádzam túto informáciu vždy v poznámkach.

Ako aj v iných prekladoch, aj v tomto poslovenčujem pôvodné termíny, ktoré označujú jednotlivé techniky alebo kategórie (ako napríklad *windowať* a pod.). V prípade, že ide o sloveso, ktoré neznamena nutne kategóriu, používam presný slovenský preklad. Ak je niečo diskutabilné alebo považujem za potrebné preklad vysvetliť, uvádzam vždy svoje postrehy v poznámkach pod textom.

Liechtenauerovo dielo je natoľko jednoduché, že v konečnom dôsledku nepotrebuje širokú analýzu alebo výklad. Napriek tomu sa snažím na niektorých miestach pomôcť čitateľovi v orientácii v texte poznámkami. Z rovnakého dôvodu sa nachádza na konci prekladu krátky, abecedne zoradený glosár, resp. slovník pojmov.

Prajem úspešné štúdium jedného zo základných textov každého šermiara praktizujúceho Kunst des Fechtens, teda Umenia šermu majstra Liechtenawera.

Základne strehy s dlhým mečom z manuskriptu **Cod. 44. A.8**

1

Tu sa začína náuka rytierskeho Umenia šermu, ktorú vytvoril a zostavil Johannes Liechtenawer, veľký majster v tomto umení. Nech mu je Boh milostivý.

Prvá časť je o šerme dlhým mečom, nasledovať bude časť o šerme s kopijou a mečom na koni² a nakoniec so skrátеным mečom v súboji. A keďže toto Umenie by sa mali naučiť a vedieť kniežatá, páni, rytieri či vojsko, ako budeš o chvíľu vidieť, nechal ho spísať tajomnými a nejasnými slovami, aby nebolo hneď zrozumiteľné a pochopiteľné pre bežného človeka. Učinil tak kvôli povrchným a ľahkovážnym šermiarskym majstrom, ktorí si Umenie nevedia vôbec vážiť a vo všeobecnosti kvôli ľuďom, ktorí ho nevedia držať v tajnosti, ako to tomuto kumštu prináleží. Aby sa nestalo pre takýchto majstrov a bežných ľudí ľahko prístupné a obyčajné.

Toto je predhovor

Mladý rytier, nauč sa Boha milovať a ženy ctíť, porastie tak Tvoja česť. Cvič sa v rytierstve a nauč sa Umenie, ktoré Ťa povznesie a v boji vyznamená. V zápase dobre schmatni súpera, mužne narábaj s drevcom, kopijou, mečom a tesákom a v cudzích rukách z toho sprav neužitočnú vec. Tni na cieľ a zaútoč, vbehni vpred, traf alebo nechaj veci sa diať samé. Tak si vyslúžiš chválu od múdrych, ktorí velebia. Drž sa jednej veci: Všetky umenia majú rozmer a hmotu.

Toto je všeobecná náuka o dlhom meči

Chceš ukázať Umenie? Postav sa ľavou vpred a s pravou choď za sekmi, ľavou za pravou, ak chceš silno šermovať. Kto seká v *Nach* si Umenia užije málo. Sekaj na súpera čo len chceš a žiaden wechslar sa nedostane k Tvojmu schiltu. Útoč na telo a na hlavu a nestráň sa *zeckrur*. Šermuj s celým telom ak chceš mocne bojovať. Čuj čo nie je dobré: Nešermuj zľava, ak si pravák a ak si ľavák, z pravej strany to tiež nie je výhodné. *Vor* a *Nach*, tieto dve veci sú zdrojom celého Umenia. Okrem toho si zapamätaj slovo *sterck*, *swech* a *Indes*. Až potom sa môžeš naučiť s Umením pracovať a kryť. Ak sa ľahko zľakneš, tak sa šermovať neuč. Nauč sa robiť päť sekov z pravej strany. Kto ich dokáže vykryť, ten bude za svoje Umenie uznávaný.

Toto je text

Zornhaw, krump, twer, schiler, scheidler, alber kryje, nachreisen, uberlauffen seky zasadzuje, durchwechseln, zucken, durchlauffen, abschneiden, hendedrucken, hengen, winduj proti odkrytiam, tni, zachycuj, sekaj a bodaj s údermi

¹ Obrázok neznámeho majstra z Cod.44.A.8, možno ide o podobizeň Johanna Liechtenauera

² Preklad *rossfechten*, teda šerm na koni nie je súčasťou tohto diela.

O zornhawe

Kto na Teba seká zhora, toho ohrozí *Zornhaw-ort*. Ak sa proti tomu bráni tak sprav bez rizika oben abnehmen. Buď voči súperovi silný, winduj, bodaj. A ak to kryje, tak to zober nižšie. Toto si dobre zapamätaj: Sek, bod, poloha, mäkký alebo tvrdý, *Indes* a *Vor*, *Nach* a nebuď v *kriegu* neuvážený ani zbrklý. Ak ho nezdoľáš s *kriegom* hore, zahanbíš ho dole. So všetkými winden sa nauč robiť sek, bod alebo rez. Ak chceš protivníkov zmiašť, mal by si sa naučiť v každej väzbe rozoznať, či máš spraviť sek, bod alebo rez.

O štyroch odkrytiach

Vedz ako útočiť do štyroch odkrytí a zasiahneš súpera zručne, bez rizika a bez obáv z jeho konania.

O tom ako útočiť do štyroch odkrytí

Ak sa chceš odplatiť a zručne zlomiť štyri odkrytia, rob hore *dupplieren*, vpravo dole *mutieren*. Veru hovorím Ti, bez nebezpečenstva sa žiaden človek neochráni. Ak to pochopíš, tak sa Tvoj protivník ledva dostane k zásahom.

Krumphaw

Krumphaw sekaj zručne, strieľaj hrot po rukách. Kto vie dobre sekať *krump* s (poriadnym) krokom, tomu sa podarí množstvu sekov ublížiť. Sekni *krumphaw* na plochu, ak chceš majstrov oslabiť. Keď Tvoja čepeľ zhora zasiahne, tak sa odlep (a zaútoč), tak sa mi to bude páčiť. Nesekej *krump*, sekni nakrátko a sprav s tým *durchwechseln*. Sekaj *krump* na toho, čo Ťa obťažuje, vznešený *krieg* ho potom zmätie natoľko, že sa naozaj nebude bez nebezpečenstva vedieť vykryť.

Twerhaw

Twer prevezme to, čo prichádza zo strechy. Sekaj *twer* so *sterckou*; dbaj o to pri šerme. Sekaj mocne *twer* do *ochsa* a do pluhu. Ten kto s *twerom* poriadne skáče, ľahko hlavu zasiahne. *Fehler* klame a zavádza a zasahuje zdola podľa priania. *Verkerer* si vynúti *durchlauffen* a zápasenie. S istotou uchop lakeť a s prískokom ho vyved' ho z rovnováhy. Sprav zdvojený *fehler* a keď súper trafíš, tak mu pridaj ešte rez. Dvakrát pri tom vykroč vľavo vpred a nerob to pomaly.

Schilhaw

Schilhaw láme to, čo hulvát seká alebo bodá. Kto robí *durchwechsel*, toho *schilhaw* porazí. Poškuľuj, či protivník nešermuje nakrátko. Ak áno, *durchwechseln* nad ním zvíťazí. Poškuľuj po hrote a bez strachu zaútoč po krku. Poškuľuj hore po hlave ak chceš zraniť ruky.

Schaittelhaw

Schaitler je pre tvár nebezpečenstvom. Po pretočení značne ohrozí aj hruď. Koruna si poradí s čímkoľvek, čo z neho vychádza. Rež skrz Korunu, tak ju pekne porazíš. S úderom zatlač a s rezom sa stiahni späť.

Štyri polohy

Drž sa jedine štyroch strehov a stráň sa iných, ktoré bežne vídať. *Ochs*, *phlueg*, *alber* a *vom tag*, nech Ti ani jeden z týchto nie je neznámy.

Štyri vorsetzen

Sú štyri *vorsetzen*, ktoré vedia značne poškodiť polohy. Pred (prostými) krytmi sa vystríhaj, ak ich robíš, môžu Ti spôsobiť neplechu. Ak sa Ti stalo, že Ťa protivník vykryl, čuj čo Ti radím: Zodvihni sa

preč a sekni svižne naspäť. Ak chceš súboj ukončiť, nauč sa *ansetzen* do štyroch otvorení a tiež ostať na meči.

O *nachraisen*

Nauč sa robiť *Nachraisen* na obe strany alebo rež do zbrane. Sú dva *eussere mynne* a započni s nimi svoju prácu. Nezabudni otestovať útoky, či sú mäkké alebo tvrdé. Nauč sa v šerme cítiť. Slovo *Indes* dokáže človeka poriadne zraniť. *Nachraisen* sa robí na obe strany. Keď trafiš, pridaj k tomu starý, dobrý rez.

O *uberlauffen*

Sprav *uberlauffen* voči tomu, kto útočí zospodu a zahanbíš ho tak. Ak sa hore naviažete, tak buď silný, tak sa mi to bude páčiť. Potom rob svoju prácu alebo pevne zatlač z oboch strán.

O *absetzen*

Nauč sa s *absetzen* zručne seký a body lámať. Ak na Teba súper bodá, Tvoj hrot ho zasiahne a jeho útok prekazí. *Absetzen* sa robí na obe strany a keď s ním vykročíš, vždy súpera zasiahneš.

O *durchwecheln*

Nauč sa *durchwechsel* robiť na obe strany a bodaj z neho poriadne. Kto sa na Teba naviaže, tomu to *durchwechsel* rýchlo spočíta.

O *zucken*

Prikroč bližšie počas naviazania, *zucken* Ti poskytne dobré možnosti útoku. Stiahni meč a ak ho súper trafi, tak ho stiahni zas. Nájdi potom spôsob, ako zaútočiť a zraniš ho. Ak chceš protivníkov zmiast, rob *zucken* pri každom naviazaní.

O *durchlauffen*

Sprav *durchlauffen* a prebehni súpera. Nechaj meč za hlavicu visieť a schmatni ho, ak chceš zápasiť. Zapamätaj si, kto proti Tebe silno tlačí, tomu sprav *durchlauffen*

O *abschneiden*

Odšmykni sa zdola z tvrdej väzby v oboch prípadoch. Sú štyri rezy, dva horné a dva spodné.

O *hendedrucken*

Pretoč svoj rez cez plochu a zatlač na ruky.

O dvoch *hengen*

Na každej strane sú od zeme nahor dve *hengen*. V každom útoku, či v bode alebo v seku sa nauč rozoznať, či je súper mäkký alebo tvrdý

O *sprechfenstri*

Sprav *sprechfenster*, stoj v ňom voľne a sleduj súperov zámer. Ak sa od Teba súper sťahuje, tak ho šľahni tak, až ho to položí. Vskutku Ti vravím, žiaden človek sa (voči tomu) neobráni bez nebezpečenstva. Ak to správne pochopíš, Tvoj súper sa horko-ťažko dostane do útoku

Zakončenie náuky o boji s dlhým mečom

Kto vie dobre útočiť a tiež dobre protiútočiť a je v Umení zručný, ten by mal vedieť lámať útoky s tromi rôznymi spôsobmi, teda s tromi *wunder*. Kto vie robiť dobre *hengen* by mal z toho robiť *winden*. Je osem *winden* a treba ich robiť správnym spôsobom. Každé jedno *winden* sa dá spraviť trojako, takže ich je dohromady dvadsaťštyri, ak ich zrátaš jedno po druhom. Z každej strany sa nauč robiť osem *winden* s krokmi a vo väzbe nezisťuj nič iné, len či je súper mäkký alebo tvrdý.

Tu sa začína Umenie majstra Johanna Liechtenawera, nech mu je Boh milostivý, so skráteným mečom v súboji

Ten, kto zostúpi z koňa začína bojovať na pešo. Súper si pripraví svoju kopiju; vedz, ako sa správne so zbraňou postaviť v dvoch prípadoch. Kopija a hrot. Bez strachu bodaj svoje body ako prvý, to jest Vor. Vyskoč, *winduj* a dobre *ansetzuj*, ak to kryje tak sprav *zucken* a porazíš ho. Ak chceš bodáť ako prvý, to jest Vor, nauč sa s *zucken* lámať súperovu obranu. Pamätaj, chce sa z väzby stiahnuť a utiecť preč, tak by si sa k nemu mal priblížiť. Vzápätí ho uvážene schmatni

Zápas v súbojovom šerme³

Ak chceš zápasiť, nauč sa dobre skočiť poza súperovu nohu. Nauč sa páčiť jeho prednú nohu tak, že ju zručne uzamkneš. Rob chmaty na obe strany, ak chceš s Umením súboj ukončiť. Ak sa to vyvinie tak, že vytasíš voči kopiji meč, dávaj dobrý pozor na body, poriadne priskoč a svižne schmatni súpera do zápasu. Udri drevec s natiahnutou ľavou rukou, zručne skoč a uchop meč. Ak sa chce stiahnuť, chyt' mu drevec a ťahaj až kým neukáže Tvojmu hrotu odkrytie. Koža, rukavice, pod očami, nauč sa hľadať správne odkrytia. Šikovne sa nauč robiť zakázané chmaty. Nájdi spôsob ako súpera páčiť, a porazíš tak aj takého, ktorý je silnejší než Ty. S každou zbraňou natoč hrot proti odkrytiu. Ak obidvaja protivníci vytasia z pošiev svoje meče, treba byť silný a dobre rozlišovať naviazania. *Vor* a *nach*, tieto dve veci poznaj dobre. Nauč sa svižne odskakovať. Prenasleduj súpera s mečom vo všetkých väzbách, ak je silný a chceš ho zmiasť. Ak to kryje, tak stiahni meč a bodaj. Ak znova kryje, tak ho opäť stiahni. Ak na Teba silno útočí, *schieszen* ho porazí. S jeho udierajúcim hrotom sa chráni. Triaľaj bez strachu a s oboma rukami sa nauč natáčať hrot proti očiam. Prednú nohu si musíš pred údermi chrániť.

Na tomto mieste sa začína výklad a komentáre k náuke o dlhom meči

Túto náuku vytvoril a zostavil Johannes Liechtenauer, ktorý bol veľkým majstrom v tomto umení. Nech mu je Boh milostivý. A keďže toto Umenie by sa mali naučiť a vedieť kniežatá, páni, rytieri či vojsko, ako budeš o chvíľu vidieť, nechal ho spísať tajomnými a nejasnými slovami, aby nebolo hneď zrozumiteľné a pochopiteľné pre bežného človeka. Učinil tak kvôli povrchným a ľahkovážnym šermiarskym majstrom, ktorý si Umenie nevedia vôbec vážiť, aby sa nestalo pre takýchto majstrov ľahko prístupným a obyčajným. A tie isté tajné a nejasné inštrukcie z náuky budú v nasledovných komentároch vysvetlené a vyložené, aby ich mohol poňať a pochopiť každý, kto už vie šermovať.

Tu si zapamätaj, že všetko čo je na začiatku nasledovných techník napísané červenou farbou, to je vlastne text tajomných poučiek Náuky o boji s dlhým mečom. To, čo je vždy potom napísané čiernou, je komentár a výklad tajomných a nejasných slov zo spomínanej Náuky.

³ Ďalšie pasáže a verše v súbojovom šerme nie sú zatriedené a nasledujú v jednom odseku

Toto je predhovor

Mladý rytier, nauč sa Boha milovať a ženy ctiť, porastie tak Tvoja česť. Cvič sa v rytierstve a nauč sa Umenie, ktoré Ťa povznesie a v boji vyznamená. V zápase dobre schmatni súpera, mužne narábaj s drevcom, kopijou, mečom a tesákom a v cudzích rukách z toho sprav neužitočnú vec. Tni na cieľ a zaútoč, vbehni vpred, trať alebo nechaj veci sa diať samé. Tak si vyslúžiš chválu od múdrych, ktorí velebia. Drž sa jednej veci: Všetky umenia majú rozmer a hmotu.

Toto je všeobecná poučka o dlhom meči, v ktorej sa nachádza mnoho dobrého kumštu

Chceš ukázať Umenie? Postav sa ľavou vpred a s pravou choď za sekmi, ľavou za pravou, ak chceš silno šermovať

Komentár: Zapamätaj si, prvá zručnosť v dlhom meči je, že ak chceš silno sekať, mal by si sa pred všetkým ostatným vecami naučiť sekať správne. Rozumej tomu tak: Ak stojíš s ľavou nohou vpredu a tneš zo svojej pravej strany a nebudeš nasledovať sek s vykročením pravej nohy, bude Tvoj sek zlý a nesprávny. Ak Tvoja pravá strana ostane pozadu, bude Tvoj sek prikrátky a nebude môcť ísť po správnej ceste, dopredu a nadol na druhú stranu k ľavej nohe. **Alebo** ak stojíš vpredu s pravou nohou a sekáš z ľavej strany a tiež nenasleduješ sek s ľavou nohou, tak bude opäť nesprávny. Preto si zapamätaj, aby si zakaždým, keď sekáš z pravej strany, nasledoval sek pravou nohou. To isté rob keď sekáš z ľavej strany. Takto sa posadí Tvoje telo vždy do rovnovážnej polohy a seký budú dostatočne dlhé⁴ a seknuté správnym spôsobom⁵.

Toto je znenie a komentár ďalšej poučky

Kto seká v Nach si Umenia užije málo

Komentár: To znamená, ak prichádzaš k súperovi v prišermovaní, nemal by si len tak nehybne stáť, sledovať súperove seký a čakať na to, s čím bude proti Tebe šermovať. Vedz, že všetci šermiari, ktorí budú takýmto spôsobom Umením opovrhovať, t.j. len sledovať a čakať na protivníkov seky a nebudú robiť nič iné, iba sa kryť, tí budú mať z takéhoto Umenia len pramalý pôžitok a potešenie. Navyše budú pri tom zasahovaní.⁶

Toto je znenie a komentár ďalšej poučky

Sekaj na súpera čo len chceš a žiaden wechslär sa nedostane k Tvojmu schiltu⁷. Útoč na telo a na hlavu a nestráň sa zeckrur⁸. Šermuj s celým telom ak chceš mocne bojovať

⁴ V zmysle „budú mať dostatočný dosah“.

⁵ Daná vec je v iných dielach, napr. Codex Wallerstein (3r), označená ako na konci predhovoru uvedené kryptické pojmy rozmer a hmota, ktoré by sme mohli alternatívne premenovať na dĺžka (či dosah) a hmota (obsah, masa). Ide o pojmy z geometrie a fyziky, ktoré sa v tomto význame transformujú na vystreté ruky v šerme (správny dosah) a dobrú prácu z ťažiskom, resp. s presúvaním „hmoty“ (čiže správny postoj). Jedno s druhým sú previazané, nakoľko dobrý postoj nám uľahčí presun „hmoty“ a zaručí (spolu s vystretými rukami) správny „dosah“. Dosiaľ sa mi však nepodarilo vypátrať, ku ktorému dielu alebo filozofovi sa dá daná fráza vystopovať. Môžeme však predpokladať, že pôjde o inšpiráciu antickou filozofiou ako v iných prípadoch.

⁶ Čiže, ak si otočíme negatívnu poučku, rada znie „nečakať na súpera, ale naopak prevziať iniciatívu v šerme“. Alfa a omega Kunst des fechtens, ktorá bude v tomto diele ešte veľakrát rozoberaná. Najväčšiu početnosť však táto rada dosiahla v diele Codex Doebringer (GNM HS 3227a), kde ide o centrálny princíp celej Lichtenauerovej náuky.

⁷ Kryt, štít, ale v tomto význame ide o rozšírenú časť meča pri priečke, typickú pre Fechtswerty

⁸ Dá sa rozumieť aj ako „vyvaruj sa zeckrur“, záleží od interpretácie, ktorá môže byť v tomto prípade dvojaká

Komentár: Pamätaj, toto znamená, že keď prichádzaš k súperovi v prišermovaní, čokoľvek budeš proti nemu robiť, to šermuj s celou silou Tvojho tela. Sekaj mu blízko ku hlave a k telu a s hrotom ostaň pred jeho tvárou alebo hrudou. Nebude tak môcť pred hrotom *durchwechslavať*. Ak Ťa kryje so *sterckou*⁹ a hrot necháva mieriť na stranu, tak mu sprav *zeckur*¹⁰ na pažu. **Alebo** ak počas krytu zdvíha svoje paže vysoko, tak ho šľahni voľným sekcom nadol k telu a vzápätí s tým vykroč dozadu. Tak ho zasiahneš skôr, než si to uvedomí.

Toto je znenie a komentár ďalšej poučky

Čuj čo nie je dobré: Nešermuj zľava, ak si pravák a ak si ľavák, z pravej strany to tiež nie je výhodné

Komentár: Táto poučka sa týka dvoch ľudí, a síce praváka a ľaváka. Hovorí o tom, ako by si mal sekať, aby Tvoj súper nezískal Tvoju swechu už po prvom seku. Poučku cháp takto: Keď ideš k súperovi v prišermovaní a si pravák, tak určite nesekej prvý sek z ľavej strany. Je totižto slabý a nemusíš zdržať protivníkov sek, najmä ak proti Tebe silno sekne. Miesto toho sekni (prvý sek) z pravej strany, aby si mohol silne odolávať (prípadnému protiseku) a následne pracovať s mečom ako sa Ti len zachce. Rovnako, ak si ľavák, tak tiež nesekej prvý sek z pravej strany, keďže ľavákovi sa ťažšie robia techniky z pravej strany. To platí samozrejme aj o ľavej strane pre praváka.

Toto je text a komentár ďalšej poučky

Vor a Nach, tieto dve veci sú zdrojom celého Umenia. Okrem toho si zapamätaj slovo *sterck*, *swech* a *Indes*. Až potom sa môžeš naučiť s Umením pracovať a kryť. Ak sa ľahko zľakneš, tak sa šermovať neuč

Komentár: Zapamätaj si, táto poučka hovorí, že predovšetkým by si mal poňať a pochopiť dva pojmy, a síce *Vor* a *Nach*. Následne čo znamená *swecha* a *stercka* a slovo *Indes*. Pretože na týchto veciach spočíva úplný základ celého Umenia šermu. Ak tieto veci správne pochopíš a pojmeš a nezabudneš na slovo *Indes* počas každej techniky, ktorú robíš, tak budeš naozaj dobrým majstrom meča. A potom budeš môcť učiť kniežatá a pánov, ako so správnym Umením boja s mečom obstáť či už na turnaji, alebo v skutočnosti.

Tu si zapamätaj čo znamená pojem *Vor*

Byť *Vor* znamená zaútočiť vždy so sekcom alebo bodom skôr, než to spraví súper, resp. zaútočiť so sekcom (alebo hocičím) ako prvý tak, že Ťa bude musieť súper vykryť. Následne *Indes* pracuj počas jeho krytu s hrotom vpred, prípadne zvol akúkoľvek inú (vhodnú) techniku, aby súper nemohol prejsť do protiútku¹¹.

Tu si zapamätaj čo znamená pojem *Nach*

Nach sú všetky protiútoky voči technikám a sekcom, ktoré na Teba robí protivník. Rozumej tomu takto: Ak súper útočí so sekcom ako prvý a takým spôsobom, že mu to musíš vykryť, tak *Indes* pracuj zručne počas krytu s mečom voči súperovmu najbližšiemu odkrytiu. Tak porazíš jeho *Vor* so svojim *Nach*.

Tu si zapamätaj čo sa myslí na meči pod pojmmami *swecha* a *stercka*

⁹ Primárne rozumieme „šterku“ ako silnú časť čepele (od priečky do polovice). Dá sa pochopiť aj ako „ak ťa kryje so silou“

¹⁰ Rýchly, beznáprahový sek, zväčša po končatine, resp. rýchly odsek z väzby na cieľ

¹¹ Doslova „k žiadnej práci“. Slovom práca – arbeit, resp. handarbeit – sa vyznačuje robenie techník (zväčša) vo väzbe

Sweche a *stercke* rozumej takto: Od priečky až po stred čepele meča sa nachádza *stercka*, čiže silná časť, a od stredy až po hrot *swecha*, čiže slabá časť. Spôsob, akým máš pracovať so *sterckou* svojho meča voči *sweche* súperovej zbrane bude popísaný v ďalších komentároch.

Toto je text o Piatich sekoch a pod ním komentár

Nauč sa robiť päť sekov z pravej strany. Kto ich dokáže vykryť, ten bude za svoje Umenie uznávaný

Komentár: Zapamätaj si, existuje päť tajných sekov, o ktorých Ti nebude vedieť mnoho majstrov nič porozprávať. Mal by si sa naučiť sekať ich poriadne z pravej strany. Ak Ti nejaký šermiar dokáže tieto sekky s dobrým Umením a bezo škôd prelomiť¹², budú ho veru uznávať ostatní majstri, že jeho Umeniu patrí väčšia sláva ako tomu druhého šermiara. To, ako sa má týchto päť sekov spolu s ich technikami robiť, Ti bude o chvíľu vysvetlené.

Toto je text a komentár o technikách z Náuky

Zornhaw, krump, twer, schiler, scheidler, alber kryje, nachreisen, uberlauffen sekky zasadzuje, durchwechselln, zucken, durchlauffen, abschneiden, hendedrucken, hengen, winduj proti odkrytiám, tni, zachycuj, sekaj a bodaj s údermi

Komentár: Zapamätaj si, na tomto mieste sú vymenované pravé hlavné techniky Náuky o boji s dlhým mečom, každá tak, ako sa volá. Sú tu vymenované preto, aby si ich neskôr ľahšie spoznal a vedel si ich predstaviť. Najprv je päť sekov, ako sa jednotlivito volajú. **Item**, prvý sa volá zornhaw. **Item**, druhý krumphaw. **Item**, tretí twerhaw. **Item**, štvrtý schilhaw. **Item** a piaty schaitelhaw. **Teraz si zapamätaj techniky:** Najprv idú štyri strehy. **Item**, potom štyri vorsetzen. **Item**, ako tretie nachreisen. **Item**, štvrtá technika je uberlauffen. **Item**, piata absetzen. **Item**, šiesta durchwechselln. **Item**, siedma zucken. **Item**, ôsma durchlauffen. **Item**, deviata je abschneiden. **Item**, desiata hendedrucken. **Item**, jedenásta je hengen. **Item**, dvanástou je winden. To, ako máš z jednotlivých techník šermovať a to, ako si máš pomocou hengen a winden podať otvorenie, nájdeš odteraz nižšie popísané.

Zapamätaj si, tu sa nachádza text a komentár

Najprv ide Zornhaw a jemu priradené techniky

Kto na Teba seká zhora, toho ohrozí Zornhaw-ort¹³

Komentár: Zapamätaj si, *zornhaw* zláme so svojim hrotom, resp. s následným bodom všetky horné sekky. A nie je ničím iným než jednoduchým sedliackym útokom. Spravíš ho takto: Keď sa v prišermovaní blížiš k súperovi a seká na Teba zo svojej pravej strany smerom na Tvoju hlavu, tak sekni tiež zhora, zo svojej pravej strany a bez nejakého krytu, zúrivo na protivníkov meč. Ak je potom na meči mäkký¹⁴, tak vystreľ hrot priamo pred seba do vystretých rúk¹⁵ a bodni ho do tváre alebo do hrude. Takto ho nabodni^{16,17}.

Nasleduje text a komentár ďalšej techniky z zornhawu

Ak sa proti tomu bráni tak sprav bez rizika oben abnehmen

Komentár: Pamätaj si, toto znamená, že keď sekáš na súpera *zornhaw*, tak mu vystreľ hrot

¹² Lámať, prelomiť v zmysle vykryť, pokoriť

¹³ Tzv. zúrivy sek a bod; *ort* je výraz pre hrot, v tejto konotácii je to významovo myslené ako bod z zornhawu

¹⁴ T.j. meč odletí alebo vo väzbe nevytvára dostatočnú protisilu

¹⁵ Doslova „lanck ein“ – dlho, v zmysle nie skrátene

¹⁶ Šermiarsky rozlišujeme medzi bodom, ktorý penetruje a nabodnutím, kedy prenikneme hlboko do cieľa. Takéto názvoslovie sa odvodzuje od boja na koni a boja v zbroji, keď protivníka „nasadzujeme - nabodávame“ na hrot. Nemecký originál je teda ansetzen, „nasadenie“

¹⁷ Zobrazenie techniky môžeme nájsť na druhej strane

s vystretými rukami do tváre alebo do hrude (ako sa píše vyššie). Ak si však Tvoj hrot stihne všimnúť a kryje ho silno tak, že Ti vytláča meč na stranu, tak zodvihni svoj meč po jeho čepeli smerom nahor, preč od jeho meča, a sekni ho na druhú stranu, po čepeli jeho meča, znovu dovnútra do hlavy. To sa nazýva *oben abnehmen*.¹⁸ Protiútok je nasledovný: Ak Ti robí protivník *oben abnehmen*, tak sa silno naviaž na jeho meč, hore s dlhým ostrím (a udi ho tak) do jeho hlavy.¹⁹

Toto je ďalší text a komentár patriaci k zornhawu

Buď voči súperovi silný, winduj, bodaj. A ak to kryje, tak to zober nižšie

Komentár: Zapamätaj si, táto poučka hovorí o tom, že keď sekáš na súpera zornhaw a on ho kryje a zostáva s krytom silne vo väzbe na meči, tak buď tiež voči nemu silný a ostaň so svojim mečom na tom jeho. Následne choď s pažami hore a sprav *winden*, resp. natoč na jeho meči svoju priečku dopredu pred svoju hlavu a bodni ho zhora do tváre. Ak sa voči bodu bráni a ide s pažami vysoko nahor, snaží sa ho vykryť s priečkou, tak ostaň stáť s Tvojou priečkou pred Tvojou hlavou a nastav mu hrot pomedzi jeho paže dole na krk, prípadne na hrud'.²⁰

¹⁸ Doslova „horné odňatie“ alebo „horné odobranie“

¹⁹ Je viacero variant, ako robiť túto techniku, najbezpečnejšia je pretočenie meča do pravého *ochsa*.

²⁰ Konečná pozícia prvej techniky, *winden* po kryte, je zobrazená na obrázku na ďalšej strane

Toto je ďalší text a komentár patriaci k zornhawu

Toto si dobre zapamätaj: Sek, bod, poloha, mäkký alebo tvrdý, Indes a Vor, Nach a nebud' v kriegu neuvážený ani zbrklý

Komentár: Zapamätaj si, keď sa Ti na meč naviaže súper, či už so sekom, bodom, alebo hocijak inak, tak by si nemal byť s *winden*, resp. stáčaním meča príliš unáhlený. To znamená, nemal by si to robiť skôr, než počas toho, ako sa vaše zbrane jedna s druhou stretnú zistíš, či je Tvoj protivník vo väzbe mäkký alebo tvrdý. A až keď zistíš túto skutočnosť, až potom pracuj *Indes* s (vybraným) *winden* k najbližšiemu odkrytiu podľa toho, či je súper mäkký alebo tvrdý. Ako, to Ti bude vysvetlené a popísané nižšie v (rôznych) technikách.

Toto je poučka a komentár o *kriegu*

Ak ho nezdoláš s *kriegom* hore, zahanbíš ho dole

Komentár: Zapamätaj si, pod pojmom *krieg* rozumieme vlastne *winden* a prácu, ktorá z nich vychádza a smeruje hrot k štyrom odkrytiam. Sprav ho nasledovne: Keď sa prisekávaš s *zornhawom*, tak v momente, keď Ťa súper vykryje choď nahor s pažami a natoč súperovi hrot na meči zhora, mieriac na jeho ľavé horné odkrytie. Ak vytláča Tvoj horný bod na stranu, tak ostaň v tomto *winden* stáť s priečkou pred svojou hlavou a nechaj svoj hrot ponoriť k spodnému odkrytiu na súperovej ľavej strane. Ak aj potom nasleduje Tvoj meč s krytom, tak vyhládaj s hrotom spodné odkrytie na jeho pravej strane. A ak ešte stále nasleduje Tvoj meč s krytom, tak choď so svojim mečom nahor na svoju ľavú stranu a zaves mu hrot smerom k jeho ľavému hornému odkrytiu. Ak robíš všetko správne, takto bude s *kriegom* zahanbený aj hore, aj dole.

Toto je text a komentár k ďalšej poučke o zornhawe

So všetkými winden sa nauč robiť sek, bod alebo rez. Ak chceš protivníkov²¹ zmiast', mal by si sa naučiť v každej väzbe rozoznať, či máš spraviť sek, bod alebo rez

Komentár: Zapamätaj si, toto znamená, že keď sa prisekávaš s *zornhawom*, tak by si mal mať winden s dlhým mečom dobre nacvičené a byť poriadne pripravený robiť ich. Pretože ku každému *winden* sa viažu tri separátne techniky a síce sek, bod alebo rez. Keď *winduješ* na meči, tak by si mal dobre dbať o to, že neurobíš naopak jednotlivé techniky, ktoré patria k *winden*. A síce, že nebudeš sekať, keď treba bodiť, že nebudeš rezať, ak si situácia vyžaduje sek a nebudeš bodiť, keď treba rezať. Ak chceš svojich protivníkov popliesť, resp. zmiast', mal by si vždy počas naviazanie alebo väzby vašich zbraní vedieť spraviť techniku, ktorá je v danej situácii správna a vhodná. Spôsob, akým sa má správne robiť *winden* a koľko ich vlastne dohromady je nájdeš popísané na konci Náuky boja s dlhým mečom, za poučkou ktorá sa začína „**Kto správne meč vedie a dobre útoky láme...**“ atď.

Toto je poučka a komentár o štyroch odkrytiach

Vedz ako útočiť do štyroch odkrytí a zasiahneš súperu zručne, bez rizika a bez obáv z jeho konania

Komentár: Zapamätaj si, že ten, kto sa chce stať majstrom dlhého meča a chce šermovať umne a poriadne, ten by mal vedieť, ako sa so správnym kumštom útočí do štyroch odkrytí. Prvé odkrytie je vlastne pravá strana a druhé ľavá strana ponad protivníkovým pásom. Ďalšie dve odkrytia sú tiež pravá a ľavá strana pod protivníkovým pásom. Teraz vedz, že sú dva spôsoby, akými by mal šermiar vyhľadávať, resp. útočiť do štyroch odkrytí. Za prvé, mal by si ich hľadať počas prišermovania s *nachreisen* a so vstrieľaním dlhého hrotu²². Za druhé, mal by si ich vedieť hľadať, resp. na nich útočiť s ôsmymi *winden* po tom, ako sa jeden druhému naviažete na meč. Rozumej tomu tak: Keď sa v blízku v prišermovaní k súperovi, mal by si vždy so sekou alebo s bodom zručne, statočne a bez obáv zaútočiť do jedného zo štyroch odkrytí, ku ktorému sa dokážeš najlepšie dostať. Nedbaj (príliš) o to, čo proti Tebe robí, resp. šermuje súper²³. Prinútiš ho tak k tomu, aby Ťa musel kryť. Akonáhle Ťa vykryje, tak hľadaj počas krytu s *winden* na jeho meči najbližšie odkrytie. A nezabúdaj vždy útočiť proti otvoreniam, resp. človeku a nie k jeho meču, ako je to popísané v technike, ktorá sa začína poučkou „**Nasad' hrot do štyroch odkrytí, nauč sa tam zostať, ak chceš súboj rýchlo ukončiť**“ atď.

²¹ Doslova „majstrov“. Slovom majstri sa označuje bežne aj iný šermiar, protivník, súper. Určite nejde v historicky Európskom ponímaní o hranične transcendentnú kategóriu osvietených ľudí, ako nám mohli vsugerovať rôzne filmové alebo knižné diela

²² Táto veta môže trochu miasť, rád by som ju teda uviedol na pravú mieru. *Nachreisen* je všeobecný pojem pre útočenie do súperovho otvorenia, a to najmä ak sa presekáva alebo ak si vytvára otvorenie v rôznych postojoch a strehoch. Ergo, neznamená to, že netreba mať stále iniciatívu, t.j. byť *Vor*, práve naopak. Treba vo fáze prišermovania nájsť vhodnú príležitosť, ako súperu seknúť alebo bodnúť s *ansetzen*, či už do otvorenia, ktoré ponúka jeho postoj, alebo do jeho chybnjej akcie. Kategoricky vzaté *nachreisen* v prišermovaní môže byť aj využitie špecificky určeného seku (viď štyri *versetzen*) voči súperovmu strehu (napr. *twerhaw* proti *vom tag*)

²³ Týmto nás anonymný komentátor nechce vyzvať k bezhlavému sekaniu a zo záhrobia sa tešiť na našich súzásahoch. Túto radu treba vidieť v psychologickom svetle a podobne, ako je popísaná v diele Codex Doebinger (GNM HS 3227a): Netrápiť sa až tak tým, že pred nami je meč a nerozmýšľať nad všetkým možným, čo nám môže spraviť. Môžeme tak prepásť našu šancu a dať priestor súperovi. Mali by sme si „odmyslieť“ súperovu zbraň a v rámci možnosti aj potenciálne riziko a donútiť ho akceptovať našu hru. My máme byť tí, ktorí získajú iniciatívu tým, že zaútočíme prvý (ale premyslene!), nie náš protivník.

Toto je text a komentár o tom, ako sa má útočiť do štyroch odkrytí

Ak sa chceš odplatiť a zručne zlomiť štyri odkrytia, rob hore *dupplieren*, vpravo dole *mutieren*. Veru hovorím Ti, bez nebezpečenstva sa žiaden človek neochráni. Ak to pochopíš, tak sa Tvoj protivník ledva dostane k zásahom

Komentár: Zapamätaj si, ak na Teba niekto seká so skutočným úmyslom, t.j. silno a so zámerom spôsobiť Ti škodu, a chceš sa mu odplatiť a zasiahnúť zručne jeho odkrytia tak, že bude môcť za to vďačiť iba sebe, tak sprav *dupplieren* proti stercke jeho meča a *mutieren* ak je na meči slabý. Veru hovorím Ti, že sa nebude vedieť pred Tvojimi útokmi chrániť a už vôbec nebude môcť prejsť sám do útoku.

Tu si zapamätaj ako máš robiť *dupplieren* na obe strany

Zapamätaj si, keď Ti súper seká zhora zo svojho pravého ramena, tak tiež zaraz sekni s ním zo svojho pravého ramena hore na jeho hlavu. Ak to kryje a ostáva silne naviazaný na meči, tak choď *Indes* nahor s pažami a vbodni ľavou rukou hlavicu Tvojho meča popod svoju pravú pažu. Šľahni ho tak s dlhým ostrím z prekrížených rúk, poza čepeľ jeho meča do hlavy.

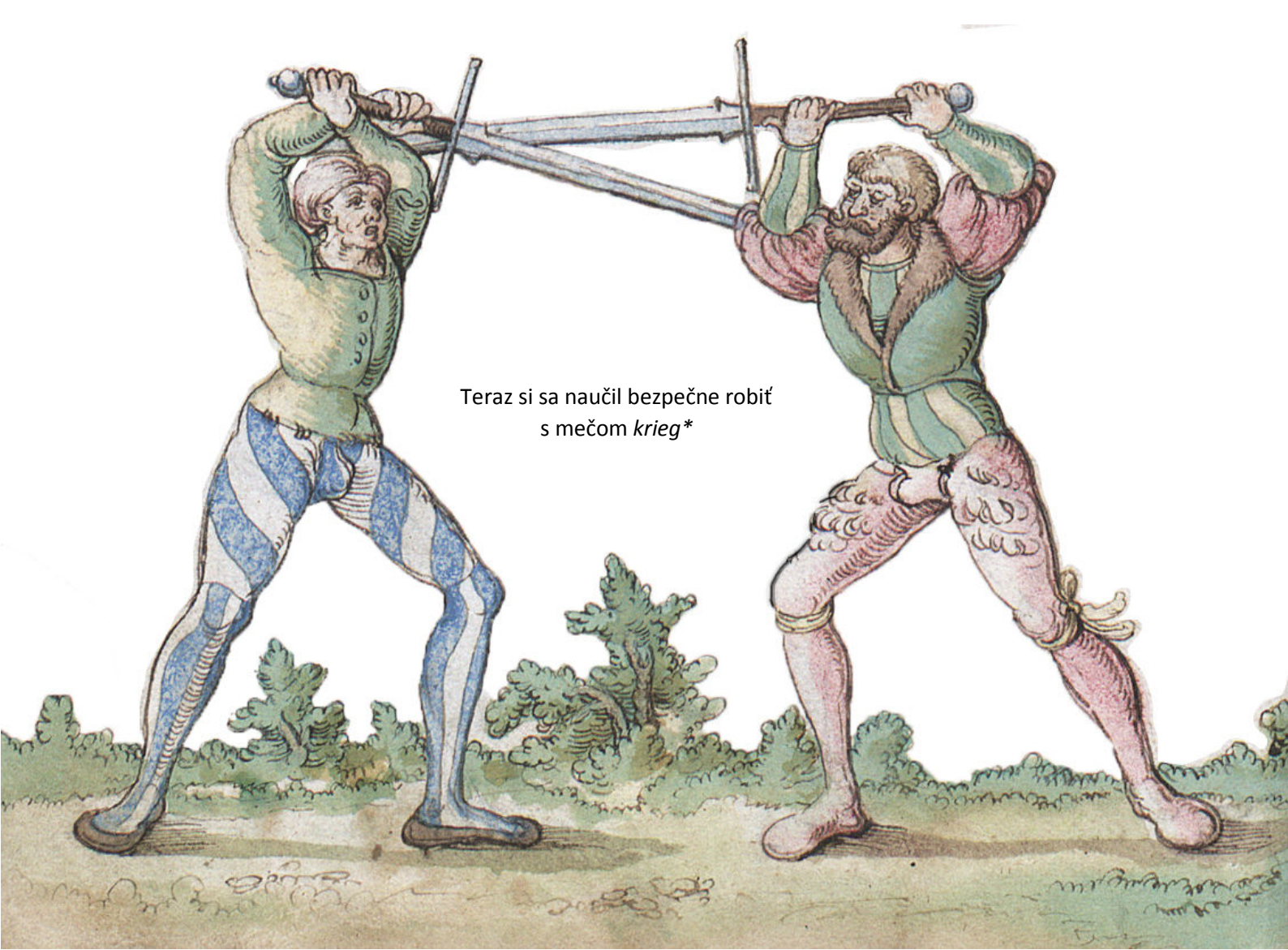
Ďalšia varianta

Zapamätaj si: Ak na Teba seká súper zo svojho ľavého ramena s dlhým ostrím, smerom ku Tvojej hlave, sprav to isté; ak opäť ostáva silný na meči vo väzbe, tak choď ihneď hore s pažami a šľahni ho poza čepeľ jeho meča, s krátkym ostrím na hlavu.²⁴

²⁴ Obrázok nižšie sa nachádza v manuskripte Goliáš (Ms. Germ. Quart. 2020) presne pod pasážou, ktorá sa končí touto poznámkou. Podobne ako u pár ďalších obrázkov v danom manuskripte, neexistuje jednoznačná odpoveď na to, čo daná akcia zobrazuje. Pokiaľ nejde o chybu autora v umiestnení (obrázok sa dá interpretovať viacerými spôsobmi, nie nutne spojenými s technikou *dupplieren*), existuje nepísaný konsenzus, že zobrazuje variáciu na *dupplieren* zľava aj s následným pokusom o kryt pravého šermiara. Podľa červenej farby na jeho líci môžeme súdiť, že kryt až taký úspešný nebol. Rigoróznejšia verzia ľavého *dupplieren* však môže byť zobrazená na druhej strane.

Teraz si sa naučil bezpečne robiť
s mečom krieg*

Toto sú šermiari s dlhým mečom a práca s *winden* je vskutku úctyhodná**

*Nadpis k obrázku sa nachádza iba v Goliášii, podobná pasáž sa v Codex 44.A.8 nenachádza. Obrázok môže zobrazovať buď situáciu, ktorá vznikla počas *kriegu* alebo tiež verziu *dupplieren* z ľavej strany, ak prijmem predpoklad, že pravý šermiar je útočník a ľavý sa snaží brániť. Tak či onak, existuje viacero spôsobov, ako sa môžeme v danej polohe ocitnúť.

**Obrázok patrí k nasledovnej poučke o *mutieren* a zobrazuje konečnú polohu *mutieren* s bodom do spodného odkrytia vykonaný pravým šermiarom

Tu si zapamätaj, ako sa robí *mutieren* na obe strany

Pamätaj, keď silno sekneš zo svojho pravého ramena na súperovu hlavu, on Ťa kryje a je na meči mäkký, tak natoč svoj meč krátkym ostrím na jeho meč a choď s pažami poriadne nahor. Potom mu prejdi svojou čepeľou zhora ponad jeho meč a bodni ho k spodnému odkrytiu²⁵. **Ďalšia technika:** Zapamätaj si, keď sekáš na súpera zhora zo svojej ľavej strany na jeho hlavu, ak to kryje a je na meči mäkký, tak choď s pažami nahor a zaves mu svoj hrot zhora cez jeho meč. Potom ho bodni do spodného odkrytia. Takýmto spôsobom sa dajú tieto dve techniky robiť zo všetkých sekov. Ale až po tom, čo sa naučíš rozoznávať (a pracovať so) *swechou* a *sterckou* na meči.²⁶

²⁵ Ilustrácia na predošlej strane. Pravý šermiar vykonal *mutieren*

²⁶ *Dupplieren* a *mutieren* sú techniky, ktoré nadmieru závisia nad správnym odhadom situácie. *Dupplieren* nebude nikdy správne vychádzať, pokiaľ súper nekryje pevno, resp. relatívne vysoko so svojou *sterckou*. Robí sa dobre voči súperom, ktorí naozaj ostávajú tvrdo stáť so svojim mečom a často čakajú, čo sa bude diať. *Mutieren* je naopak vhodné voči tým, ktorí sa zvyknú chrániť vysokým *langortom*, majú prepäté paže, prípadne voči tým, ktorí reagujú bodom z *winden* po väzbe.

Nasleduje text a komentár o seku krumphaw spolu s prislúchajúcimi technikami

Krumphaw sekaj zručne, strieľaj hrot po rukách. Kto vie dobre sekať *krump* s (poriadnym) krokom, tomu sa podarí množstvu sekov ublížiť

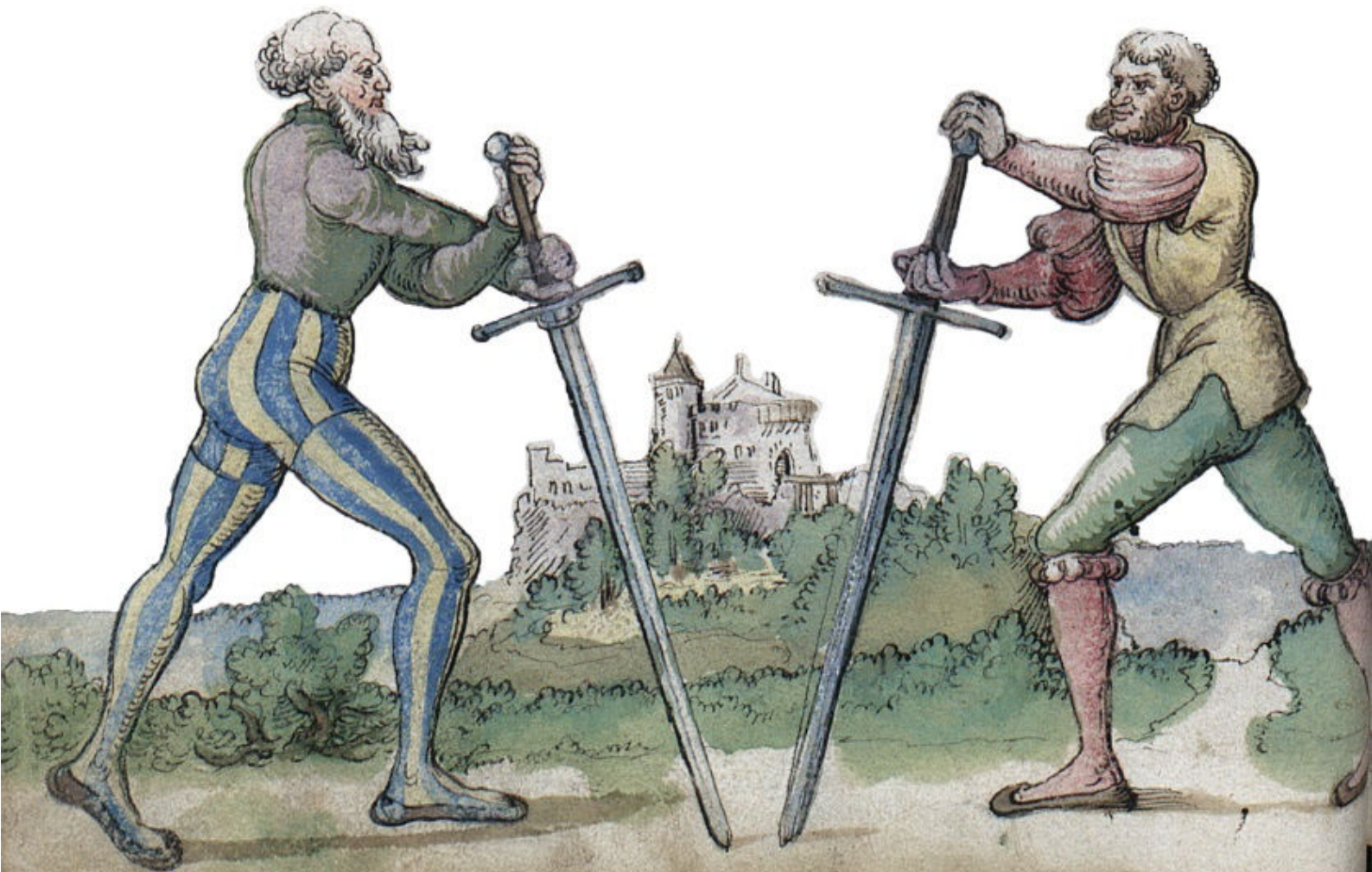
Zapamätaj si, *krumphaw* je jeden zo štyroch *vorsetzen*, ktoré sa používajú proti štyrom strehom. Konkrétne, s *krumphawom* sa láme poloha, ktorá sa nazýva *ochs*. Okrem *ochsa* sa používa *krump* aj proti horným a spodným sekom. Spravíš ho takto: Keď sa v prišermovaní približuješ k súperovi a on stojí so svojim mečom naľavo pred svojou hlavou, v strehu nazvanom *ochs*, tak daj dopredu ľavú nohu, svoj meč drž na pravom ramene v strehu a následne vyskoč s pravou nohou poriadne na svoju pravú stranu, smerom k súperovi. Sekni ho z prekrížených paží a s dlhým ostrím na jeho ruky²⁷.

Ďalšia technika

Zapamätaj si, *krumphaw* môžeš spraviť aj zo strehu *schrankhut*²⁸, a to na obe strany. Do tohto strehu sa postav nasledovne: Ak prichádzaš v prišermovaní k súperovi, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a svoj meč daj na svoju pravú stranu dole, s hrotom smerom na zem tak, že dlhé ostrie mieri nahor. Natoč sa tak, aby si súperovi vytváral otvorenie na svojej ľavej strane. Ak Ti do toho otvorenia potom

²⁷ Zobrazenie techniky je možné vidieť na obrázku na predošlej strane. Netreba sa nechať zmiatať tým, že paže nie sú prekrížené. Existuje viacero spôsobov, ako môžeme použiť *krumphaw*, t.j. krivý sek na „zlámanie“ *ochsa* okrem hore popísaného rigorózneho spôsobu. Vyobrazená verzia v Goliáši sa podobá na techniku, ktorú zobrazuje Talhoffer v Cod.icon. 394a na fóliu 10r a ktorej popis znie: „Den Oberhaw erliegen und In die arm slahen“, čo v preklade znamená „Nafingovať horný sek a šľahnúť po rukách“. Ak berieme do úvahy, že *krumphaw* je krivý preto, pretože sa vo svojej trajektórii zatáča a nejde po priamke, môžeme aj takéto sekky nazývať krivé. Ďalšou z možností, ako použiť *krumphaw* proti *ochsu* je, že sa po vzore tesákov naviaže krivým sekcom čepel meča a následne sa natočí hrot do vnútra do tváre á la *mutieren* (Lecküchner, Cgm 582, 12r).

²⁸ Obe verzie *schrankhutu* na obrázku dole

sekne, tak vyskoč s pravou nohou preč od seku, ale smerom k protivníkovi, na svoju pravú stranu a šľahni ho s prekříženými rukami a s dlhým ostrím, s hrotom na jeho ruky. **Druhá možnosť**, takto sa postav do ľavého schrankhutu: Keď ideš počas prišermovania k súperovi, tak daj pravú nohu dopredu a drž svoj meč pozdĺž svojej ľavej strany na zemi, ruky prekřížené a krátke ostrie nech mieri smerom nahor. Zároveň nastav svoje telo tak, že „ponúkneš“ súperovi otvorenie na svojej pravej strane. Ak Ti sekne voči otvoreniu, tak vyskoč s ľavou nohou preč od seku, smerom k súperovej pravej strane a v skoku ho šľahni s krátkym ostrím cez ruky.

Toto je text a komentár veľmi dobrej techniky vychádzajúcej z krumphawu

Sekni krumphaw na plochu, ak chceš majstrov oslabiť. Keď Tvoja čepel' zhora zasiahne, tak sa odlep (a zaútoč), tak sa mi to bude páčiť

Komentár: Zapamätaj si, túto techniku by si mal robiť voči protivníkom z väzby čepelí. Spraviš ju nasledovne: Keď ideš k súperovi v prišermovaní, tak nastav svoj meč do pravého *schrankhutu*, stoj s ľavou nohou vpred. Prípadne ho drž na svojom pravom ramene. Ak Ti seká zhora do odkrytia, tak mocne sekni s prekříženými pažami a dlhým ostrím voči jeho seku. V momente, ako sa vaše meče stretnú, tak *Indes* natoč krátke ostrie na súperovom meči, na svoju ľavú stranu, a bodni ho do tváre. Alebo, ak ho nechceš bodnúť, tak ho *Indes* sekni s krátkym ostrím z jeho meča do hlavy alebo (niekde) do tela.

Toto je znenie poučky a komentár ďalšej techniky z krumphawu

Nesekaj krumphaw, sekni nakrátko a sprav s tým *durchwechseln*

Komentár, zapamätaj si: Keď chce na Teba súper seknúť zhora zo svojej pravej strany, tak choď s rukami nahor a predstieraj, že sa chceš naviazať protivníkovi na meč s *krumphawom*; choď však so svojim hrotom popod jeho meč a bodni ho na druhú stranu, či už do tváre alebo do hrude a dbaj o to,

aby si pred hlavou dobre krytý svojou priečkou²⁹. S touto technikou môžeš zlomiť aj streh *ochs* a spraviš to takto: Keď sa blížiš k súperovi v prišermovaní a on voči Tebe stojí s mečom pred hlavou na ľavej strane, tak hod' meč na svoje pravé rameno a predstieraj, že sa chceš naviazať s *krumpom* na jeho meč, sekni však krátko a *durchwechsluj* tak popod jeho mečom. Následne mu streľ hrot na druhú stranu poriadne dovnútra³⁰ ku krku tak, aby to musel kryť. Takto sa dostaneš k rôznym útokom alebo technikám na meči.³¹

Toto je znenie poučky a komentár ďalšej techniky z *krumphawu*

Sekaj *krump* na toho, čo Ťa obťažuje, vznešený *krieg* ho potom zmätie natoľko, že sa naozaj nebude bez nebezpečenstva vedieť vykryť

Komentár: Zapamätaj si, vždy keď chceš spraviť *krumphaw*, tak by si si mal zakaždým vytvoriť otvorenie a rozumej tomu takto: Keď sekáš *krumphaw* zo svojej pravej strany, resp. sa s ním naviažeš na súperovu čepeľ, v tej chvíli si vytvoríš otvorenie na ľavej strane. Ak sa tak stalo a protivník Ti chce seknúť od meča k danému otvoreniu a spraviť Ti so svojou zručnosťou, resp. pohotovosťou neplechu, tak ostaň so svojim mečom na tom jeho, nasleduj jeho meč v pohybe a natoč mu hrot do tváre a ďalej pokračuj s *kriegom*, t.j. s *winden* voči (štyrom) odkrytiam. Takýmto spôsobom ho zmätieš

²⁹ Vyobrazenie záverečnej polohy techniky na predošlej strane

³⁰ Môže byť aj s vystretými rukami

³¹ Existuje teória, podporená napr. Codexom Doebringer (HS 3227a), že pôvodné znenie tohto dvojveršia a zmysel komentára má byť „Nesekaj *krump* prikrátke, ak sekneš, sprav s tým *Durchwechslun*“, kedy nás autor vystríha, aby sme vystierali ruky. Ostatne, Náuka obsahuje aj radu čo robiť proti ľuďom, ktorí sekajú prikrátke. Tak či onak, techniku v komentári by to iba zmenilo z cielenej na krízovo-reakčnú. Takáto verzia *kurtzhawu*, resp. krátkeho seku sa však ustálila a nachádza sa prakticky vo všetkých manuáloch Lichtenawerovej línie.

natoľko, že naozaj nebude vedieť na ktorej strane sa má pred tebou kryť, či už pred sekmi, alebo pred bodmi.

Tu sa začína text a komentáre o seku *twerhaw* a o prislúchajúcich technikách

Twer prevezme³² to, čo prichádza zo strechy

Komentár: Zapamätaj si, *twerhaw* láme streh *vom tag* a takisto všetky seký, ktoré sú sekané zhora nadol. Twer spravíš nasledovne: Keď sa blížiš k súperovi, daj ľavú nohu dopredu a meč drž na pravom ramene. Ak má Tvoj súper ruky vystreté hore nad hlavou a ohrozuje Ťa sekou do horného odkrytia, tak prevezmi iniciatívu a príď *Vor* so sekou. Vyskoč poriadne s pravou nohou na svoju pravú stranu, proti súperovi, a počas seku natoč svoj meč s priečkou pred svoju hlavu tak, aby si mal palec zospodu³³ a sekni ho s krátkym ostrím do ľavej strany protivníkovej hlavy. **Alebo** ak sa mu podarí byť *Vor* so sekou (zhora nadol) skôr než Tebe, tak vyskoč s pravou nohou poriadne na pravú stranu, preč od seku. Následne sprav taký kryt, ako v predošlej technike; podarí sa Ti tak zachytiť súperov meč na Tvoju priečku a zasiahneš ho *twerom* do ľavej strany jeho hlavy³⁴.

Tu si zapamätaj protiútok voči *twerhawu*

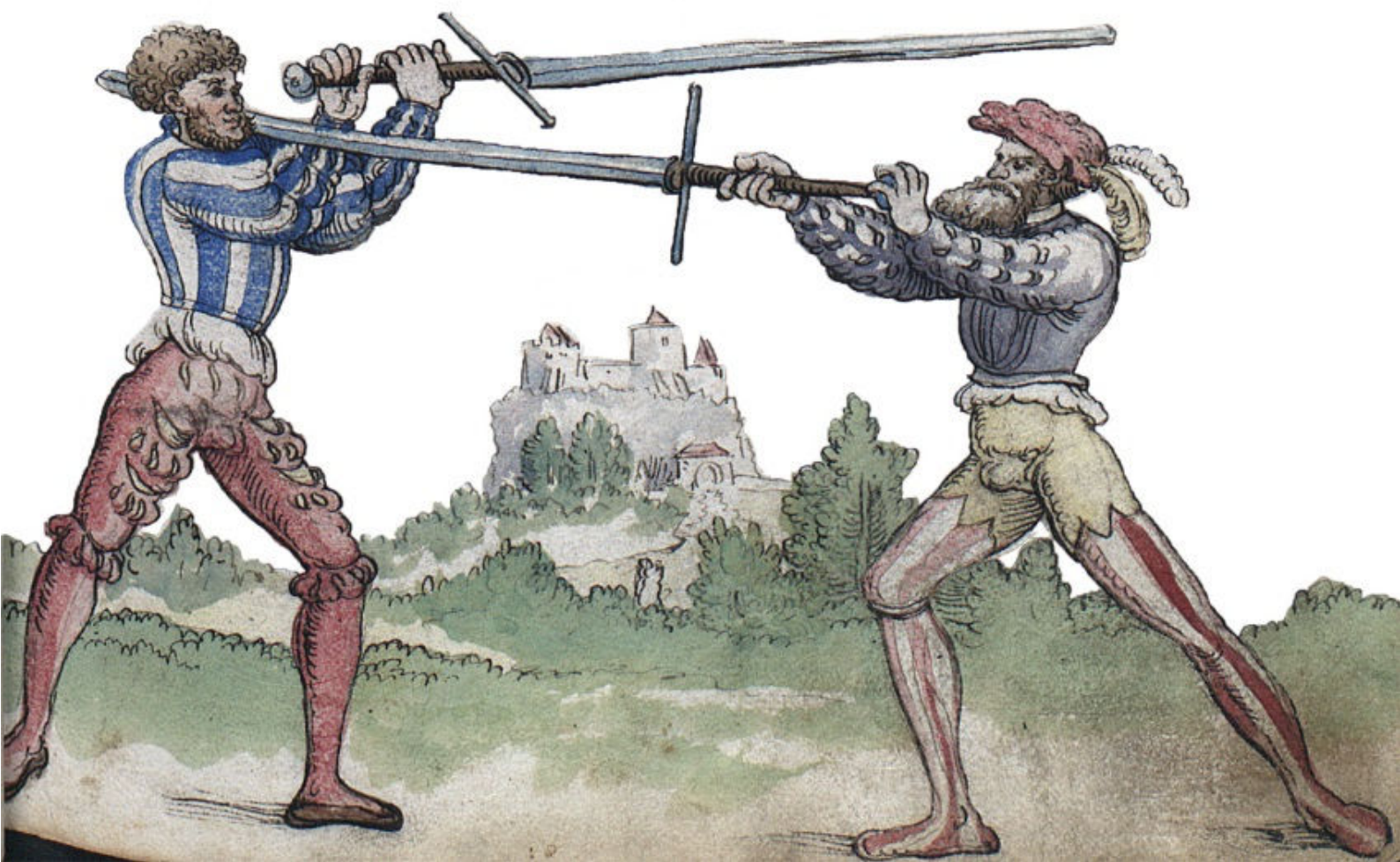
Pamätaj, ak stojíš voči súperovi v strehu *vom tag*, tak ho sekni odvážne hore do hlavy. Ak skáče preč od seku a zamýšľa byť *Vor*, t.j. prevziať iniciatívu s *twerhawom* a seká Ti s ním na ľavú stranu do hlavy, tak mu padni s dlhým ostrím na meč. Ak však potom seká s *twerom* na druhú stranu, tak prevezmi iniciatívu Ty a príď *Indes Vor*, tiež s *twerom* na súperov krk, dopredu a popod jeho meč. Tak sa sám nasekne na ten Tvoj³⁵.

³² Alebo vykryje

³³ Na čepeli alebo na rukoväti, ak to jej dĺžka dovolí

³⁴ Konečná poloha na obrázku na predošlej strane

³⁵ Ilustrácia dole patrí k tejto situácii. Aby sme predišli dlhému skúmaniu prečo neseď s textom a čo je na nej divné, odpoveď je jednoduchá: šermiar útočiaci druhým *twerom* je ľavák.

Pamätaj, keď si sa naviazal protivníkovi na meč a on následne seká na druhú stranu s *twerhawom*, tak mu vpadni s dlhým ostrím na jeho paže (prípadne na ruky) a tlač ich s rezom poriadne od seba preč. Následne ho z rezu na paže sekni s mečom do hlavy³⁶.

Tu si zapamätaj protiútok voči hornému rezu do paží

Pamätaj, keď sekáš protivníka s *twerom* na jeho pravú stranu a on Ti vpadne s rezom do paží, tak ho tni s *duplieren* s krátkym ostrím, za čepeľou jeho meča do hlavy. **Alebo** ak mu sekáš *twer* na ľavú stranu a on Ti vpadne s rezom do paží, tak ho šľahni za čepeľou jeho meča s *duplieren* (s dlhým ostrím) do hlavy. Zapamätaj si, a takto mu zlomíš *duplieren* po tom, čo si mu chcel vpadnúť s rezom do paží a on sa mu bránil: Seká Ti s *duplieren* zhora do hlavy, tak choď s rukami hore a natoč proti súperovmu útoku svoj meč popod ten jeho. Následne mu choď s krátkym ostrím Tvojho meča po krku³⁷.

Toto je text a komentár ďalšej techniky z *twerhawu*

Sekaj *twer* so *sterckou*³⁸; dbaj o to pri šerme

Komentár: Pamätaj, keď chceš sekať *twey*, tak by si ich mal sekať s celou silou svojho tela. Zároveň

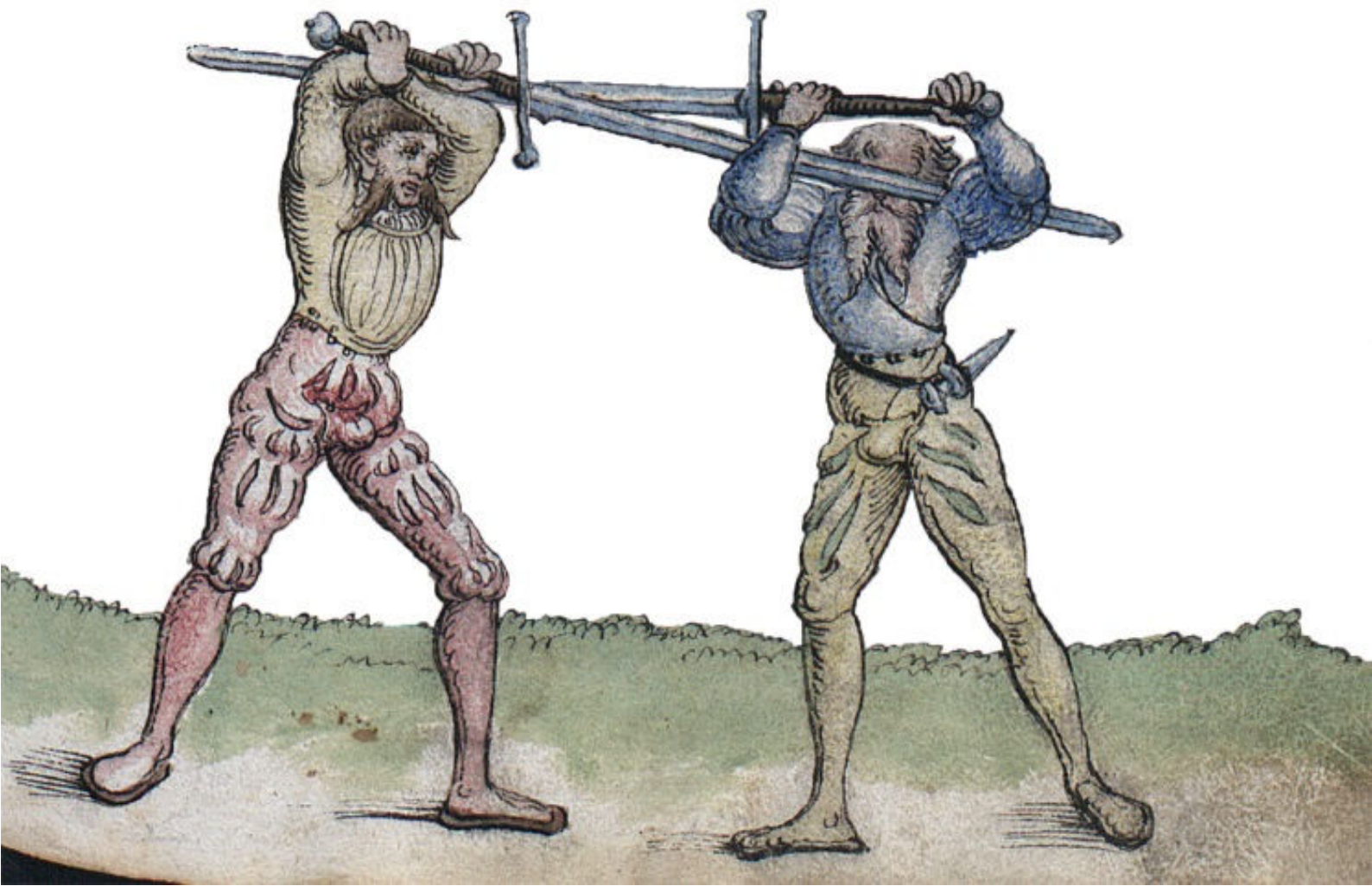
³⁶ Počiatkový rez na ruky, resp. jeho variantu ilustruje obrázok nižšie

³⁷ Veľmi pekná technika, aspoň čo sa estetického hľadiska týka, je zobrazená na dvoch obrázkoch na ďalšej strane. V konečnej polohe stojíte obaja v protiľahlých kvázi-*ochsoch*.

³⁸ Alebo s celou silou svojho tela; v nemčine ide o dvojmysel

by si sa mal vždy naviazať na jeho meč so svojou *sterckou*. Takýmto spôsobom sa dostaneš (ľahšie) na protivníkovu odkrytia. Cháp to takto: Ak naňho sekáš *twer* zo svojej pravej strany, on to kryje a naviaže sa tak silno na Tvoj meč, tak sprav *dupplieren*. **Alebo** mu odtlač meč s priečkou nabok na stranu, preč od Tvojho *tweru* a sekni ho z toho na druhú stranu.

Ďalšia technika

Keď mu sekáš *twer* silno zo svojej pravej strany, súper Ťa kryje, ale je na meči mäkký, tak mu choď s krátkym ostrím Tvojho meča na krk (na jeho pravej strane), skoč s pravou nohou poza jeho ľavú a prehoď ho s mečom cez nohu³⁹. Prípadne, ak je mäkký, sprav *mutieren* k jeho spodnému odkrytiu. Takáto je obrana: Keď Ti dá protivník meč na krk, tak choď vnútornou stranou jeho meča nahor s hlavicou, nechaj čepeľ visieť smerom nadol a odtlač tak jeho meč preč zo svojho krku. Následne ho tni so *schnappen* zhora do hlavy. Alebo ho sekni s *dupplieren* s pravou rukou zhora nadol cez jeho meč do tváre počas toho, ako má svoj meč na Tvojom krku⁴⁰.

³⁹ Úvodné polozenie meča na krk dole na obrázku

⁴⁰ Zaujímavý protiútok, kedy obranca pustí meč z jednej ruky a druhou šľahne súpera zhora cez tvár. Ako poistku môžeme chytiť ľavou rukou súperovu čepeľ

Toto je text a komentár o sekaní tweru k štyrom odkrytiam

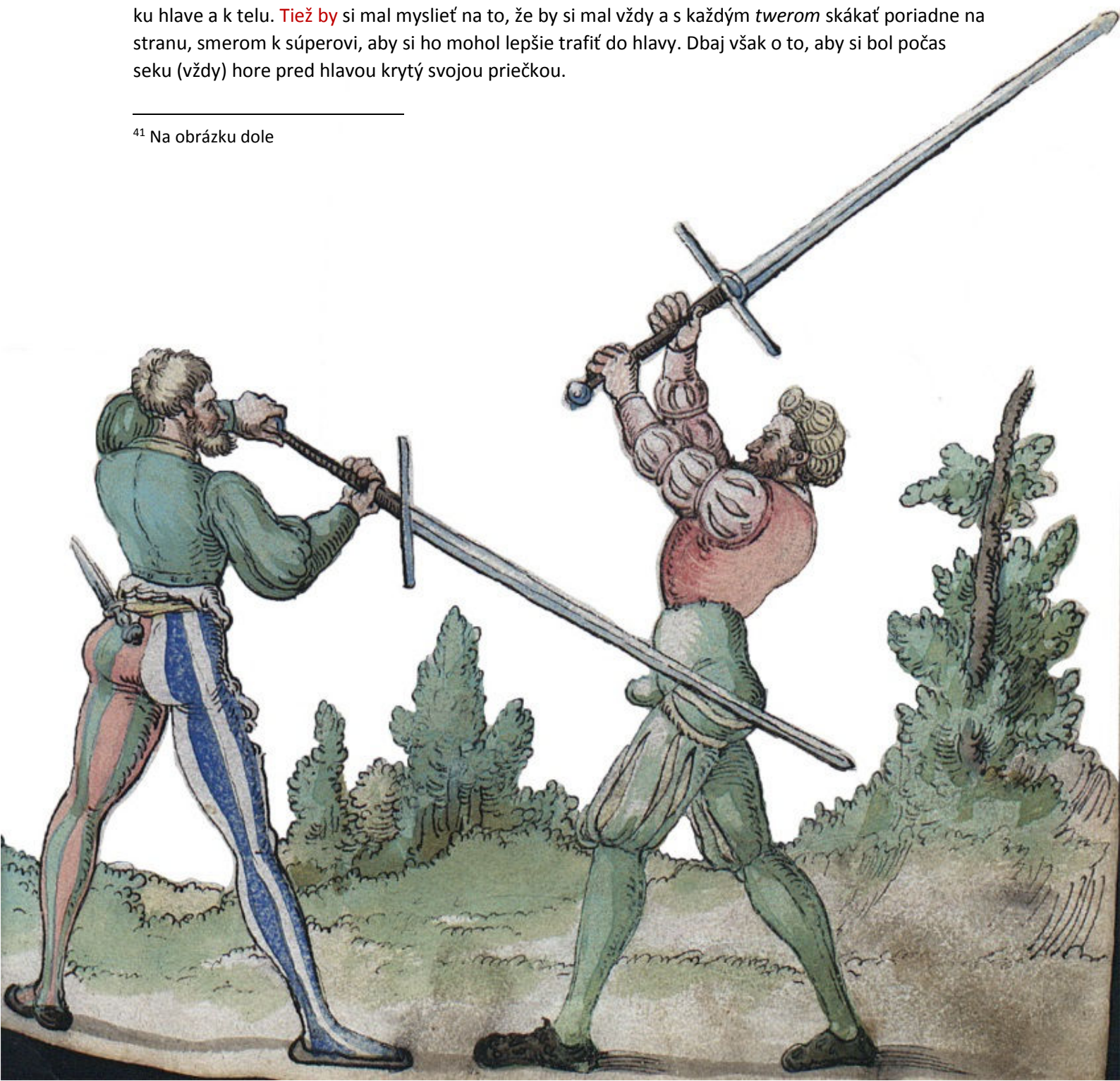
Sekaj mocne twer do ochsa a do pluhu. Ten kto s twerom poriadne skáče, ľahko hlavu zasiahne

Komentár: Už si asi počul o tom, že *phlueg* a *ochs* sú názvy dvoch polôh, resp. strehov. V rámci tejto náuky tak nazývame aj štyri odkrytia. *Ochs* sú dve horné odkrytia, resp. otvorenia na ľavej a na pravej strane hlavy. *Phlueg* sú zasa dve spodné odkrytia, ľavé a pravé, nachádzajúce sa pod pásom človeka. Počas prišermovania by si mal útočiť na (resp. vedieť vyhľadávať) všetky štyri menované odkrytia.

Zapamätaj si, takto sa sekajú twery do štyroch otvorení

Keď prichádzaš k súperovi v prišermovaní, stoj s ľavou nohou vpredu. Akonáhle zbadáš príležitosť, tak vyskoč s pravou nohou poriadne na stranu, smerom k nemu a sekni ho s *twerom* mocne voči jeho ľavému spodnému odkrytiu. To sa nazýva „seknúť do *pluhu*“⁴¹. Ak to súper kryje, tak ho ihneď sekni do horného otvorenia na jeho pravej strane. To sa nazýva „seknúť do *ochsa*“. Následne sekaj *twey* zakaždým zručne jeden do *ochsa*, druhý do *phluegu*. Sekaj ich do kríža, z jednej strany na druhú, resp. ku hlave a k telu. **Tiež by** si mal myslieť na to, že by si mal vždy a s každým *twerom* skákať poriadne na stranu, smerom k súperovi, aby si ho mohol lepšie trafiť do hlavy. Dbaj však o to, aby si bol počas seku (vždy) hore pred hlavou krytý svojou priečkou.

⁴¹ Na obrázku dole

Tu si zapamätaj protiútok voči spodným twerom

Pamätaj, keď Ti súper seká s *twerom* zo svojej pravej strany na Tvoju ľavú, do hlavy, tak ho vykry s dlhým ostrím a ostaň mu s hrotom pred hrudou. Ak potom seká preč z meča, na druhú stranu k Tvojmu pravému spodnému odkrytiu, tak tiež sekni spodný *twer* k súperovmu pravému odkrytiu a naviaž sa s ním na jeho meč. Následne ostaň vo väzbe a *Indes* ho bodni do spodného odkrytia.⁴²

Toto je poučka a komentár k technike, ktorá sa nazýva *Veler*⁴³

Fehler klame a zavádza a zasahuje zdola podľa prania

Komentár: *Fehler* je technika, s ktorou oklameš a s ľahkosťou trafiš na želanie takých šermiarov, ktorí s obľubou kryjú a šermujú proti meču a nie smerom k otvoreniam na tele. Zapamätaj si: Keď sa blížiš v prišermovaní k súperovi, tak sa tvár, že ho chceš seknúť s voľným⁴⁴ horným sekcom do hlavy; strhni však sek a tni ho s *twerom* do spodného odkrytia, či už na ľavej, alebo na pravej strane, ako sa Ti zachce. Dbaj o to, aby si bol s priečkou nad hlavou dobre zakrytý. Táto technika sa dá spraviť aj z *twerhawu*.

Toto je text a komentár k technike, ktorá sa nazýva *verkerer*

Verkerer si vynúti *durchlauffen* a zápasenie. S istotou uchopte lakeť a s priskokom ho vyved' ho z rovnováhy

Komentár: Zapamätaj si, *verkerer* nazývajú šermiari tiež polovičný sek alebo pretočená ruka. Pomocou neho si vynútiš u protivníka, že mu budeš môcť spraviť *durchlauffen* alebo ho budeš môcť

⁴² Akcia zobrazená na obrázku dole

⁴³ *Veler*=*Fehler*. Kvôli ľahšej výslovnosti budem používať druhý variant. V preklade znamená „míňač“

⁴⁴ Môže byť aj v zmysle „s uvoľneným“, to znamená nie z celej sily

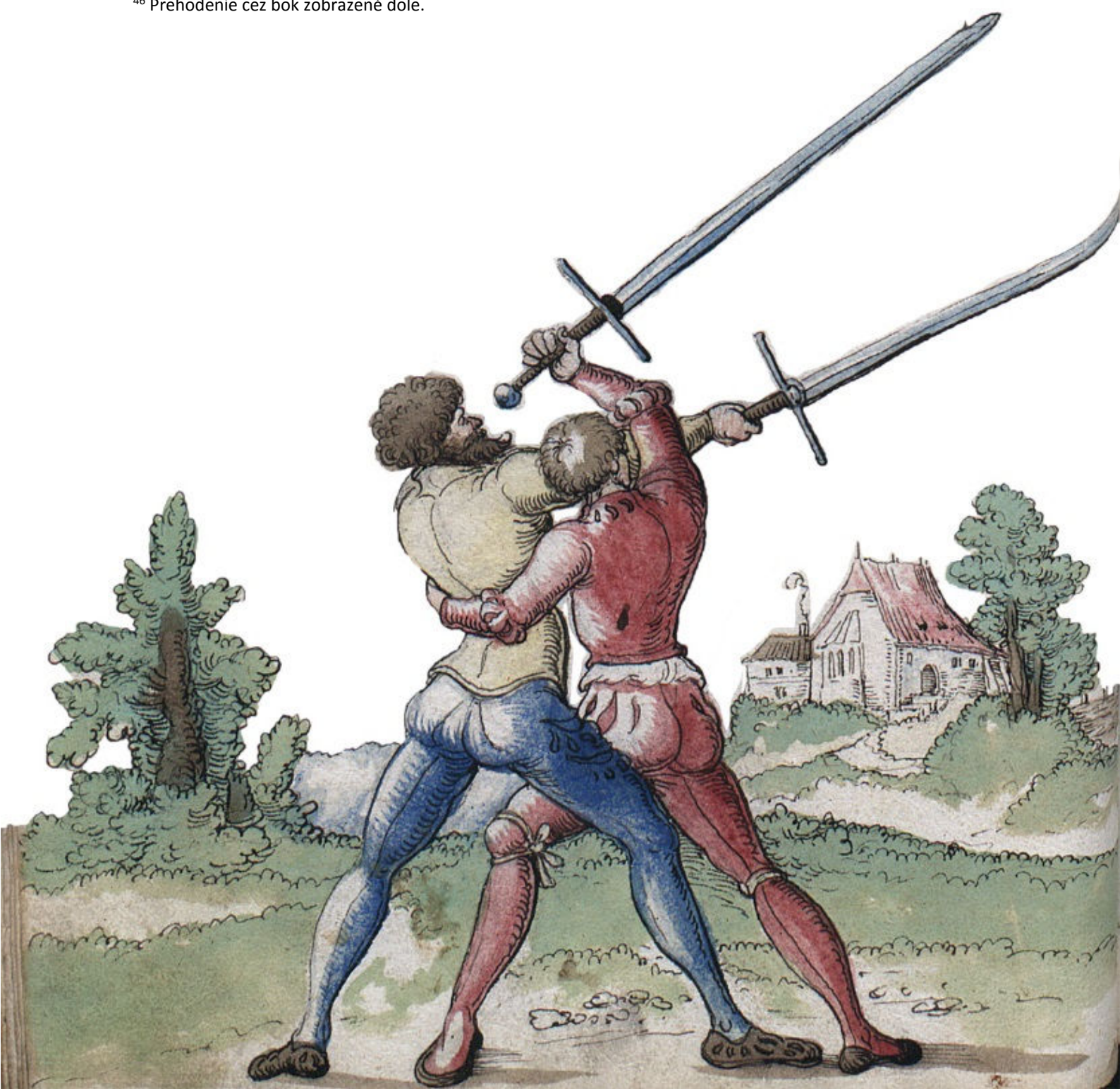

schmatnúť do zápasu. Spravíš ho nasledovne: Keď sa blížiš k súperovi v prišermovaní, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a sekni zo svojej pravej strany polovičný sek s pretočeným dlhým ostrím, znova a znova (viackrát za sebou), zhora nadol ku svojej ľavej nohe až dovtedy, kým sa nedostaneš k súperovi⁴⁵. V momente, ako sa s tým naviažeš na jeho meč, tak mu *Indes* zaves hrot zhora dovnútra a bodni ho do tváre. Ak Tvoj bod kryje a ide s pažami vysoko nahor, tak mu sprav *durchlaufen*. Prípadne, ak s krytom ostáva s rukami nižšie, tak uchyť ľavou rukou jeho pravý lakeť, drž ho zaňho poriadne silno, s ľavou nohou skoč pred jeho pravú a zhoď ho tak cez ňu. Alebo, ak ho nechceš prehodiť držiac ho za lakeť cez nohu, ako bolo popísané vyššie, tak mu prejdi s ľavou pažou zozadu okolo trupu a hoď ho cez svoj ľavý bok pred seba⁴⁶.

⁴⁵ *Verkerer*, polovičný sek alebo pretočená ruka je komplikovanejší pojem. Nakoľko sa nám nezachoval presnejší popis alebo obrazová dokumentácia, neexistuje v šermiarskej obci konsenzus, ako táto technika v skutočnosti vyzerala. Možností je viacero.

⁴⁶ Prehodenie cez bok zobrazené dole.

Toto je poučka a komentár o ďalšej technike z *fehlera*

Sprav zdvojený *fehler* a keď súpera trafiš, tak mu pridaj ešte rez. Dvakrát pri tom vykroč vľavo vpred a nerob to pomaly

Komentár: Zapamätaj si, táto technika sa nazýva Zdvojený *fehler* a urobíš ju takto: Keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a drž svoj meč na pravom ramene. Akonáhle sa naskytne príležitosť, tak vyskoč oproti súperovi s pravou nohou poriadne na stranu a predstieraj, že chceš seknúť voľný⁴⁷ *twerhaw* na ľavú stranu jeho hlavy. Strhni však sek, skoč s ľavou nohou na jeho pravú stranu a sekni ho rovnako do hlavy. Keď Ti sek kryje a trafiš jeho meč, tak (opäť) skoč popri ňom na tú istú stranu, ďalej preč od neho a rež ho s krátkym ostrím, za jeho mečom, s *duplieren* do hlavy. **Alebo** mu vpadni s mečom do rezu cez obe paže⁴⁸. *Fehler* môžeš rovnako dobre ako z *twerov* spraviť aj z horných sekov, podľa toho ako sa Ti zachce alebo ako sa to viac hodí.

Tu sa začína *schilhaw* a techniky z tohto seku

***Schielhaw* láme to, čo hulvát seká alebo bodá. Kto robí *durchwechsel*, toho *Schielhaw* porazí**

Komentár: Zapamätaj si, *schielhaw* láme streh, ktorý sa nazýva *pflug* a je výnimočne⁴⁹ dobrý a funkčný sek, keďže rovnako dobre láme ako seky, tak aj body. Robí sa s pretočeným mečom; preto

⁴⁷ Opäť, v zmysle seknúť uvoľnene, nie tvrdo a strnulo.

⁴⁸ Krásny rez cez paže, koniec popisovanej techniky je zobrazený na obrázku dole.

⁴⁹ Môže byť aj v zmysle zvláštny,

nie je veľa majstrov dlhého meča, ktorý by o tomto seku vedeli niečo povedať.⁵⁰

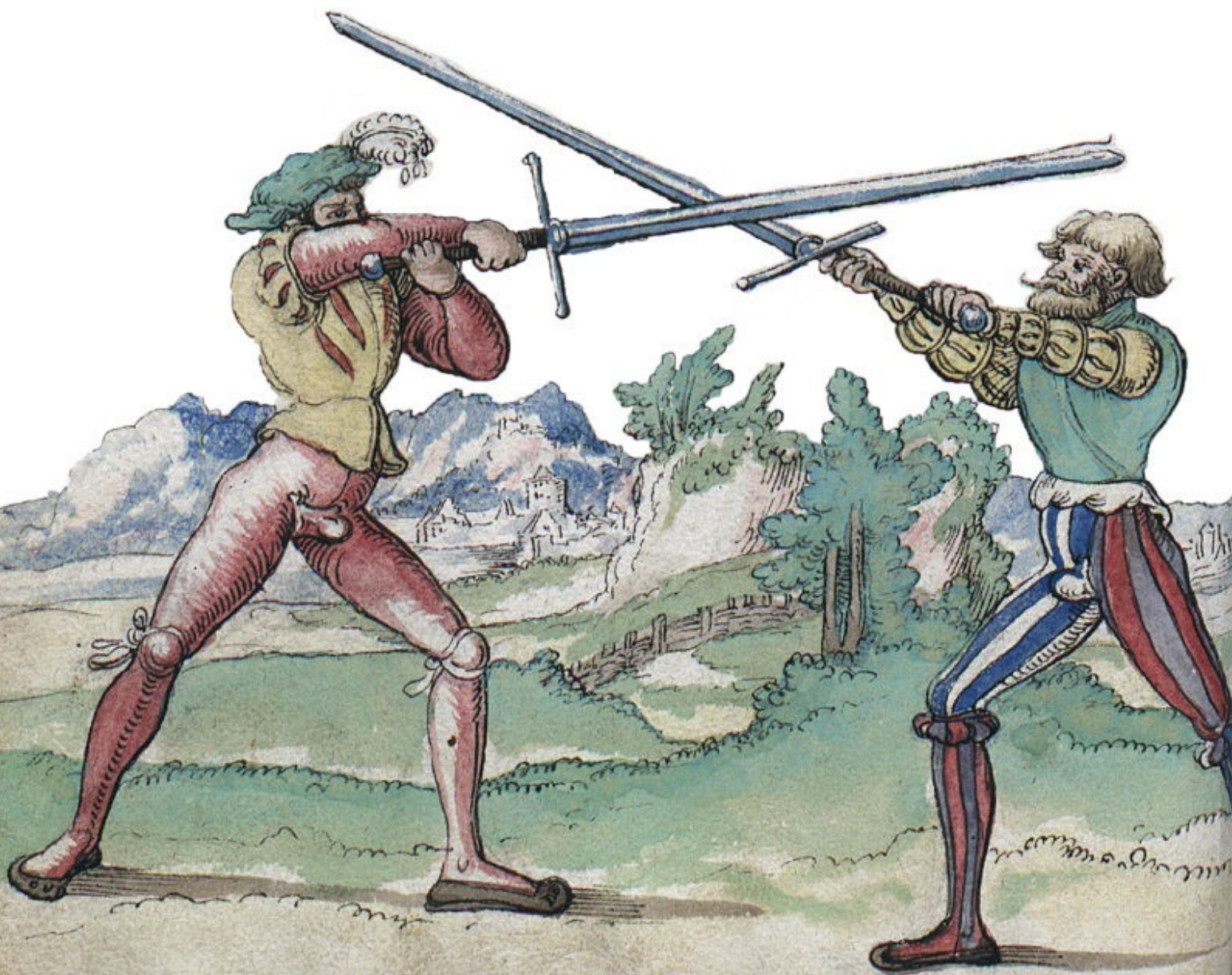
Tu si zapamätaj ako by sa mal sekať *schielhaw*

Pamätaj, keď sa blížiš k súperovi v prišermovaní, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a meč drž na svojom pravom ramene. Seká Ti následne na hlavu, tak pretoč svoj meč a sekni proti jeho seku s krátkym ostrím, s pažami poriadne vystretými, zhora cez jeho meč do jeho hlavy⁵¹. Ak sa tak stalo a súper prepadáva so svojím sekcom popod Tvoj meč a chce spodkom *durchwechslovať*, tak vystrel svoj hrot so sekcom poriadne dopredu tak, aby súper nemohol dole *durchwechslovať*⁵². Ďalšia technika: Keď stojíš oproti súperovi a držíš svoj meč na pravom ramene, on stojí v strehu *phlueg* a chce Ťa bodnúť (niekam) nadol, tak mu sekni vystretý *schiel* do horného otvorenia a vstrel mu svoj hrot s natiiahnutými rukami poriadne do hrude. Takto Ťa s bodom do spodného otvorenia nedočiahne.

⁵⁰ Posledný výrok, ako aj iné výroky v komentároch k Náuke implikujú, že šerm skráteným mečom, alebo niektoré špecifické techniky (ako menovaný *schielhaw*, ktorý sa robí zvláštnym pretočením meča) neboli úplne štandardné.

⁵¹ Situácia je zobrazená dole na obrázku. S najväčšou pravdepodobnosťou seká *schielhaw* pravý šermiar, čo môžeme poznať podľa prstenca, ktorý je vytočený smerom von. Ľavý šermiar seká zvláštny oberhaw.

⁵² *Schielhaw* je vynikajúci spôsob, ako môžeme dopraviť svoj hrot blízko k súperovým odkrytiam zaujímavým mechanickým princípom. Zmysel tejto vety o prevencii *durchwechslovania* sa vracia k veci, ktorá už bola spomínaná skôr. Je potrebné sekať nablízko k telu a hrotom mieriť na súpera zblízka tak, aby sa ním musel zaoberať a nemohol sa vyhýbať našej čepeli, či nebodaj s *durchwechseln* zaútočiť.

Toto je znenie a komentár ďalšej poučky o schielhawe

Poškuľuj⁵³, či protivník nešermuje nakrátko. Ak áno, durchwechselln nad ním zvíťazí

Komentár: Zapamätaj si túto poučku. Keď sa blížiš k súperovi v prišermovaní, tak by si mal poškuľovať, resp. snažiť sa vyzistiť, či voči Tebe nešermuje nakrátko alebo skrátene. Rozpoznáš to napríklad takto: Ak na Teba seká a nevystiera svoje ruky so sekcom poriadne dopredu, tak je jeho meč skrátene. Alebo, stojíš pred súperom v strehu *alber* a on Ti chce padnúť s *krumpom*, resp. krivo na Tvoj meč, tak je ten jeho skrátene. Alebo, postaví sa pred Tebou do polohy *ochs* alebo *phlueg*, tak je jeho meč tiež skrátene. Ďalej vedz, že všetky *winden* s mečom na súpera sú krátke, resp. skracujú meč, teda Tvoj dosah. Šermiarom, ktorí robia *winden*, tým kľudne *durchwechselln*, či už so sekcom alebo z bodov. Následne im z *durchwechselln* vystrel do najbližšieho odkrytia dlhý hrot. Takýmto spôsobom ich prinútiš k tomu, aby sa kryli a otvoríš si tak cestu svojim poriadnym technikám.

Toto je text a komentár o tom, ako sa so schielerom láme dlhý hrot

Poškuľuj po hrote a bez strachu zaútoč po krku

Komentár: Pamätaj, keď sa približuješ k súperovi v prišermovaní a on stojí proti Tebe v dlhom hrote a mieri Ti na tvár alebo na hrud', tak drž svoj meč na pravom ramene a poškuľuj s tvárou po jeho

⁵³ *Schiel*, resp. *schielen* znamená škúliť, poškuľovať, mrkať okom. Na obrázku nižšie ďalšia variácia, resp. konečná pozícia seku *schilhaw*, ktorá je opticky bližšia ku kánonickému výkladu techniky a k iným dochovaným ilustráciám.

hrote. Predstieraj, že ho chceš seknúť do hrotu, avšak sekni mocný *schiller* s krátkym ostrím po jeho meči a vystrel' mu tak poriadne svoj hrot do krku s prikročením pravej nohy.⁵⁴

Toto je text a komentár ďalšej techniky zo *schielhawu*

Poškuľuj hore po hlave ak chceš zraníť ruky

Komentár: Zapamätaj si, toto je ďalší protiútok voči dlhému hrotu. Ak voči Tebe stojí súper v dlhom hrote, tak poškuľuj s tvárou po jeho hlave a predstieraj, ako by si mu chcel po nej seknúť. Avšak miesto toho ho sekni zo *schilhawu* s hrotom na ruky.⁵⁵

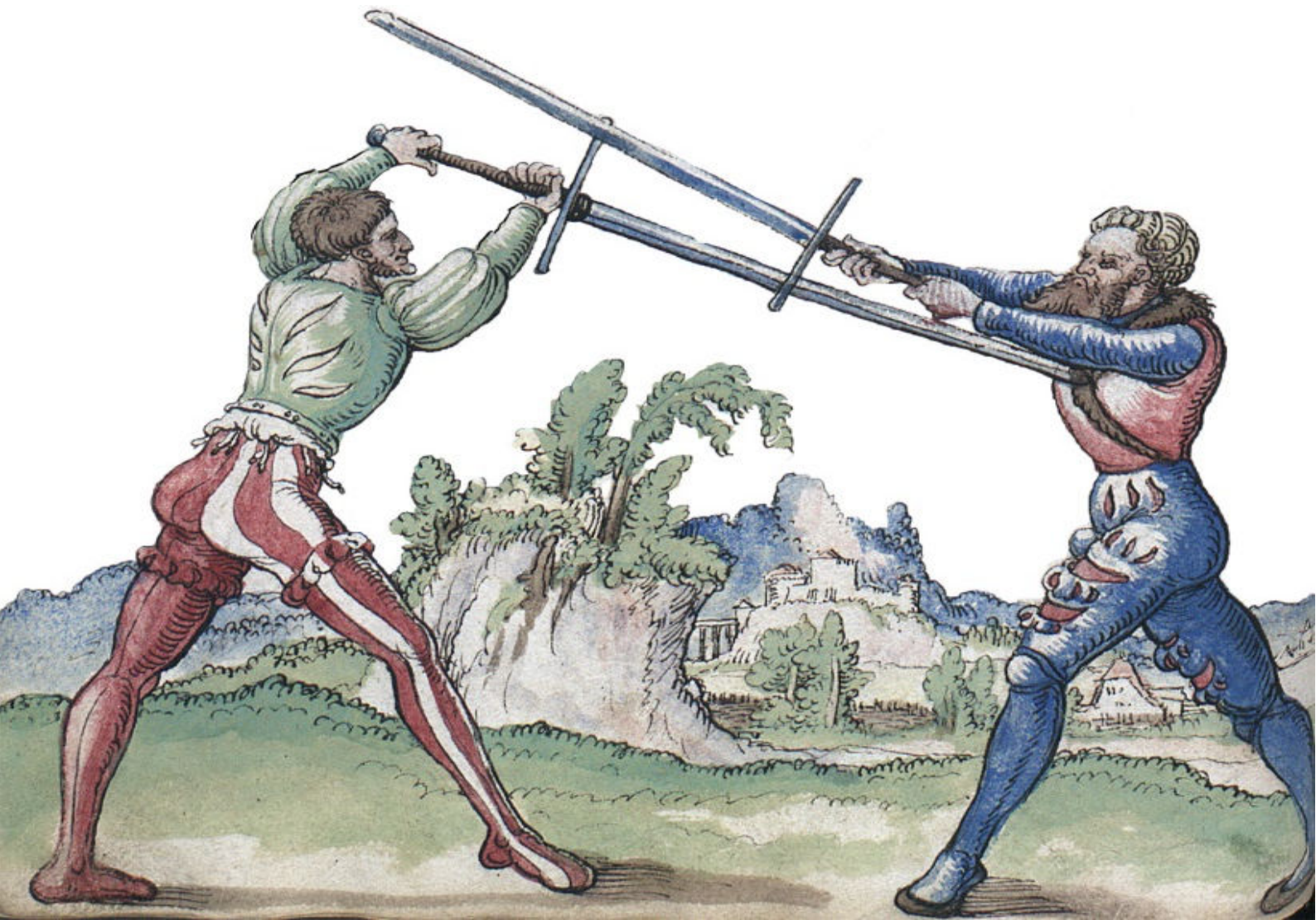
Tu sa nachádza text a komentár o *schaitelhawe*

Schaitler je pre tvár nebezpečenstvom. Po pretočení značne ohrozí aj hruď. Koruna si poradí s čímkoľvek, čo z neho vychádza. Rež skrz Korunu, tak ju pekne porazíš. S úderom zatlač a s rezom sa stiahni späť.

Komentár: Zapamätaj si, *schaitler* láme streh, ktorý sa nazýva *alber*. Okrem toho je zvlášť nebezpečný pre súperovu tvár a hruď po jeho natočení. **Spraviš ho nasledovne:** Keď sa blížiš v prišermovaní k súperovi a on sa voči Tebe postaví do strehu *alber*, tak sa postav s ľavou nohou dopredu, meč drž v strehu na pravom ramene. Priskoč k súperovi a tni ho silno, zhora nadol, s dlhým ostrím do hlavy.

⁵⁴ Nie je to úplne krk, ale situácia je pravdepodobne zobrazená na hornom obrázku na predošlej strane. Poloha rúk ľavého šermiara môže napovedať, že sa možno pokúšal o kryt. Podobne však vyzerá aj situácia, kedy súper zo seku *durchwechsluje* a spravíme mu *schielhaw*

⁵⁵ Technika na obrázku na predošlej strane dole. Situácia je vyobrazená veľmi pekne, všimnite si to, ako sa pravý šermiar naťahuje rukami, resp. sťahuje telom pred súperovým mečom

Ak Ti sek kryje tak, že má aj hrot aj priečku vysoko hore (to sa nazýva *Koruna*), tak ostaň s pažami vysoko a zdvihni s ľavou rukou svoju hlavicu (prudko) nahor. Ponor mu tak hrot cez jeho priečku ku hrudi. Ak ide ďalej nahor s mečom a vytlačá Ti hrot s priečkou nad seba, tak natoč svoj meč pod jeho *Korunu* do rezu a tlač mu s ním do paže. Takto sa teda (druhýkrát) láme *Koruna*⁵⁶. Po tom, čo ho s tlačением režeš do paže sa zároveň s rezom stiahni.⁵⁷

Toto je text a komentár o štyroch (základných) polohách

Drž sa jedine štyroch strehov a stráň sa iných, ktoré bežne vídat⁵⁸. Ochs, phlueg, alber a vom tag, nech Ti ani jeden z týchto nie je neznámy

Komentár: Pamätaj, štyri polohy sú vlastne štyri strehy, z ktorých by si mal šermovať. Prvým strehom je *ochs* a postaviš sa doňho takto: Postav sa s ľavou nohou dopredu a drž svoj meč na pravej strane, s priečkou pred hlavou tak, že máš palec zospodu meča, resp. čepele. Hrot zaves voči súperovej tvári.

Pamätaj, do ľavého *ochsa* sa postav nasledovne: pravú nohu daj dopredu a svoj meč drž po ľavej strane, s priečkou pred tvárou tak, že palec je zospodu. Hrot zaves súperovi voči tvári. Toto bol *ochs* na obe strany.

Toto je druhý streh

Pamätaj, druhý streh sa nazýva *phlueg* a vyzerá nasledovne: Postav sa s ľavou nohou dopredu a drž svoj meč s prekříženými rukami a s hlavicou dole pri svojom pravom boku. Krátke ostrie meča maj navrchu a s hrotom mier voči súperovej tvári.

⁵⁶ Prvýkrát nadvihnutím hlavice, druhýkrát rezom. Je potrebné rezať dopredu, aj dozadu s ustúpením. S rezom dopredu vyvíjame tlak na súperove ruky, aby nás nemohol cez rez seknúť nadol.

⁵⁷ *Koruna* a rez cez *Korunu* zobrazený na obrázku na predošlej strane

⁵⁸ V zmysle bežne používaných, štandardných, obyčajných

Zapamätaj si, do ľavého *phluegu* sa postav nasledovne: Stoj s pravou nohou vpredu a drž svoj meč dole na ľavej strane, s hlavicou pri boku tak, že dlhé ostrie mieri nahor a hrot súperovi do tváre. Takto sa robí *phlueg* na obe strany.

Toto je tretí streh

Pamätaj, tretí streh sa nazýva *alber* a postav sa doňho takto: Stoj s pravou nohou vpredu a drž svoj meč s vystretými rukami pred sebou a s hrotom mier na zem. Krátke ostrie maj pri tom natočené smerom nahor.

Toto je štvrtý streh

Pamätaj, štvrtý streh sa volá *vom tag* a robí sa nasledovne: Postav sa s ľavou nohou dopredu a drž svoj meč na pravom ramene alebo s vystretými rukami nad hlavou a stoj v strehu.

Toto je text a komentár o štyroch *vorsetzen*

Sú štyri *vorsetzen*, ktoré vedia značne poškodiť polohy

Komentár: Pamätaj, pred chvíľou si počul aké sú štyri základné strehy. Teraz by si mal vedieť, aké sú štyri *vorsetzen*, resp. štyri kryty ktoré dokážu dané strehy zlámať. Avšak krytie k tomu vôbec nepatrí, pretože ide o štyri seky, ktoré sa k lámaniu používajú. **Pamätaj**, prvým sekou je *krumphaw*, ten láme streh, ktorý sa nazýva *ochs*. **Ďalej si zapamätaj**, že druhým je *twerhaw* a ten láme streh *vom tag*. Takisto si zapamätaj, že tretím je *schiller* a ten láme streh, ktorý sa nazýva *phlueg*. A nakoniec si

zapamätaj, že štvrtým je *schaitler* a ten láme streh, ktorý sa volá *alber*. Spôsob, akým máš lámať so sekmi štyri strehy nájdeš dôkladne popísaný v predošlých komentároch patriacim k jednotlivým sekcom.

Toto je text a komentár o tom, prečo by si nemal robiť prosté kryty

Pred (prostými) krytmi sa vystríhaj, ak ich robíš, môžu Ti spôsobiť neplechu

Komentár: Pamätaj, táto poučka hovorí o tom, že by si nemal kryť spôsobom, ako to robia bežní šermiari. Pretože keď oni kryjú, tak držia svoj hrot vysoko alebo niekde na strane. To zapríčiní, že nevedia spolu s krytom zaútočiť do štyroch odkrytí. A toto je príčinou, prečo sú často zasahovaní. Takže, ak chceš spraviť kryt, tak sa kry so sekcom alebo s bodom a *Indes* hľadaj s hrotom najbližšie odkrytie. Takýmto spôsobom na Teba nebude môcť zaútočiť žiaden majster bez toho, aby z útoku vyviazol bez zranenia.

Toto je text a komentár o tom, čo treba robiť, keď Ťa protivník vykryl

Ak sa Ti stalo, že Ťa protivník vykryl, čuj čo Ti radím: Zodvihni sa preč a sekni svižne naspäť

Komentár: Pamätaj, ak Ťa protivník vykryl a nechce sa z Tvojho meča ani stiahnuť späť, ani Ťa pustiť k žiadnym technikám, tak zodvihni svoj meč po jeho čepeli nahor, akoby si chcel spraviť *abnehmen*, avšak ostaň na jeho meči a tni ho popri čepeli, naspäť s dlhým ostrím do hlavy.⁵⁹

Toto je text a komentár o štyroch *ansetzen*

Ak chceš súboj ukončiť, nauč sa *ansetzen* do štyroch otvorení a tiež ostať na meči

Komentár: Zapamätaj si, existujú štyri *ansetzen* a tie patria do skutočného, ostrého boja. Mal by si ich robiť vtedy, ak chceš súpera rýchlo zasiahnuť či zraniť. Spravíš ich nasledovne: Keď ideš k súperovi v *zufechten*, postav sa s mečom do *ochsa* alebo do *phluegu*. Chce Ťa súper seknúť zhora alebo dole bodnúť, tak čakaj na chvíľu, kedy zdvihne meč a chystá sa seknúť, resp. ho dole napriahne k bodu, tak prevezmi iniciatívu a vstreľ mu dlhý hrot do najbližšieho odkrytia. Sprav to však skôr, ako stihne vykonať sek alebo bod a zároveň sa snaž o to, aby si ho mohol nabodnúť. Rovnakú vec sprav, ak sa súper priskáka spodnými sekmi. Jednoducho mu vstreľ hrot dovnútra skôr, než stihne ísť so sekcom nahor. Dá sa to robiť na obe strany. Ak sa voči *ansetzen* bráni, tak ostaň s mečom na tom jeho a pracuj zručne k najbližšiemu odkrytiu.

Toto je text a komentár o *Nachreisen*

Nauč sa robiť *Nachreisen* na obe strany alebo rež do zbrane. Sú dva *eussere mynne* a započni s nimi svoju prácu. Nezapadni otestovať útoky, či sú mäkké alebo tvrdé

Komentár: Pamätaj, *Nachreisen* je naozaj rozmanitá a existuje mnoho druhov tejto techniky. Robí sa s veľkou opatrnosťou, či už so sekmi, alebo s bodmi proti takým šermiarom, ktorí sekajú voľne a dlhé, resp. natiahnuté seky⁶⁰, ale napriek tomu nemajú ani poňatia o pravom Umení meča.

***Nachreisen* spravíš takto**

Keď sa približuješ k súperovi v *zufechten*, tak stoj v strehu *vom tag* s ľavou nohou vpredu a dôsledne pozoruj, ako voči Tebe súper šermuje. Ak na Teba seká natiahnutý horný sek, tak sa postaraj, aby Ťa ním nezasiahol a vyčkaj na chvíľu, kedy pôjde so sekcom nadol smerom k zemi. V tom momente priskoč s pravou nohou vpred a sekni ho zhora do hlavy skôr, než stihne zodvihnúť svoj meč. Takto je súper porazený⁶¹.

⁵⁹ Konečná pozícia je zobrazená na obrázku na predošlej strane

⁶⁰ T.j. seky, ktoré míňajú terč, často nie sú cielené, nie sú sekané s celou silou, viacseky a pod.

⁶¹ Výsledná podoba techniky je zobrazená na nasledovnej strane

Nasledovná technika sa volá *aussere mynn*

Zapamätaj si, keď sa súper presekáva a ty ho *nachraisuješ* so sekou k odkrytiu a podarí sa mu zdvihnúť meč tak, že sa naviaže sa na ten Tvoj zospodu, tak ostaň silno vo väzbe. Ak sa potom snaží nadvihnúť Tvoj meč silno nahor, tak vyskoč s ľavou nohou poza jeho pravú a šľahni ho s *twerom* (alebo niečím iným) zľava do hlavy⁶². Pokračuj však hneď nato s *dupplieren* na druhú stranu jeho hlavy alebo s nejakou inou technikou na základe zistenia, či je súper na meči mäkký alebo tvrdý.

Tu si zapamätaj, veľmi dobré *nachraisen* zo spodných sekov

Pamätaj, keď šermuješ voči súperovi so spodnými sekmi, zo *streichov*⁶³ alebo stojíš v strehu, ktorý sa nazýva *alber* a súper Ti padne mečom na ten Tvoj skôr, než ho stihneš zdvihnúť, tak ostaň pod jeho mečom a (prudko) ho nadvihni smerom nahor. Ak Ti následne vo väzbe natočí hrot dovnútra k tvári, resp. voči hrudi, tak ho nenechaj z meča odísť, nasleduj ho a pracuj so svojim hrotom k súperovmu najbližšiemu otvoreniu. Alebo, ak odíde z väzby a seká na druhú stranu, tak ho tiež nasleduj s hrotom ako predtým. **Zapamätaj si:** Mal by si vedieť súperovi robiť *nachraisen* zo všetkých sekov a strehov akonáhle vypozeruješ, že sa súper presekáva⁶⁴ alebo Ti s mečom poskytol otvorenie. Tiež dbaj o to, aby si si sám nevytvoril *nachraisen* odkrytie, prípadne s ním nepresekol mimo terč. A nauč sa ho robiť na obe strany.

Tu si poriadne zapamätaj text a komentár o *fuhlen* a o slove, ktoré sa nazýva *Indes*

Nauč sa v šerme cítiť⁶⁵. Slovo *Indes* dokáže človeka poriadne zraniť

Komentár: Zapamätaj si, *fuhlen* a slovo *Indes* predstavujú najväčšie a najlepšie Umenie šermu

⁶² Zobrazenie prvého *tweru* je na druhej strane

⁶³ Streichy sú spodné rubové sekky alebo strihy

⁶⁴ Ide so sekou mimo terča, nekončí v dlhom hrote, nevystiera hrot, seká viacseky a pod.

⁶⁵ *Fuhlen* znamená cítiť, vycítiť

s mečom. Ten, kto sa pokladá za majstra šermu s mečom, prípadne sa ním chce stať a nevie správne v šerme cítiť, tobôž okrem toho nechápe pojmu *Indes*, ten nie je žiaden majster. Je to akurát obyčajný vôl s mečom⁶⁶. Preto by si sa mal predovšetkým naučiť poriadne a správne porozumieť týmto dvom veciam.

Tu si zapamätaj poučenie o fuhlen a o pojme, ktorý sa nazýva Indes

Pamätaj, keď sa blížiš k súperovi v prišermovaní a naviažete sa jeden druhému na meč, tak by si mal v momente, kedy sa meče jeden do druhého zahryznú vycítiť, či sa súper naviazal tvrdo alebo mätko. Akonáhle to zistíš, tak pamätaj na slovo *Indes*. To znamená, že v rámci spomínaného vycítienia budeš zručne s mečom pracovať tak, aby si súperu zasiahol skôr, než si to uvedomí a než sa tomu stihne brániť.

⁶⁶ V pôvodnom znení „*puffel des swertz*“ čo znamená „byvol meča“ (v zmysle hulvát, nevzdelanec), ale aby som sa vyhol iným, modernejším pejoratívam, použil som obdobný eufemizmus

A teraz si zapamätaj

Že v konečnom dôsledku je *fuhlen* a *Indes* jednou vecou a nemôžu existovať jedno bez druhého. Rozumej tomu tak: Keď sa naviažeš na protivníkov meč, tak musíš v danom momente so slovom *Indes* vycítiť, či je na meči mäkký alebo tvrdý. A keď to vycítiš, tak musíš *Indes* pracovať podľa toho, či je mäkký alebo tvrdý, resp. pracovať s mäkkou alebo tvrdou časťou na meči. Nie sú teda ničím iným, než jednou vecou. Slovo *Indes* sa ukrýva vo všetkých technikách a rozumej tomu takto: *Indes* sa robí *dupplieren*, *Indes* mutíruje, *Indes* robí *durchwechseln*, *Indes* *durchlauffuje*, *Indes* robí rez, *Indes* zápasí, *Indes* vezme meč, *Indes* robí to, po čom Tvoje srdce túži. *Indes*, to je veru ostré slovo, ktoré poreže všetkých majstrov, ktorí ho nepoznajú alebo mu nerozumejú. Je to (totiž) kľúč k celému Umeniu.

Nasleduje text a komentár ďalšej techniky z *nachreisen*

Nachraisen sa robí na obe strany. Keď trafiš, pridaj k tomu starý, dobrý rez

Komentár: Zapamätaj si, tento verš hovorí o tom, že by si mal robiť *nachraisen* na obe strany a zároveň nezabudnúť s ním robiť aj rez. Cháp to takto: Ak sa súper pred Tebou presekáva, či už z ľavej alebo z pravej strany, tak mu prosto sekni do (vhodného) odkrytia. Ak zdvihne zbraň a chce sa naviazať zospodu na Tvoj meč, tak v momente, keď sa jedna zbraň zahryzne do druhej, rež súpera *Indes* do krku, prípadne mu padni dlhým ostrím na paže a sprav s tým mocný rez (na obrázku dole).

Nasleduje text a komentár k technike *uberlaufen*

Sprav *uberlaufen* voči tomu, kto útočí zospodu a zahanbíš ho tak. Ak sa hore naviažete, tak buď silný, tak sa mi to bude páčiť. Potom rob svoju prácu alebo pevne zatlač z oboch strán

Komentár: Zapamätaj si, tento verš učí nasledovné. Ak sa približuješ k súperovi v prišermovaní a on proti Tebe seká zospodu, smerom k Tvojim spodným otvoreniam, tak mu to to nekry, ale sekni ho silno zhora do hlavy. Prípadne, ak sa prisekáva so spodnými sekmi, tak mu skôr, než začne robiť spodný sek, vystreľ hrot s natiiahnutými rukami do tváre alebo do hrude. Následne ho nabodni tak, aby na Teba zospodu nedočiahol. Všetky horné *ansetzen* lámu a presahujú tie horné⁶⁷. Ak zdvíha svoju zbraň a naviaže sa Ti zospodu na Tvoj meč, tak ostaň silno s dlhým ostrím vo väzbe na tom jeho a svižne pracuj k súperovmu najbližšiemu otvoreniu. Alebo nechaj súpera, nech pracuje on a *Indes* (počas jeho útoku) ho traf Ty.

Toto je text a komentár o tom, ako by sa mali seký a body *absetzen*

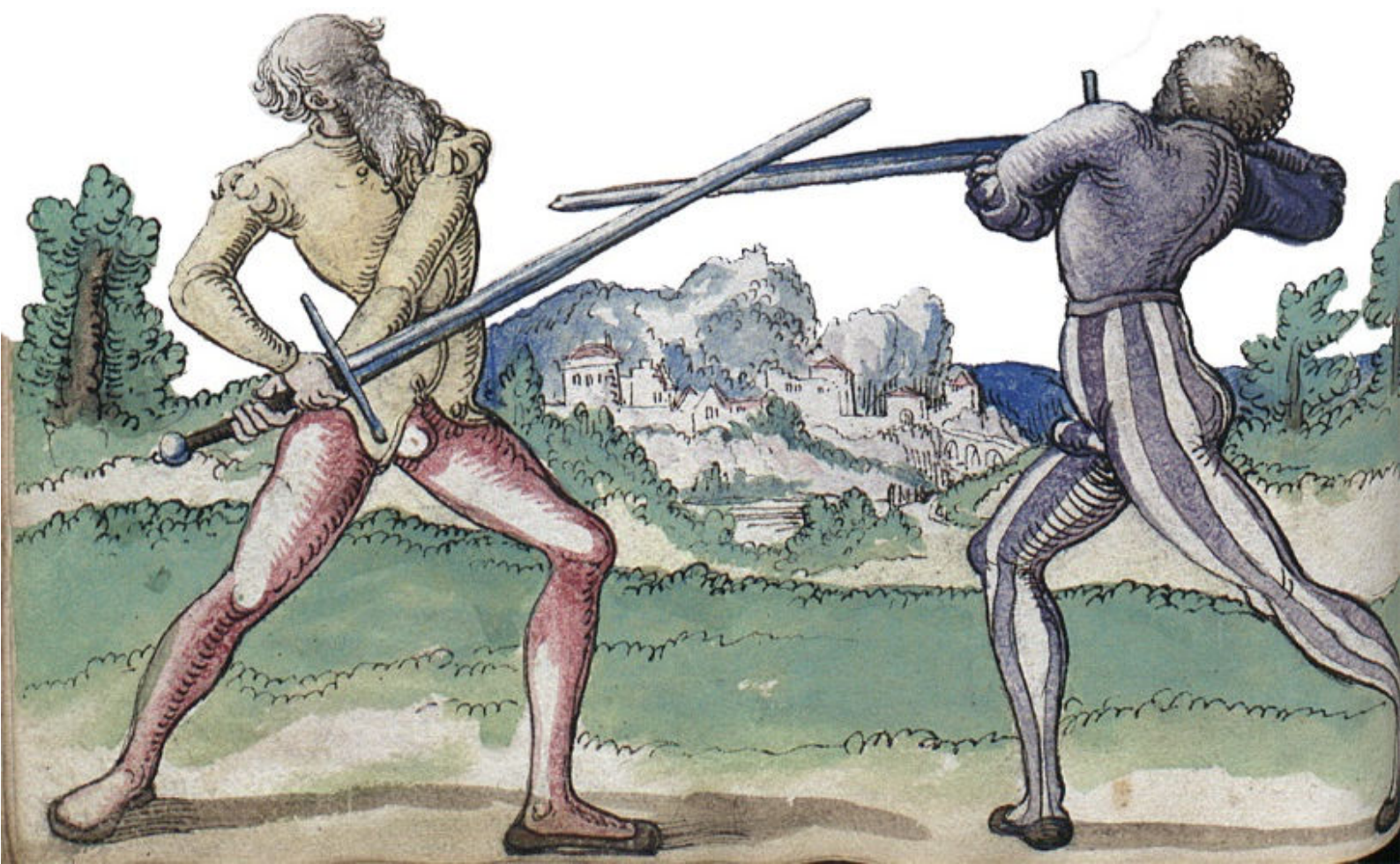
Nauč sa s *absetzen* zručne seký a body lámať. Ak na Teba súper bodá, Tvoj hrot ho zasiahne a jeho útok prekazí. *Absetzen* sa robí na obe strany a keď s ním vykročíš, vždy súpera zasiahneš.

Komentár: Zapamätaj si, *absetzen* spravíš nasledovne: Keď sa blížiš k súperovi v *zufechten* a on sa proti Tebe postaví tak, že Ťa chce bodnúť, tak sa postav s ľavou nohou vpred a meč maj v strehu pravý *phlueg*. Sprav si tak otvorenie na ľavej strane⁶⁸. Ak Ti do daného otvorenia bodá, tak natoč svoj meč na svoju ľavú stranu, s krátkym ostrím voči jeho bodu a odveď ho tak preč⁶⁹. Priroč spolu s *absetzen* s pravou nohou dopredu a bodni súpera *Indes* do tváre alebo do hrude.

⁶⁷ Doslova sa píše že „horné *ansetzen* lámu a oslobodzujú od tých spodných“ v zmysle nemusíme sa nimi zaoberať. Samozrejme do určitej miery.

⁶⁸ Vyobrazenie úvodnej situácie v *zufechten* na obrázku dole. Konečná poloha techniky je veľmi podobná s tou na nasledujúcej strane, aj keď patrí k seku.

⁶⁹ *Absetzen* znamená doslova odvieť preč, resp. nabok

Ďalšia technika

Zapamätaj si: Ak stojíš v pravom *phluegu* a súper Ti seká na ľavú stranu do hlavy, tak choď nahor s mečom a natoč ho na svoju ľavú stranu tak, aby si mal priečku pred hlavou. Vykroč počas toho s pravou nohou vpred a bodni súpera do tváre alebo do hrude⁷⁰. Túto techniku môžeš robiť z *phluegu* na obe strany⁷¹.

Toto je text a komentár k poučke o tom, ako sa robí *durchwechsel*

Nauč sa *durchwechsel* robiť na obe strany a bodaj z neho poriadne. Kto sa na Teba naviaže, tomu to *durchwechsel* rýchlo spočíta

Komentár: Zapamätaj si, existuje veľa rozmanitých spôsobov, ktorými sa dá spraviť *durchwechsel*. Mal by si ho robiť voči šermiarom, ktorí majú v obľube pasívne kryty, resp. vo všeobecnosti radi kryjú a namiesto k otvoreniam sekajú do Tvojho meča. Mal by si sa ho ale naučiť robiť naozaj dobre a zároveň opatrne, aby sa Ti nestalo, že Ťa súper počas tejto techniky nabodne s *ansetzen*, resp. hocijak inak traťí.

Durchwechsel spraviš nasledovne

Keď sa blížiš k súperovi v prišermovaní, tak ho naňho sekni poriadne zhora. Ak potom seká voči Tvojmu meču a nie na Tvoje telo, tak nechaj skôr, než sa na Teba naviaže padnúť, resp. prejsť svoj hrot so sekou popod jeho meč a bodni ho z druhej strany do hrude. Ak si všimne Tvoj bod a snaží sa

⁷⁰ Vyobrazenie techniky na obrázku dole.

⁷¹ Môžeme rozumieť aj ako z oboch *phluegov* na obe strany

mu ísť naproti s krytom, tak sprav opäť *durchwechsel*. Toto sprav vždy, keď sa blíži s krytom k Tvojmu meču.⁷² **Alebo**, keď prichádzaš k protivníkovi v *zufechten*, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a mier mu s dlhým hrotom do tváre. Ak následne seká zhora nadol voči Tvojmu meču (prípadne naopak) a chce Ti ho odseknúť preč alebo sa naň silno naviazať, tak ponor svoj hrot smerom nadol a bodni ho na druhú stranu. Toto môžeš robiť proti hocijakému seku, ktorý Ti protivník sekne voči meču.

Toto si dobre zapamätaj

Ak chceš robiť *durchwechsel* tak, aby Ťa súper počas neho nenapichol, resp. Ti nespravil *ansetzen* tak si pamätaj nasledovné: Ak Ťa vykryje a hrot jeho zbrane smeruje nabok, preč o Teba, tak môžeš spraviť *durchwechsel* a bodnúť ho z druhej strany. Ak však mieri s hrotom na Tvoju tvár, resp. voči nejakému otvoreniu, tak nerob *durchwechsel*. Ostaň na meči a s vhodnou technikou tak zaútoč proti najbližšiemu otvoreniu. Nebude Ti tak môcť spraviť ani *nachreisen*, ani *ansetzen*.

Nasleduje text a komentár k poučke o *zucken* s mečom

Prikrôč bližšie počas naviazania, *zucken* Ti poskytnú dobré možnosti útoku. Stiahni⁷³ meč a ak ho súper trafi, tak ho stiahni zas. Nájdi potom spôsob, ako zaútočiť a zraníš ho. Ak chceš protivníkov zmiašť, rob *zucken* pri každom naviazaní

Komentár: Zapamätaj si, *zucken* by sa malo robiť (najmä) proti takým majstrom, ktorí majú vo zvyku

⁷² Jedna z verzií techniky je zobrazená na obrázku nižšie. *Durchwechsel* sa dá robiť ako s dlhým hrotom, tak do skráteneho meča. Neexistuje stopercentný návod, kedy zvoliť ktorý variant, odporúčam ho prispôbiť situácii, vzdialenosti a intenciam. Napríklad, pri kratšej vzdialenosti a prišermovaní sekou sa prirodzenejšie robí skrátene *durchwechsel*, z dlhého hrotu sa najpríjemnejšie len točí mečom. Ako však píšem vyššie, prudko závisí od situácie, vzdialenosti a zámeru.

⁷³ Vhodný preklad by bol aj strhnúť, resp. ako sa nám v slovenčine hovorovo zachovalo – cuknúť

sa silne viazať na meč a následne zotrúvajú bez pohybu vo väzbe čakajúc, či sa chce súper z meča stiahnuť alebo sekať na druhú stranu, aby mohli spraviť *nachraisen*. Ak chceš takýchto ľudí prevkapiť, resp. zmiašť, tak sprav proti nim *zucken*: Sekni na súpera zo svojej pravej strany silný horný sek do hlavy. Ak sa potom blíži s mečom naproti Tvojmu seku a má ho v úmysle vykryť, resp. voči nemu seknúť, tak na seba stiahni meč skôr, než sa stihne naviazať a bodni ho na druhú stranu. Toto môžeš robiť proti všetkým naseknutiam, resp. naviazaniam vašich mečov.

Iný spôsob robenia *zucken*

Ak sa súper naviazal na Tvoj meč a ostáva vo väzbe sledujúc, či sa z nej chceš stiahnuť, tak sprav podobný pohyb, ako by si chcel spraviť *zucken*. Ostaň však na jeho meči a stiahni ten svoj až do polovice čepele k sebe. Bodni ho hneď po čepeli do tváre alebo do hrude. Ak sa Ti ho nepodarí dobre trafiť s bodom, tak sprav *duplieren*, resp. hocijakú inú techniku, ktorá sa v danej chvíli najviac hodí.

Teraz nasleduje text a komentár o *durchlauffen* a o zápasení s dlhým mečom

Sprav *durchlauffen* a prebehni súpera. Nechaj meč za hlavicu visieť a schmatni ho, ak chceš zápasiť. Zapamätaj si, kto proti Tebe silno tlačí, tomu sprav *durchlauffen*

Komentár: Zapamätaj si, v šerme mečom poznáme dva druhy *durchlauffen*, resp. zápasenia. Prvé je *Durchlauffen* ako také a to sú vlastne zápasnícke chmaty na telo. Druhý spôsob zápasenia sa nazýva *armen ringen*, čiže chmaty na paže. Tieto techniky sa robia voči ľuďom, ktorí majú vo zvyku nabiehať.

Prvé *durchlauffen* spraviš nasledovne

Keď na Teba súper nabieha a ide zároveň s pažami nahor a chce Ťa zhora silou premôcť⁷⁴, tak choď tiež s pažami nahor, meč drž za hlavicu v ľavej ruke nad hlavou a nechaj čepeľ visieť poza svojim chrbtom. S hlavou prebehni popod súperove paže, smerom na jeho pravú stranu a s pravou nohou skoč za jeho pravú nohu. Počas priskočenia schmatni súpera s pravou pažou poriadne predkom okolo jeho trupu, pritiahni si ho na pravý bok a prehoď ho cez neho dopredu na hlavu⁷⁵.

Ďalšie *leibringen*⁷⁶

Zapamätaj si, keď na Teba protivník nabieha s vystretými rukami, tak mu sprav podobnú vec, ako predtým. Prebehni mu s hlavou popri jeho pravej strane, svoj meč nechaj visieť vzadu cez chrbát ako v predošlej technike až na to, že s pravou nohou vykroč dopredu pred jeho pravú. So svojou pravou pažou mu následne prejdi popod jeho pravou dozadu cez trup, schmatni ho, dostaň ho na svoj pravý bok a prehoď ho dozadu⁷⁷. Aj tento, aj predošlý chmat môžeš robiť na obe strany.

Ďalšie *leibringen*

Zapamätaj si, keď súper nabieha smerom na Tvoju pravú stranu a má svoje paže vysoko, tak sprav podobnú vec. Drž svoj meč s pravou rukou, hlavicou mier smerom nadol. Následne mu odtlač s priečkou jeho paže a jeho meč preč od seba, na stranu, a priskoč s ľavou nohou dopredu medzi jeho

⁷⁴ V zmysle prudko nabehne k vám a snaží sa pretlačiť svoj meč cez ten váš a buď zasiahnuť, alebo vás zhodiť na zem. Ak si to chcete predstaviť, tak veľmi extrémny, ale zato vďačný príklad je stereotypné filmové spracovanie vrcholiaceho súboja, kedy sú obaja súper v tesnej blízkosti a navzájom sa pretláčajú s mečom.

⁷⁵ Jeden z možných koncov je zobrazený na obrázku na predošlej strane. Vo všeobecnosti nie je potrebné prehodiť čepeľ na krk, resp. nie je to v pohybe a so vzdorujúcim súperom také jednoduché.

⁷⁶ *Leibringen* je originálne znenie zápasenia s telom, resp. chmat na telo

⁷⁷ Vyobrazenie konečnej pozície na obrázku dole.

obe nohy. Schmatni ho potom poriadne s ľavou pažou zozadu cez trup, dostaň ho na svoj ľavý bok a prehoď ho tak pred seba.⁷⁸

Ďalšie *leibringen*

Zapamätaj si, keď na Teba protivník nabieha a má paže vysoko, tak sprav opäť podobnú vec. Drž svoj meč vo svojej pravej ruke a odtlač mu s ním jeho paže preč od seba⁷⁹. S ľavou nohou následne priskoč poza jeho pravú a s ľavou pažou ho schmatni cez jeho trup, poníže hrude. Dostaň ho na svoj ľavý bok a zhoď ho tak za seba⁸⁰. Oba predošlé chmaty môžeš robiť na obidve strany.

A teraz nasleduje *armenringen*⁸¹ s dlhým mečom

Pamätaj, keď na Teba súper nabieha s dlhým mečom, ale má ruky nízko, tak pretoč svoju ľavú ruku a uchop s ňou zvnútra, pomedzi súperove ruky jeho pravú. Následne ho stiahni na svoju ľavú stranu

⁷⁸ Technika je zobrazená *in medias res* na obrázku dole.

⁷⁹ Ruky sa dajú odtlačiť ako na ľavú, tak na pravú stranu. Záleží od situácie, bezpečnejšie je však odtlačiť ich naľavo. T.j., ak chceme prehodiť súpera cez ľavý bok, mal by mať paže po našej ľavici a ak cez pravý bok, tak detto.

⁸⁰ Technika je zobrazená na ďalšej strane. Bohužiaľ ide o posledný obrázok v MS Germ.Quart.2020, ktorý je priamo spriaznený s výkladom a patrí k *Zedlu*. Na konci časti, ktorá mala byť vyhradená pre dlhý meč, sa nachádzajú po niekoľkých prázdnych stranách ešte tri obrázky boja s dlhým mečom, z ktorých môžeme iba jeden priradiť s prižmúrenými očami k výkladu *Zedlu*. Ak by sme sa rigorózne držali komentárov, tak by bol skôr vhodný k MS Dresd.C.487 a zobrazoval by *ansetzen*. Ostatné dva obrázky však zobrazujú techniky, ktoré sa nachádzajú v iných dielach pri *harnischfechten*, t.j. boji v zbroji. Keďže sa ani jeden priamo netýka tohto výkladu Náuky, nebudem ich ďalej uvádzať a miast čitateľa..

⁸¹ Chmaty na paže

a s pravou rukou ho šľahni s mečom po hlave. **Alebo**, ak ho nechceš seknúť, tak priskoč s pravou nohou poza jeho ľavú, pravou pažou ho schmatni spredu alebo zozadu okolo krku a prehod ho cez svoje pravé koleno.

Ďalšie *armringen*

Zapamätaj si, keď na Teba súper nabieha a má nízko ruky, tak pušť ľavú ruku z meča a s pravou mu prejdi s hlavicou zvonku cez jeho pravú ruku a potiahni ho nadol. S ľavou rukou ho uchop za jeho pravý lakeť, s ľavou nohou priskoč pred jeho pravú a zhoď ho tak cez ňu dole.

Ďalšie *armringen*

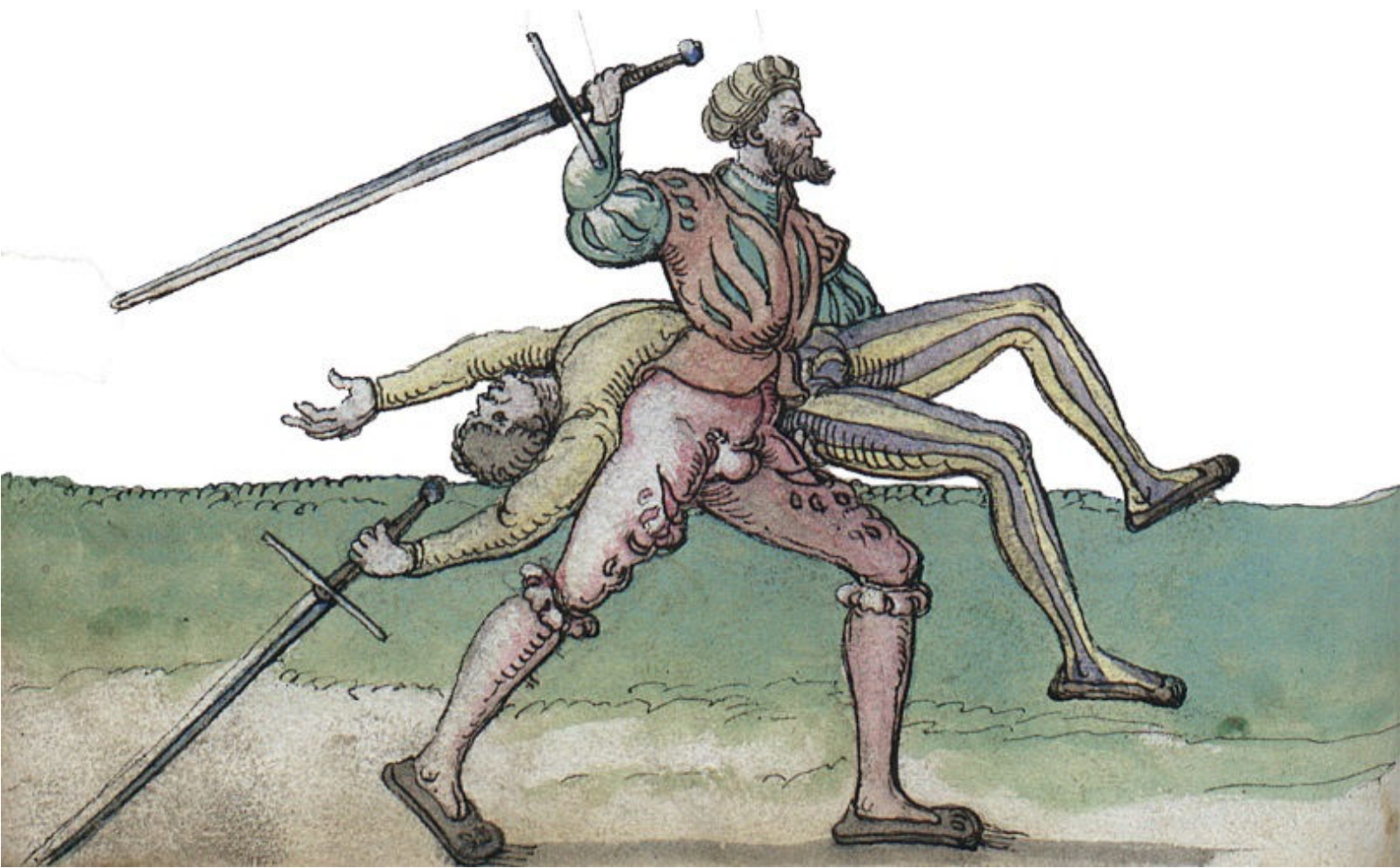
Pamätaj, keď na Teba protivník v boji s dlhým mečom nabieha, tak nechaj svoj meč padnúť, pretože svoju pravú ruku a schmatni mu jeho pravú zvonku. S ľavou rukou ho uchyt pri pravom lakti a následne mu skoč s ľavou nohou pred jeho pravú. Nadhoď si s pravou rukou jeho pravú pažu nahor cez svoju ľavú a zdvihni ho s týmto pohybom smerom nahor. Takto mu môžeš zlomiť pažu alebo ak chceš tak ho môžeš hodiť cez ľavé stehno dopredu.

Nasledujte vzatie meča, resp. *schwertnemen*

Keď Ti súper v boji s dlhým mečom nabieha, tak pretoč svoju ľavú ruku a choď s ňou cez jeho pravú pažu. Chyt s ňou súperov meč za rukoväť, medzi jeho oboma rukami. Následne ju strhni, resp. potiahni na svoju ľavú stranu. Takýmto spôsobom ho pripravíš o meč.

Ďalšie *schwertnemen*

Zapamätaj si: Keď Ťa súper vykryl, resp. sa Ti naviazal na Tvoj meč, tak s ľavou rukou uchop obe vaše zbrane, zhruba v polke čepelí a drž ich pevne spolu. S pravou rukou choď s hlavicou spodkom dopredu popod jeho obe ruky. Následne trhni, resp. potiahni nahor, smerom na svoju pravú stranu. Takto Ti ostanú obe zbrane.

Nasleduje text a komentár k technike *abschneiden*⁸²

Odšmykni sa zdola z tvrdej väzby v oboch prípadoch

Komentár: Zapamätaj si, tento verš hovorí o tom, čo by si mal robiť, keď sa Ti protivník zhora silno naviaže na meč, prípadne naňho padne. Rozumej tomu nasledovne: Keď v *zufechten* šermuješ so spodnými sekmi, zo *streichov*⁸³ alebo stojíš voči súperovi v strehu *alber* a on Ti padne na meč skôr, než zdvihneš Ty ten svoj, tak ostaň zospodu vo väzbe. Následne nadvihni meč s krátkym ostrím nahor. Ak Ti potom tlačí meč naspäť pevne nadol, tak *štrajchni*, resp. sa odšmykni spodkom s mečom po jeho čepeli dozadu, preč od jeho meča a sekni ho na druhú stranu, popri jeho meči hore do tváre.

Ďalší variant

Keď sa prisekávaš v *zufechten* so spodnými sekmi alebo stojíš v strehu *alber* a protivník Ti padne s mečom na ten Tvoj blízko pri Tvojej priečke skôr, než ho stihneš zdvihnúť, tak môžeš spraviť nasledovné: Ak mieri hrotom preč, napravo od Teba, tak choď svižne nahor s hlavicom cez jeho meč a udri ho s dlhým ostrím do hlavy. Ak sa Ti naviaže na meč tak, že jeho hrot vychádza popri Tvojej ľavej strane, tak choď s hlavicom nahor cez jeho meč a sekni ho s krátkym ostrím do hlavy. Táto technika sa nazýva *schnappen*⁸⁴.

Nasleduje text a komentár o štyroch rezoch

Sú štyri rezy, dva horné a dva spodné

Komentár: Zapamätaj si, existujú štyri rezy. Prvé dva sú horné a majú sa robiť voči šermiarom, ktorí z krytov, resp. z väzby radi sekajú s *twerom*, resp. s hocičím iným na druhú stranu. Zlomíš to nasledovne: Ak sa Ti súper naviaže na meč z ľavej strany a následne seká na druhú stranu s vykročením ľavej nohy na jeho pravú stranu⁸⁵, tak mu padni s dlhým ostrím cez obe paže a tlač mu ich spolu s rezom preč od seba. Táto technika sa dá spraviť na obe strany a mal by si ju robiť vždy, keď seká súper z krytu na druhú stranu, resp. seká z väzby preč.

Taktiež si zapamätaj, že dva spodné rezy sa robia proti šermiarom, ktorí majú vo zvyku nabiehať s pažami natiahnutými nahor. Spravíš ich nasledovne: Keď sa Ti súper naviaže na meč, ide s pažami nahor a nabieha na Tvoju ľavú stranu, tak pretoč svoj meč tak, aby si mal palec zospodu a padni mu s dlhým ostrím pod hlavicom do paže. Následne rež a tlač s rezom nahor. **Alebo**, ak na Teba nabieha s pažami natiahnutými nahor, na Tvoju pravú stranu, tak pretoč svoj meč tak, aby si mal palec zospodu a padni mu s krátkym ostrím pod jeho hlavicom s rezom do paže. Spolu s rezom mu tlač paže nahor. Takto sa robia štyri rezy.

Nasleduje poučka a komentár o tom, ako sa premenia rezy z dolných na horné

Pretoč svoj rez cez plochu a zatlač na ruky

Komentár: Zapamätaj si, takto sa robia zo spodných rezov horné. Ak Ti súper nabieha na ľavú stranu s napriahnutými rukami, tak pretoč svoj meč a padni mu pod jeho hlavicom s dlhým ostrím do paže. Pevne zatlač s rezom nahor a vykroč s tým na jeho pravú stranu. Následne pretoč hlavicu zospodu na druhú stranu, ostaň s mečom na jeho pažiach a prejdi s mečom zo spodného rezu do horného, s dlhým ostrím cez paže. Alebo, ak Ti nabieha s napriahnutými rukami na pravú stranu, tak mu natoč svoj meč s krátkym ostrím zospodu, pod jeho hlavicom do paže a tlač s rezom pevne nahor. Vykroč

⁸² Doslovný preklad by bol odrezávanie, ale *odšmyknutie* je viacej verné pointe techniky.

⁸³ *Streichy* sú spodné rubové seky, viď dôkladnejší popis v dodatku k dielu MS Dresd. C. 487 (od 49r).

⁸⁴ Zachytiť alebo chňapnúť. Názov techniky je odvodený od toho, ako súpera s hlavicom blokujeme a zároveň mu vrazíme meč do hlavy.

⁸⁵ Predpokladám, že v pôvodnom rukopise je chyba a miesto *sein rechte* malo byť *dein rechte*, t.j. na našu pravú stranu, čo značne zjednoduší prevedenie celej akcie.

s tým na súperovu ľavú stranu, nechaj hlavicu ísť spodkom na druhú stranu a pretoč svoj meč s dlhým ostrím do horného rezu cez paže. Následne ho tvrdo odtlač s rezom od seba.

Nasleduje text a komentár o dvoch spodných *hengen*

Na každej strane sú od zeme nahor dve *hengen*⁸⁶. V každom útok, či v bode alebo v seku sa nauč rozoznať, či je súper mäkký alebo tvrdý

Komentár: Zapamätaj si, termínom dve *hengen* od zeme rozumieme *phlueg* na obe strany. A keď zamýšľaš, že zaútočíš zo spodných *hengen*, resp. si z nich už zaútočil alebo sa na meč naviazal, tak by si v nich mal mať dobrý cit, či už ide o sek alebo o bod. Mal by si správne vycítiť, či je súper mäkký alebo tvrdý. Tiež by si mal z *hengen* vedieť spraviť štyri *winden* a z každého jedného *winden* buď sek, bod, rez alebo akýkoľvek iný útok, aký sa robí z dvoch horných *hengen*⁸⁷.

Nasleduje text a komentár k technike *sprechfenster*⁸⁸

Sprav *sprechfenster*, stoj v ňom voľne a sleduj súperov zámer. Ak sa od Teba súper sťahuje, tak ho šľahni tak, až ho to položí. Vskutku Ti vravím, žiaden človek sa (voči tomu) neobráni bez nebezpečenstva. Ak to správne pochopíš, Tvoj súper sa horko-ťažko dostane do útoku

Komentár: Zapamätaj si, už si predtým počul, ako sa máš postaviť voči súperovi s dlhým mečom do štyroch strehov a že máš šermovať (iba) z nich. Teraz by si mal vedieť, že existuje ďalší streh, v ktorom môžeš stáť a volá sa *sprechfenster*. *Sprechfenster* je vskutku bezpečný streh a je to vlastne *langort*, ktorý je zároveň najlepšou a najvznešenejšou obranou na meči. Kto dokáže z tohto strehu správne šermovať, ten donúti súpera, že sa bude musieť nechať vďaka sebe samému zasiahnúť. Takisto, nebude môcť pred (namiereným) hrotom spraviť žiaden sek alebo bod.

Do *sprechfenstru* sa postav nasledovne

Keď sa približuješ k súperovi v zufechten, bez ohľadu na to, s akým sekou naňho zaútočíš, či už s horným alebo so spodným, tak mu s ním vždy vystrel dopredu dlhý hrot voči jeho tvári alebo hrudi. Takto ho donútiš k tomu, že Ťa bude musieť vykryť, resp. sa bude musieť naviazať na Tvoj meč. Ak sa takto na Tvoj meč naviaže, tak ostane silno stáť s dlhým ostrím na jeho meči. Stoj uvoľnene a sleduj jeho zámer, resp. to, čo chce voči Tebe šermovať. Ak sa sťahuje z meča preč, tak ho nasleduj s hrotom, resp. s bodom do odkrytia. Alebo, ak seká z väzby na druhú stranu, tak sa naviaž silno na jeho sek, s mečom do hlavy. Ak sa nechce z meča stiahnuť a takisto nechce sekať na druhú stranu, tak mu sprav *duplieren* alebo hocijakú inú vhodnú techniku po tom, ako získaš jeho *swechu* a *stercku*⁸⁹.

Nasleduje ďalšia poloha, a nazýva sa tiež *sprechfenster*. Zapamätaj si, keď prídeš v prišermovaní blízko k protivníkovi, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a svoj hrot drž poriadne vystretý voči jeho tvári alebo hrudi skôr, než sa mu naviažeš na meč. Stoj uvoľnene a sleduj jeho zámer. Ak Ti seká s vystretými rukami do hlavy, tak choď s mečom nahor, natoč ho proti jeho seku do *ochsa* a bodni ho do tváre. Alebo, ak Ti seká do meča a nie na telo, tak sprav *durchwechseln* a bodni ho z druhej strany. Ak na Teba nabieha a má ruky vysoko, tak mu sprav spodný rez alebo *durchlaufen*. Ak má pri tom ruky dole, tak sprav *armringen*. Takto môžeš spraviť z dlhého hrotu všetky možné techniky.

⁸⁶ Hengen môžeme rozumieť ako zavesenie alebo vistenie. Trochu obšírnejší príklad *hengen* môžeme nájsť v diele MS M.I.29 (1491) – Hans von Speyer, kde komentár obsahuje extra pasáž. V zásade ide o poučenie, ako sa správne „zavesiť“ na súperov meč a pracovať z daného zavesenia. Zavesenie je niečo ako protiklad k bežnému pasívnemu krytiu.

⁸⁷ Ktorými je *ochs* na obe strany

⁸⁸ *Sprechfenster* je názov pre malé okienko na bráne, ktoré sa používalo predtým, než sa vynášli kukátka.

⁸⁹ Ľudovo povedané, zvolte správnu techniku podľa toho, či je mäkký, či je tvrdý, či máte k dispozícii slabú časť meča alebo budete pracovať s tou tvrdou.

Teraz nasleduje text a komentár, ktorý nadväzuje na štyri hengen a pojednáva o ôsmich winden, ktoré sa robia s dlhým mečom a ktoré sú obsiahnuté v (celej) Náuke

Kto vie dobre útočiť a tiež dobre protiútočiť a je v Umení zručný, ten by mal vedieť lámať útoky s tromi rôznymi spôsobmi, teda s tromi *wunder*⁹⁰. Kto vie robiť dobre *hengen* by mal z toho robiť *winden*. Je osem *winden* a treba ich robiť správnym spôsobom. Každé jedno *winden* sa dá spraviť trojako, takže ich je dohromady dvadsaťštyri, ak ich zrútaš jedno po druhom. Z každej strany sa nauč robiť osem *winden* s krokmi a vo väzbe nezisťuj nič iné, len či je súper mäkký alebo tvrdý.

Komentár: Zapamätaj si, toto je poučka, ktorá je vyústením *hengen* a *winden* s dlhým mečom. Mal by si obe veci vedieť robiť poriadne a mať ich nacvičené natoľko, že ich budeš vedieť robiť svižne a zručne a že s nimi budeš vedieť správne lámať súperove techniky. Poznáme štyri *hengen*. *Ochs* na obe strany je horným *hengen*. *Phlueg* na obe strany je zasa spodným *hengen*. Z týchto štyroch *hengen* by si mal vedieť spraviť osem *winden*, a síce štyri z *ochsa* a štyri z *phluegu*. A týchto osem *winden*, resp. pretočení by si mal správne vyhodnotiť a zväziť. Pretože z každého *winden* sa dajú spraviť tri rôzne útoky, resp. tri *wunder*, ktorými sú sek, bod a rez.

Tu si zapamätaj, ako sa robia z horného *hengen*, t.j. z ľavého a z pravého *ochsa* štyri *winden*

Prvé dve *winden* z pravého *ochsa* spraviš nasledovne: Keď sa blížiš v prišermovaní k súperovi, tak stoj s ľavou nohou vpredu a meč držíš napravo pred hlavou v strehu *ochs*. Ak na Teba seká zhora zo svojej pravej strany, tak natoč meč na svoju ľavú stranu, s krátkym ostrím na ten jeho, do ľavého *ochsa* a bodni ho zhora do tváre. To je prvé *winden*. Pamätaj, ak Ti kryje bod so *sterckou* a vytláča Ti meč na stranu, tak ostaň vo väzbe, pretoč svoj meč opäť do pravého *ochsa* a bodni ho do tváre. Toto boli dve horné *winden* s dlhým mečom, ktoré sa robia z pravého horného *hengen*.

Teraz nasledujú ďalšie dve *winden*, ale z ľavého *ochsa*

Keď sa blížiš v prišermovaní k súperovi, tak sa postav do ľavého *ochsa*. Ak na Teba seká zhora zo svojej ľavej strany, tak natoč meč s dlhým ostrím proti jeho seku, na svoju pravú stranu a bodni ho zhora do tváre. To je prvé *winden*. Pamätaj, ak Ti bod kryje a vytláča Tvoj meč na stranu, tak ostaň vo väzbe, pretoč svoj meč opäť do ľavého *ochsa* s dlhým ostrím na jeho zbraň a bodni ho do tváre. Toto boli štyri horné *winden* z ľavej a z pravej strany.

Teraz by si mal vedieť, že *phlueg* na obe strany je vlastne spodné *hengen*. Keď sa doňho postaviš, resp. chceš z neho šermovať, tak by si mal z neho robiť na obe strany štyri *winden* všetkými možnými spôsobmi, rovnako ako z horných *hengen*. Takto máme dohromady osem *winden*. A pamätaj, vždy keď robíš *winden*, tak by si mal v každom pretočení pamätať a správne zvoliť sek, bod alebo rez. Takto vychádza z ôsmich *winden* dvadsaťštyri rôznych techník. A spôsoby, akými máš tieto techniky robiť, nájdeš všetky popísané v predošlých komentároch k jednotlivým poučkám.

Túto vec si dobre zapamätaj

Osem *winden*, resp. pretočení budeš robiť správne iba vtedy, ak s každým spraviš krok. Takisto, skôr než ich spraviš, tak by si mal počas naviazania rozoznať len dva typy väzby, a síce či je vo väzbe mäkký alebo tvrdý. Až v momente, keď zistíš túto vec, až potom *winduj* a pracuj smerom k štyrom odkrytiam (ako bolo popísané predtým). Taktiež vedz, že všetci šermiari, ktorí robia *winden*, ale nevedia poriadne v boji s dlhým mečom vycítiť typ väzby, budú počas *windovania* zasahovaní. Preto dbaj o to, že si slovo *fuhlen* a slovo *Indes* dobre zapamätáš a obe veci dobre pochopíš, pretože sú základom celého Umenia šermu.

⁹⁰ *Drei wunder* sa zvyknú prekladať ako tri zázraky, čo ale nie je ani zďaleka vhodný preklad. Tri rany alebo tri útoky vyjadrujú síce menej metafyzicky, ale o to jasnejšie o čo ide.

Na tomto mieste sa začína výklad a komentáre k náuke o súbojovom šerme

Túto náuku vytvoril a zostavil Johannes Liechtenauer, ktorý bol veľkým majstrom v tomto umení. Nech mu je Boh milostivý. A keďže toto Umenie by sa mali naučiť a vedieť kniežatá, páni, rytieri či vojsko, ako budeš o chvíľu vidieť, nechal ho spísať tajomnými a nejasnými slovami, aby nebolo hneď zrozumiteľné a pochopiteľné pre bežného človeka. Učinil tak kvôli povrchným a ľahkovážnym šermiarskym majstrom, ktorý si Umenie nevedia vôbec vážiť, aby sa nestalo pre takýchto majstrov ľahko prístupným a obyčajným. A tie isté tajné a nejasné inštrukcie z náuky budú v nasledovných komentároch vysvetlené a vyložené, aby ich mohol poňať a pochopiť každý, kto už vie šermovať.

Toto je predhovor

Mladý rytier, nauč sa Boha milovať a ženy ctiť, porastie tak Tvoja češť. Cvič sa v rytierstve a nauč sa Umenie, ktoré Ťa povznesie a v boji vyznamená. V zápase dobre schmatni súpera, mužne narábaj s drevcom, kopijou, mečom a tesákom a v cudzích rukách z toho sprav neužitočnú vec. Tni na cieľ a zaútoč, vbehni vpred, traf alebo nechaj sa diať. Tak si vyslúžiš chválu od múdrych, ktorí velebia. Drž sa jednej veci: Všetky umenia majú rozmer a hmotu.

Toto je text a komentár všeobecnej poučky o súboji

Ten, kto zostúpi z koňa začína bojovať na pešo

Komentár: Zapamätaj si, poučka hovorí o tom, že v zbroji sa dá bojovať na koni alebo pešky. Záleží to od toho, ako sa protivníci dohodnú, resp. od toho, čo hovorí zákon⁹¹. Stane sa teda, že sa máš s niekým stretnúť, resp. bojovať na koni a máš pocit, že je na Teba prisilný, resp. že je šikovnejší, tak zostúp na zem a šermuj s ním podľa nasledovného Umenia.

Toto je text a komentár o dvoch polohách

Súper si pripraví svoju kopiju; vedz, ako sa správne so zbraňou postaviť v dvoch prípadoch

Komentár: Pamätaj, toto hovorí čo máš robiť, keď zostúpiš z koňa. Na začiatok by si mal vedieť, že sú

⁹¹ V rôznych stredovekých zákonníkoch boli jasne definované procesie a forma súboja, odvíjajúca sa často od svetskej triedy strán sporu. Boj v zbroji na koni a pešky bol zväčša vyhradený pre príslušníkov šľachty.

dva rôzne postoje. Prvý postoj je polohovanie v súboji voči protivníkovi s drevcom. Druhý je polohovaním voči súperovi s mečom. S drevcom by si mal ďalej vedieť spraviť dve špeciálne polohy. Prvá poloha sa robí vtedy, ak Tvoj súper zotrúva na koni. Druhá zas vtedy, ak sa aj on rozhodne zísť z koňa. Voči obohm spomínaným situáciám by si mal vedieť robiť správne techniky, ktoré Ti budú následne popísané.

Toto je prvá technika

Zapamätaj si, k prvej technike sa dostaneš nasledovne. Ak si zostúpil z koňa, ale Tvoj súper zostúpiť nechce, tak sa postav s ľavou nohou dopredu a svoj davec postav na pravú stranu do zeme. Hrot maj namierený voči súperovi. Nech na Teba cvála z ktorejkoľvek strany, vždy sa natoč proti nemu, odveď mu s Tvojim drevcom ten jeho na stranu a napichni ho.

Ďalšia technika

Ak si zostúpil z koňa, ale Tvoj protivník nie, tak stoj s ľavou nohou vpredu a drž svoj drevec v strede, s oboma rukami priečne pred sebou tak, aby bola predná časť dlhšia ako tá zadná. Ak na Teba cvála s drevcom, tak ho pevne udri s prednou časťou tvojho drevca do pravej časti toho jeho a následne ho napichni s vykročením na stranu.

Ďalšia technika

Zapamätaj si, keď si zišiel z koňa a súper na ňom ostal, tak drž svoj drevec napravo v spodnom strehu a hrotom mier voči súperovi. Ak potom k Tebe cvála z Tvojej ľavej strany, tak mu vykry jeho drevec na ľavú stranu, vyskoč na svoju pravú a nabodni ho.

Opäť ďalšia technika

Pamätaj, ak si zostúpil z koňa a Tvoj súper na Teba cvála s mečom, tak ho bodni s drevcom k odkrytiam a posnaž sa, aby si ho mohol nabodnúť. Sprav to s výskokom na stranu.

Ešte jedna technika

Zapamätaj si, ak si zostúpil z koňa a Tvoj súper na ňom ostal a cvála na Teba s mečom, tak polož svoj drevec s hrotom do zeme, čo najďalej pred seba. Keď sa k Tebe blíži, tak sa dostaň s drevcom medzi predné nohy jeho koňa, vyskoč na stranu a skús ich tak oboch zhodiť na zem.

Nasleduje text a komentár o ďalšej situácii, kedy ste obaja zostúpili z koňa a budete bojovať drevcom proti drevcu

Kopija a hrot. Bez strachu bodaj svoje body ako prvý, to jest Vor

Komentár: Zapamätaj si, toto je druhá poloha. Ak Tvoj protivník tiež zostúpil z koňa a obaja držíte svoje drevce, tak sa voči nemu postav nasledovne: Stoj s ľavou nohou vpredu a drž svoj drevec v spodnom strehu po svojej pravici. Dbaj o to, aby si ho vždy bodal skôr, ako on Teba. Alebo, ak držíš svoj drevec v pravej ruke nad hlavou a chceš ho do protivníka hodiť, tak k nemu vykroč a dbaj o to, aby si ho hodil skôr, než ho po Tebe hodí protivník. Ihneď potom nasleduj hod a choď so svojim mečom proti jeho drevcu. Spôsob, akým sa to robí bude o popísaný v nasledujúcich komentároch.

Toto je text a komentár o *ansetzen* a o *zucken* s drevcom v súboji

Vyskoč, *winduj* a dobre *ansetzu*, ak to kryje tak sprav *zucken* a poraziš ho

Komentár: Zapamätaj si, toto je ďalšia technika, ktorá sa robí, ak obaja zídete z koňa. Ak obaja držíte svoje drevecce a nechceš ten svoj hodiť po súperovi, ako bolo povedané predtým, tak drž svoj drevec po svojej pravici v spodnom strehu. Choď takto proti súperovi a bodni ho zručne do tváre s natiiahnutými rukami. Ak potom na Teba bodá, tak choď so svojim drevcom nahor do horného *hengen*, priskoč tak k nemu a napichni⁹² ho zhora. Ak zdvíha svoje paže nahor a kryje Tvoj horný bod, tak stiahni drevec a napichni mu hrot do jeho ľavého podpažšia tam, kde má otvorenie. Prípadne ho bodni inde, tam kde sa to najviac hodí a tlač ho poriadne od seba.

Toto je poučka a komentár o tom, ako robiť *zucken*

Ak chceš bodáť ako prvý, to jest *Vor*, nauč sa s *zucken* lámať súperovu obranu

Komentár: Zapamätaj si, v tejto poučke sa hovorí o tom, že keď chceš súpera bodáť *Vor*, t.j. skôr ako on Teba, resp. bodáť ako prvý a on Ti bod kryje, tak by si mal vedieť, ako správne *Indes* spraviť *durchwechseln* alebo *zucken* tak, aby Ťa počas toho nenabodol. Robí sa to nasledovne: Ak Ti s drevcom kryje silno bod a jeho hrot mieri niekde na stranu, preč od Teba, tak stiahni rýchlo svoj drevec a bodni ho na druhú stranu. Ak Ti však s krytom ostáva s hrotom pred tvárou, tak nestiahni zbraň a ostaň s drevcom na tom jeho. Následne s ním pracuj k odkrytiam na základe zistenia, či je súper vo väzbe mäkký alebo tvrdý.

⁹² Princíp napichnutia, resp. *ansetzen* je viac vysvetlený v komentári k štvrtému strehu

Nasleduje text a komentár o tom, ako sa má lámať *zucken*

Pamätaj, chce sa z väzby stiahnuť a utiecť preč, tak by si sa k nemu mal priblížiť. Vzápätí ho uvážene schmatni

Komentár: Zapamätaj si, ak je súper *Vor* a bodá Ťa tak, že ho musíš kryť, tak ho vykry takým spôsobom, aby Tvoj hrot nevychádzal príliš od súpera na stranu. Snaž sa mu s ním ostať blízko pred tvárou alebo pred hrudou. Ak potom robí *zucken* alebo *durchwechsel*, tak mu to nekry, ale vyraz s hrotom vpred a nabodni ho počas toho, ako sa snaží svoj drevec stiahnuť. Ak sa Ti ho podarí s týmto *ansetzen* dobre trafiť, tak ho vzápätí tlač poriadne dopredu od seba a nenechaj ho utiecť preč od hrotu. Ak sa snaží utiecť dozadu s odkročením, prípadne od toho odskočiť, alebo sa chce z bodu vytočiť a natočí sa Ti tak na stranu, tak k nemu priskoč a snaž sa ho správne a zručne uchopiť za pažu do páky, prípadne sprav hocijaký iný (vhodný) chmat.

Toto je poučka a komentár o zápasení v súbojovom šerme

Ak chceš zápasiť, nauč sa dobre skočiť poza súperovu nohu. Nauč sa páčiť jeho prednú nohu tak, že ju zručne uzamkneš

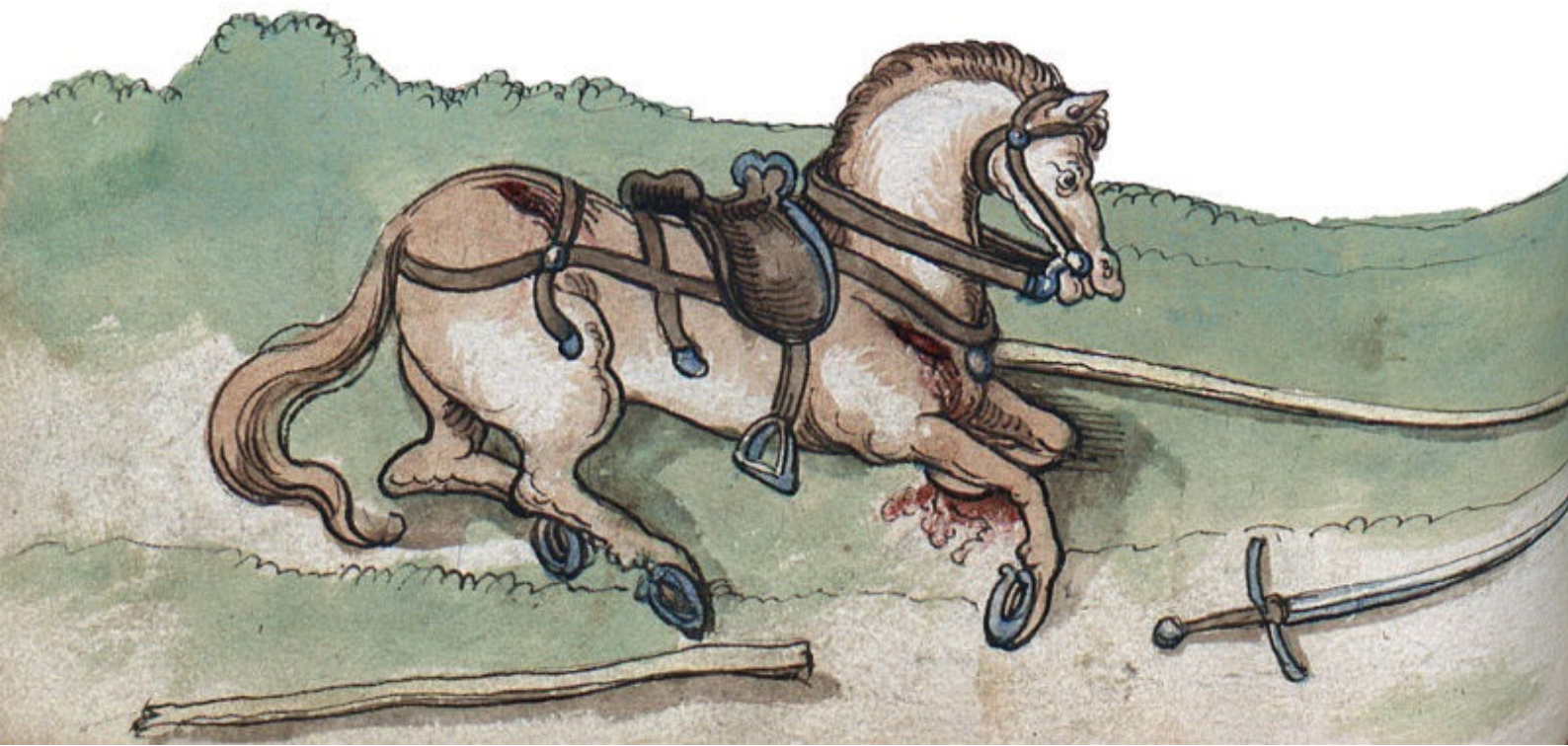
Komentár: Zapamätaj si, táto poučka hovorí, že ak chceš so súperom zápasiť, tak by si mal predovšetkým vedieť, ako máš správne skočiť poza jeho prednú nohu. A tú istú nohu by si mu mal zručne páčiť tak, aby si ju zamkol, resp. zablokoval. Ako to máš robiť bude vysvetlené v ďalších komentároch.

Toto je prvý chmat

Pamätaj, ak schmatneš súpera do zápasu a on Teba tiež, tak si všimni, či má alebo nemá niektorú nohu vpred. Ak nemá, tak ho pritiahni k sebe alebo ho tlač od seba tak, aby musel spraviť krok. Ak následne vykročí s ľavou nohou dopredu, tak ihneď vyskoč s pravou nohou poza jeho ľavú, ohni nohu v pravom kolene a tlač ho s ním do jeho ľavej kolenej jamky, resp. do podkolena. S obom rukami ho následne prehod cez koleno.

Ďalší chmat

Ak skočíš s pravou nohou poza jeho ľavú, tak následne vykroč s ľavou nohou medzi jeho obe nohy. Zamkni jeho ľavé koleno medzi Tvojimi kolenami a drž ho pevne. Udri ho potom s ľavou rukou spredu na hlavu a pravou ho stiahni zozadu na stranu. Takýmto spôsobom ho zhodíš na zem.

Ďalší chmat

Zapamätaj si, keď schmatneš súpera do zápasu a on Teba tiež, ak má ľavú nohu vpredu, tak priskoč s pravou nohou medzi obe jeho nohy. S pravou pažou mu prejdi popod jeho ľavou, schmatni ho zozadu cez trup a pritiahni ho na svoj ľavý bok. Následne ho hoď pred seba. Alebo, ak stojí s pravou nohou vpredu, tak priskoč medzi jeho nohy s ľavou nohou, s ľavou pažou ho schmatni zozadu cez trup a prehoď ho dopredu cez svoj ľavý bok.

Nasleduje text a komentár o tom, že by si mal vedieť robiť všetky chmaty na obe strany

Rob chmaty na obe strany ak chceš s Umením súboj ukončiť

Komentár: Zapamätaj si, ak chceš zručne ukončiť zápas, tak by si mal vedieť robiť jednotlivé chmaty z oboch strán. Rozumej tomu nasledovne: Ak skočíš súperovi s pravou nohou poza jeho ľavú (ako sa písalo predtým) a on počas tvojho skoku s nohou zakročí dozadu, tak ihneď prikroč s ľavou nohou poza jeho pravú a sprav páky a chmaty, o ktorých si čítal pred chvíľou.

Nasleduje text a komentár k technikám, ktoré sa robia s mečom voči drevcu

Ak sa to vyvinie tak, že vytasíš voči kopiji meč, dávaj dobrý pozor na body a poriadne priskoč a svižne schmatni súpera do zápasu

Komentár: Ak si na súpera hodil svoj drevec a on drží ten svoj voči Tebe, tak si veľmi dobre všimni, akým spôsobom ho drží. Všimni si, či má hrot vystretý ďaleko od prednej ruky, prípadne je neďaleko od nej a tiež to, či Ťa chce bodnúť do horného alebo spodného odkrytia.

Nasleduje technika

Ak držíš meč a Tvoj súper drevec, ktorý drží nakrátko a stojí s ním v hornom strehu, tak polož svoj meč do strehu na ľavé koleno⁹³. Ak Ti bodá zhora do tváre, tak choď nahor a vykry mu bod s mečom pred svojou ľavou rukou, proti jeho pravej strane. Následne choď s mečom po jeho drevci

⁹³ Jednotlivé strehy budú objasnené v neskorších pasážach

do horného strehu, priskoč k súperovi a nabodni ho. Ak sa Ti ho nepodarí s *ansetzen* dobre trafiť, tak ihneď pusť svoj meč z ruky, ponáhľaj sa k nemu a schmatni ho do zápasu.

Ďalšia technika

Ak držíš meč, Tvoj protivník drevec, stojí s ním v spodnom strehu a drží ho nakrátko, tak sa postav so svojim mečom tiež do spodného strehu. Ak na Teba potom zdola bodá, tak mu vykry s mečom jeho útok, povyššie Tvojej ľavej ruky. Následne mu prejdi s hlavicou predkom cez jeho pravé rameno, okolo krku a s pravou nohou skoč poza jeho ľavú. Potom ho zhoď s hlavicou cez Tvoje pravé koleno.

Nasleduje text a komentár o kryte drevca s ľavou rukou

Udri drevec s natiahnutou ľavou rukou, zručne skoč a uchop meč. Ak sa chce stiahnuť, chyť mu drevec a ťahaj až kým neukáže Tvojmu hrotu odkrytie

Komentár: Zapamätaj si, ak máš meč a protivník drží drevec v hornom strehu takým spôsobom, že má poriadne vpredu vystrčený hrot, ďaleko pred prednou rukou, tak sa tiež postav do nejakého strehu. Ak Ti potom bodá hore do tváre, tak mu s ľavou rukou odstrč drevec na stranu, schyť hneď svoj meč s ľavou rukou v strede čepele⁹⁴, priskoč k súperovi a nabodni ho naň. **Ďalšia technika:** Pamätaj, ak máš meč a Tvoj protivník drevec, ktorý drží s hrotom vystrčeným poriadne vpredu a bodá Ti medzi nohy, tak schmatni s ľavou rukou jeho zbraň a pevne ju drž. S mečom ho bodni dole do genitálií. Ak následne silno sťahuje drevec naspäť k sebe, tak ho ľstivo pusť. Takto Ti nechtiac odkryje svoj bok. Chyť preto svižne svoj meč s ľavou rukou v strede čepele a nasleduj ho s *ansetzen* na odkrytú stranu. Prípadne ho schmatni do zápasu.

Nasleduje text a komentár o miestach, na ktorých by si mal u človeka v zbroji hľadať odkrytia

Koža, rukavice, pod očami, nauč sa hľadať správne odkrytia

Komentár: Zapamätaj si, tento verš hovorí o miestach, na ktoré je najlepšie útočiť, ak je človek zaodetý v zbroji, a síce: Pod tvárou, podpazušie, na dlane, na paže vzadu do rukavíc, na kolená, zospodu na chodidlá, do ohybov lakťov, medzi nohy a na všetky miesta, kde sa na zbroji nachádzajú ohyby a články. Mal by si útočiť do takých odkrytí, ktoré sa nachádzajú bližšie a nie do takých, ktoré sú ďalej od Teba.

Nasleduje pojednanie o zakázaných chmatoch, ako sa majú robiť a ktoré to vlastne sú

Šikovne sa nauč robiť zakázané chmaty. Nájdi spôsob ako súpera páčiť, a poraziš tak aj takého, ktorý je silnejší než Ty

Komentár: Zapamätaj si, ak sa nemôžeš dostať k spomínaným súperovým odkrytiám s *ansetzen*, tak sa posnaž o to, aby si obratne prešiel do zápasu. Sprav niektorý z chmatov, ktoré žiadni skúsení majstri meča na verejných školách šermu nebudú ani ukazovať, ani žiakov učiť, pretože patria iba do reálnych súbojov⁹⁵, resp. do súdnych súbojov. Sú to (rôzne) lámania paží, lámania nôh, kopy a údery do kolien či do genitálií, lámanie a ťahanie prstov, chytanie a tlačenie očí. Takéto techniky sa používajú na porazenie protivníka, ktorý je silnejší, keďže potom nebude môcť naplno využiť svoju silovú prevahu. Dávaj teda pozor na nasledovné chmaty.

⁹⁴ Do *halbschwertu*

⁹⁵ V zmysle na život a na smrť. *Zum ernst.*

Prvý chmat

Zapamätaj si, ak Ťa schmatne silno zhora a chce Ťa k sebe pritiahnuť, prípadne od seba odhodiť, tak prehod' svoju pravú pažu zvonka cez jeho ľavú, dopredu k jeho ruke. Následne potiahni s oboma rukami jeho pažu nadol, na Tvoju hrud'. S pravou nohou skoč poza jeho ľavú a zhoď ho cez koleno na zem.

Zlomenie ruky

Zapamätaj si, ak Ťa s oboma rukami schmatne za pažu, tak mu sprav to isté. Ak jeho zovretie nie je úplne pevné, tak s pravou rukou uchmatni jeho pravú pažu vpredu za zápästím alebo ho chyt' za prsty. Ľavou rukou ho chyt' za lakeť a nadvihni mu ho dohora. Preves mu s pravou rukou jeho pravú pažu cez Tvoju ľavú a následne ho s ľavou pažou nadvihni prudko nahor. Môžeš mu tak zlomiť pažu alebo ho hodiť pred seba.

Chmat a zlomenie ruky

Zapamätaj si, ak Ťa schmatne s oboma rukami za paže alebo Ťa drží za hrud' a jeho zovretie nie je príliš silné, tak schmatni s pravou rukou jeho pravú ruku a potiahni ho tak pred seba. S ľavou rukou ho schmatni za jeho lakeť a s ľavou nohou vykroč pred jeho pravú. Následne ho strhni cez nohu, padne tak na zem. Alebo, keď mu potiahneš pravú pažu pred seba, tak sa na ňu silne hoď s hrud'ou a zlomíš ju.

Ďalší chmat

Pamätaj, ak Ťa chytí do zápasu, tak schmatni s ľavou rukou jeho pravú pažu, blízko pri zápästí a pritiahni si ho na svoju ľavú stranu. Pravú pažu následne silno prehod' cez jeho pravú, do ohybu lakťa. Následne nadvihni s ľavou rukou jeho pravú pažu cez tú Tvoju, s pravou nohou skoč poza jeho pravú a zhoď ho na zem cez svoj pravý bok.

Nasleduje ďalší chmat

Zapamätaj si, keď zápasíš so súperom a dostaneš sa s trupom blízko k nemu a on Ťa schmatne s ľavou pažou okolo krku, cez Tvoje pravé rameno, tak prehod' svoju pravú pažu zvonku cez jeho lakeť. Pomôž s ľavou rukou pravej a tlač s nimi poriadne nadol. S pravou nohou následne priskoč pred jeho ľavú, natoč sa preč od súpera, na svoju ľavú stranu a zhoď ho na zem cez svoj ľavý bok.

Ďalší chmat

Ak Ťa schmatne za paže a Ty jeho tiež⁹⁶, udiera potom s ľavou pažou na Tvoju pravú, prejde popod ňou a chytí Ťa zozadu cez trup, tak ho silno udri s pravou pažou, zhora nadol zvonku do ohybu lakťa, vykroč s pravou nohou pred jeho ľavú, odtoč sa od neho a potiahni, resp. zhoď ho⁹⁷ tak na svoju ľavú stranu.

Chmat a smrtiaci úder

Zapamätaj si, keď schmatneš súpera za paže a on Teba tiež, ak má nejakú nohu vystretú vpredu, tak ho kopni s nohou do kolena danej nohy. Prípadne ho kopni do genitálií⁹⁸. Dávaj však pozor, aby sa mu nepodarilo chytiť nohu, s ktorou ho kopeš. Rada: Ak máš nejakú nohu vpredu Ty, tak maj koleno ohnuté dopredu, aby Ťa s prípadným kopom nezranil.

⁹⁶ Štandardný počiatočný zápasnícky postoj, ktorý je zobrazený takmer vo všetkých *ringbuchoch*

⁹⁷ Môžeme rozumieť aj ako „katapultuj“, čiže vymrštíť ho s otočením

⁹⁸ Ilustrácia na ďalšej strane

Ďalší chmat

Zapamätaj si, keď chceš so súperom zápasiť a on sa Ťa snaží chytiť s natiiahnutými prstami, resp. s otvorenými dlaňami, alebo Ťa schmatne do zápasníckeho postoja, ale nedrží Ťa pevne, tak sa ho pokús chytiť za nejaký prst. Potiahni ho zaňho poriadne nahor a ťahaj ho potom dookola. Takto sa Ti podarí získať a natočiť jeho stranu, resp. vo všeobecnosti získaš veľkú výhodu.

Zlomenie ruky

Zapamätaj si, ak zhodíš súpera na zem a on padne na brucho, vystiera paže pred sebou, tak mu ihneď padni s kolenom na pažu, do ohybu lakťa, chyť mu rovnakú ruku pri zápästí a trhni s ňou nahor. Takto mu zlomíš pažu.

Blokovanie na zemi a zlomenie ruky

Zapamätaj si, ak zhodíš súpera na zem a padne na brucho, tak si naňho ihneď sadni, chyť mu ľubovoľnú pažu a potiahni mu ju na chrbát. Následne mu ju pevne drž s jednou rukou, nebude sa môcť postaviť. Alebo, ak mu chceš zlomiť pažu, ktorú mu držíš s jednou rukou, tak s druhou rukou prudko trhni s lakťom ohnutej ruky nahor.

Dobré *unterhalten*⁹⁹

Pamätaj, ak zhodíš súpera na zem a on padne na brucho, tak sa naňho jazdecky¹⁰⁰ posad', blízko k jeho ramenám a potiahni mu pravú pažu cez svoje pravé stehno. Potom natiahni jeho ľavú pažu cez svoje ľavé stehno. Nebude sa tak môcť postaviť, a bude musieť pod Tebou zomrieť.

⁹⁹ Pre blokovanie na zemi sa používa termín *unterhalten*, čo doslova znamená držať, resp. blokovať dole.

¹⁰⁰ V zmysle ako na koňa

Ďalšie *unterhalten*

Zapamätaj si, ak ho zhodíš na zem a on padne na chrbát, tak sa mu hod' s trupom priečne cez tvár. Chyť ho s ľubovoľnou pažou okolo krku a pevne ho drž. S druhou rukou mu odtlač pažu, s ktorou si chce pomôcť. Nebude sa tak môcť postaviť. Dokonči svoju prácu s dýkou.

Nasleduje text a komentár o zbraňoch, ktoré sa používajú v súboji a o tom, ako sa ma s hrotom útočiť voči odkrytiam

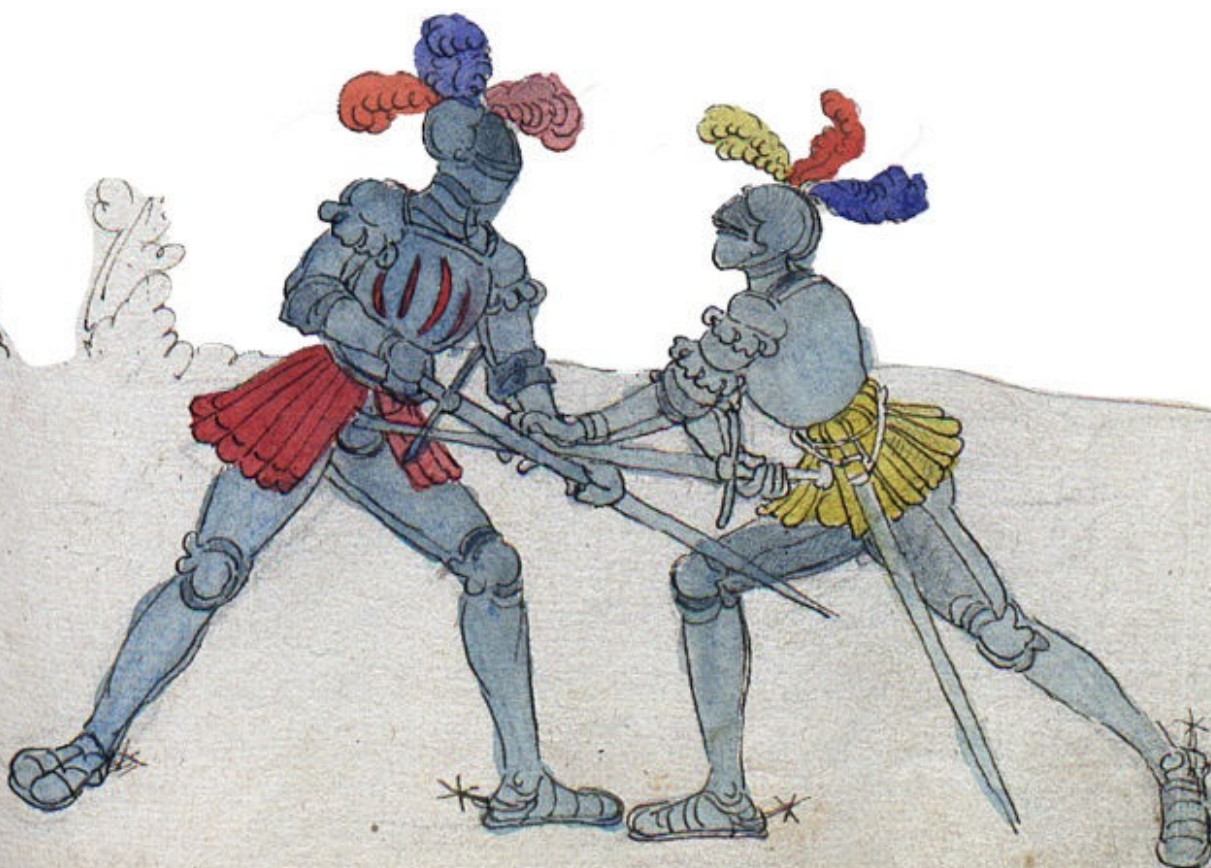
S každou zbraňou natoč hrot proti odkrytiu

Komentár: Zapamätaj si, poučka hovorí o tom, že by si mal počas súboja s protivníkom v zbroji nabodávať hroty jednotlivých zbraní nikde inde, len k odkrytiam, ktoré sa dajú najlepšie zasiahnúť. A mal by si vedieť jednotlivé odkrytia s hrotmi správne hľadať. V súboji sa totiž používajú tri rôzne zbrane, ktoré majú dohromady štyri hroty. Prvou zbraňou je drevce, ktorá má jeden hrot. Druhou je dýka, a tá má tiež jeden hrot. Treťou zbraňou je meč, ktorý má dva hroty. Prvý hrot je špička čepele, druhý je hlavica. Spôsob, akým máš spomínané hroty používať nájdeš popísaný v komentároch od začiatku do konca tejto Náuky.

Toto si dobre zapamätaj, nasleduje text a komentár ako sa šermuje zo štyroch strehov s mečom proti meču v súbojom šerme

Ak obidvaja protivníci vytasia z pošiev svoje meče, treba byť silný a dobre rozlišovať naviazania

Komentár: Zapamätaj si, poučka hovorí o situácii, kedy ste obaja hodili svoje drevce a budete bojovať s mečmi. Predovšetkým by si mal poznať štyri strehy so skráteným mečom. Z nich by si mal vždy silno bodáť voči súperovej tvári. Ak bodá zároveň s Tebou, prípadne Ťa vykryje, tak by si mal ostať silno na jeho meči, s hrotom mu mieriť do tváre alebo do hrude a zároveň zistiť, či je na meči mäkký alebo tvrdý. Ak je silný, tak rob techniky, ktoré sa robia voči silnej väzbe. Ak slabý, tak naopak techniky, ktoré sa robia proti mäkkému meču. Všetky spôsoby a techniky, ktoré sa robia zo štyroch strehov budú popísané v nasledovných komentároch.

Nasleduje prvý streh so skráteným mečom v súboji, prislúchajúce techniky a ich charakteristika

Zapamätaj si, takto sa robí prvý streh v súbojovom šerme. Postav sa do neho nasledovne: Stoj s ľavou nohou vpredu a meč drž s pravou rukou na rukoväti a s ľavou v strede čepele. Drž ho vpravo nad hlavou a hrot zaves protivníkovi do tváre.

Nasleduje prvá technika

Keď stojíš v hornom strehu a súper stojí proti Tebe v spodnom strehu a chce Ťa bodnúť nadol, tak mu to nekry ani neodvážaj preč, ale bodni ho do tváre. Alebo ho zhora *ansetzuj* tak, aby na Teba zdola nedočiahol. Pretože všetky horné *ansetzen* lámu spodné a majú väčší dosah. Alebo, ak Ťa bodá nahor, či už do tváre alebo hocikde inde, tak mu to vykry, aby Ťa hore nemohol *ansetzovať* a nezískal tak výhodu (ako sa píše vyššie).

Ďalšia technika

Zapamätaj si, ak stojíš v hornom strehu a súper bodá nadol, tak bodni zhora nadol medzi jeho meč a ruku, ktorú drží vpredu a hlavicu tlač smerom nadol. Svoj hrot natoč na jeho čepeli spodkom popod jeho meč a nabodni ho na jeho pravú stranu.¹⁰¹

¹⁰¹ Zobrazenie techniky na predošlej strane. Ako som písal v úvode k tomuto prekladu, MS Germ.Quart.2020 je nedokončený manuskript. V druhej polovici sa to okrem chýbajúcich pasáží prejavuje absenciou obrázkov. Po tomto obrázku nasledujú už iba dve prípravné skice. Je to naozaj škoda, lebo kvalita ilustrácií je výnimočná.

Ďalšia technika

Pamätaj, ak stojíš v hornom strehu, tak bodni zručne na súperovu tvár. Ak to kryje s mečom pred jeho ľavou rukou, ostáva Ti s hrotom pred tvárou a chce Ťa nabodnúť, tak chyt' s ľavou rukou jeho meč blízko pri hrote, drž ho pevne a s pravou rukou ho bodni poriadne do genitálií. **Ak na seba silno sťahuje meč** a chce Ti ho vytrhnúť z ruky, tak mu ho znenazdajky pušť a odkryje Ti tak stranu. Ihneď schmatni svoj meč s ľavou rukou do stredu čepele a zaútoč na odkrytú stranu s *ansetzen*, prípadne ho zober do zápasu.

Nasledujte ďalšia technika

Zapamätaj si, keď stojíš v hornom strehu, tak ho bodni do tváre. Ak Ti súper bod kryje a vytláča Ti hrot na Tvoju ľavú stranu, tak priskoč s pravou nohou poza jeho ľavú a s hlavicou mu prejdí spredu cez pravé rameno na krk. Pretlač ho tak (na zem) cez svoje pravé koleno.¹⁰²

Prvý protiútok voči predošlej technike

Ak Ti prejde súper s hlavicou cez pravé rameno cez krk, tak nechaj svoj meč padnúť a schmatni so svojou pravou rukou jeho pravú a s ľavou ho chyt' pri pravom lakti. Následne vyskoč s ľavou nohou pred jeho ľavú a zlom mu ruku, prípadne ho hod' dopredu cez svoje ľavé stehno.¹⁰³

¹⁰² Ilustrácia na predošlej strane.

¹⁰³ Na obrázku dole. Čo sa týka vyskočenia s ľavou nohou, možno lepšie by bolo vytočenie tela a vystretie tejto nohy, nech si vytvoríme pevný bod. Preložil som to však doslovne. Tento obrázok je zároveň poslednou ilustráciou v diele Goliáš.

Ďalší protiútok¹⁰⁴

Pamätaj, ak Ti chce prejsť s hlavicou popred krk, tak schmatni s ľavou rukou jeho pravý lakeť a poriadne ho od seba odtlač. Následne ho silne bodni s pravou rukou zozadu do chrbta.

Zapamätaj si tento dobrý protiútok

Ak Ti súper prešiel s hlavicou popred krk, tak mu chyt' zdola nahor, pomedzi jeho obe paže s ľavou rukou jeho pravú pažu. Drž ju pevne a odtoč sa od neho smerom na svoju pravú stranu. Prehod' ho tak na zem cez svoj ľavý bok.

Ďalší protiútok

Ak Ti chce prejsť s hlavicou popred krk, tak chyt' s ľavou rukou súperov meč za rukoväť, buď pod jeho pravou rukou alebo za hlavicu. Ťahaj mu tak za to meč nadol a s tým svojim ho napichni, kde len chceš. Alebo mu prejdi s Tvojou hlavicou popod jeho pravou pažou dopredu cez jeho pravú ruku a potiahni mu ju s hlavicou nadol. Následne ho *ansetzu*.

Ďalšia technika z horného strehu

Zapamätaj si, keď bodáš na súpera z horného strehu do tváre a súper Ti a súper Ti chytí meč za čepeľ, medzi oboma Tvojimi rukami, zhruba v strede čepele, tak mu prejdi s hlavicou zhora alebo zdola (ako len chceš) cez jeho ľavú ruku, potiahni ho tak na svoju pravú stranu a následne ho *ansetzu*. **Pamätaj**, spôsob, akým máš z horného strehu útočiť s hlavicou nájdeš popísaný v komentári k veršu „Prednú nohu si musíš pred údermi chrániť“¹⁰⁵.

Teraz nasleduje druhý streh so skráteným mečom v súbojovom šerme, prislúchajúce techniky a ich charakteristika

Toto je druhý streh v súbojovom šerme a robí sa nasledovne: Stoj s ľavou nohou vpredu, meč drž s pravou rukou na rukoväti a s ľavou ho chyt' v strede čepele. Drž ho dole na svojej pravej strane s hlavicou pri pravou kolene a s hrotom mier súperovi voči tvári alebo hrudi.

Toto je prvá technika

Keď stojíš v spodnom strehu, súper voči Tebe v hornom a bodá Ťa do tváre, resp. Ťa chce zhora nabodnúť, tak ho bodni do jeho prednej ruky, do odkrytia na dlani. Prípadne mu vbodni hrot do otvorenia v ľavom podpazuší.

Druhá technika

Zapamätaj si, keď stojíš v spodnom strehu a súper v hornom a chce Ti zhora spraviť *ansetzen*, tak chyt' s ľavou rukou jeho meč za hrot, so svojou pravou natoč svoj meč s priečkou na svoju hrud' a nabodni ho tak.¹⁰⁶

¹⁰⁴ Originál vraví „*prüch wider den prüch*“, čo znamená protiútok voči protiútok, ale keďže je komentár jednoduchý protiútok, mierne som to pozmenil

¹⁰⁵ Posledný verš Náuky o súbojovom šerme

¹⁰⁶ Meč držíte s jednou rukou prilepený k hrudi ako pušku. Je to silná pozícia, ktorá nám spevní meč v nabodávaní. V podstate ide o variáciu na štvrtý streh, ktorý bude vysvetlený neskôr.

Tretia technika

Pamätaj, keď stojíš v spodnom strehu, tak bodni voľne súpera smerom do tváre. Ak bodá následne zároveň s Tebou, tak chyt' so svojou ľavou rukou jeho ľavú a s pravou ho chyt' za ľavý lakeť. Zlom mu tak ruku¹⁰⁷. **Protiútok:** Ak Ti súper chytí ľavú ruku s jeho ľavou, tak mu prejdi s prednou časťou svojej čepele predkom cez jeho ľavú ruku a stiahni ho nadol. Následne ho *ansetzu*. Alebo, keď mu ťaháš ruku s mečom nadol, tak mu prejdi s hlavicou cez pravé rameno a zhoď ho cez svoje pravé koleno na zem. Takto to zlomíš: Keď Ti prejde s hlavicou cez rameno na krk, tak sa pred ním natoč na svoju pravú stranu a prejdi mu s hlavicou zvonku cez pravé stehno pod koleno a nadvihni ho silno nahor. Zhodíš ho tak za seba.

Štvrtá technika

Pamätaj, keď stojíš v spodnom strehu, súper v hornom a chce Ťa zhora *ansetzovať*, tak ho bodni pomedzi prednú ruku a meč skrz, hlavicu tlač smerom nadol. Nabodni ho na jeho pravú stranu.

Piata technika je protiútok voči *durchstechen*¹⁰⁸

Zapamätaj si, keď bodáš na súpera zo spodného strehu a on na Teba bodá z horného, medzi Tvoju prednú ruku a čepeľ meča, hlavicu tlačí nadol ako v technike predtým a chce Ťa *ansetzovať*, tak v momente, keď tlačí hlavicu nadol prejdi s mečom do horného strehu a *ansetzu* ho¹⁰⁹.

Nasleduje šiesta technika

Keď stojíš v spodnom strehu, tak bodni súpera voľne a silno smerom do tváre. Ak bodá zároveň s Tebou, a ostáva Ti s hrotom pred tvárou, chystajúc sa do *ansetzen*, tak prejdi s mečom do horného strehu a nabodni ho do tváre. Ak potom zdvíha ľavú pažu a chce Ťa tak vykryť, tak stiahni meč, nabodni ho dole do ľavého podpazušia a tlač ho dopredu.

Siedma technika

Pamätaj, keď stojíš v spodnom strehu, tak bodni z neho silno súpera, zvnútra do jeho tváre. Ak to kryje, tak meč stiahni a bodni ho do tváre zvonku. Ak opäť kryje a vytláča Ti hrot na ľavú stranu, tak k nemu prikroč a udri ho s priečkou do ľavého podpazušia. S prednou časťou meča mu prejdi medzi jeho nohy a nadvihni jeho ľavé stehno za koleno poriadne s ľavou rukou. S pravou ho udri hore s priečkou poriadne od seba. Takto ho zhodíš.

Takto to zlomíš

Zapamätaj si, ak Ti súper prejde s mečom pomedzi nohy popod ľavé koleno a chce Ti zdvihnúť nohu nahor, chyt' s ľavou rukou jeho pravý lakeť a odtlač ho tak od seba.

Ďalší protiútok

Keď si mu s ľavou rukou chytil jeho pravý lakeť, chyt' tiež s pravou rukou jeho pravú pažu vpredu pri zápästí a zlom mu ruku. Môžeš ho tiež hodiť dopredu.

¹⁰⁷ Nie je síce špecifikované, či je potreba pustiť meč alebo to robiť s mečom, dá sa to však robiť aj tak, aj tak.

¹⁰⁸ Prebodávanie, príkladom bola predošlá akcia. Myslí sa tým bod medzi prednú ruku a súperov meč.

¹⁰⁹ Veľmi voľne povedané ide prakticky o *winden*, resp. *hengen* na meči. Preberieme dominanciu vo väzbe a z dolného strehu prejdeme do horného

Ôsma technika

Bodni ho zo spodného strehu zvonku do tváre. Ak Ti bod silno kryje, tak mu prejdi s hlavicou zvonku do ľavého podkolenia a potiahni s hlavicou ho s hlavicou k sebe. S pravou stranou sa naňho silno nakloň. Takýmto spôsobom ho zhodíš. Túto techniku zlomíš nasledovne: Ak Ti prejde súper s hlavicou zvonku cez ľavé stehno do podkolenia, tak chyť s ľavou rukou jeho ľavú, s pravou chyť jeho ľavý lakeť a zlom mu ruku. Môžeš ho tak aj zhodiť na zem.

Deviata technika

Pamätaj, keď bodáš súpera silno zo spodného strehu do tváre, on Ti prejde s hlavicou popod Tvojim mečom a chce Ťa s ňou *absetzovať* alebo Ti s ňou zobrať meč, tak ostaň s hrotom silno pred ním a tlač jeho pravú ruku so svojím mečom nadol (počas toho, ako Ti ide popod meč) a nabodni ho.

Desiata technika

Pamätaj, keď bodáš súpera silno zo spodného strehu do tváre a on Ti chytí s ľavou pretočenou rukou prednú časť meča, tak pretoč meč s hrotom zvonku do horného strehu, cez jeho ľavú ruku a nabodni ho.

Jedenásta technika, vzatie meča

Zapamätaj si, keď silno bodáš súpera zo spodného strehu do tváre a on bodá naraz s Tebou, tak chyť jeho meč v strede čepele s pretočenou rukou. Drž obe vaše zbrane pevne¹¹⁰ a choď s hlavicou popod súperov meč a trhni smerom na svoju pravú stranu. Tak mu zoberieš zbraň. **Protiútok:** Ak Ti súper chytí meč v strede čepele spolu s tým jeho a chce Ti ho s hlavicou zospodu vytrhnúť, tak v momente, keď chce obe zbrane uchytiť dohromady ľavou rukou, v tom momente zdvihni svoj meč do horného strehu a *ansetzu* ho.

Dvanásta technika

Pamätaj, keď stojíš v spodnom strehu, tak z neho bodni silno protivníka do genitálií. Ak Ti chytí s ľavou rukou meč, tak mu tiež chyť s ľavou rukou ten jeho. Následne odhod' jeho zbraň preč z ľavej ruky, opäť schmatni ten svoj v strede čepele, pretoč hrot cez jeho ľavú ruku do horného strehu a *ansetzu* ho.

Trinásta technika

Zapamätaj si, keď bodáš na súpera zo spodného strehu a on Ti chytí meč s ľavou rukou, tak mu rovnako chyť ten jeho. Následne mu hod' svoj meč s hlavicou do nôh, schmatni jeho ľavú ruku so svojou ľavou a s pravou rukou mu chyť ľavý lakeť. Zlom mu tak ruku. Alebo, ak si hodil meč po súperových nohách, tak ho udri s ľavou rukou dopredu na hrud', s pravou ho chyť za ľavé podkolenie a pritiahni ho k sebe. Potom ho zatlač alebo udri s ľavou rukou niekam nahor, spadne tak. **Mal by si tiež vedieť,** že sa podľa potreby a možnosti dá zo spodného strehu útočiť s hlavicou rovnako dobre, ako z horného strehu.

Nasleduje tretí streh so skráteným mečom v súbojovom šerme, prislúchajúce techniky a ich charakteristika

¹¹⁰ Je tu vynechaná podstatná informácia a síce, že je potrebné chytiť oba meče naraz. Rovnaká technika sa robí v boji s dlhým mečom.

Zapamätaj si, tretí streh v súbojovom šerme vyzerá nasledovne: Stoj s ľavou nohou vpredu a drž svoj meč s pravou rukou na rukoväti a s ľavou v strede čepele. Polož si ho priečne cez ľavé koleno do strehu. Z tohto strehu môžeš lámať súperove techniky s krytmi.

Prvá technika

Pamätaj, ak stojíš s mečom v strehu cez ľavé koleno a súper Ti bodá z horného strehu do tváre, tak vykry jeho bod s mečom pred Tvojou ľavou rukou, proti súperovej pravej strane. Následne prejdi do horného strehu a *ansetzu* ho. Prípadne vykry jeho meč medzi Tvojimi oboma rukami na čepeľ meča, prejdi mu s hlavicou cez prednú ruku, potiahni mu ju nadol a *ansetzu* ho.

Ďalšia technika

Ak stojíš s mečom v strehu cez ľavé koleno a súper Ti bodá do tváre, tak choď s hlavicou popod jeho mečom. *Absetzu* mu tak jeho bod pred jeho ľavou rukou a *ansetzu* ho.

Ďalšia technika

Zapamätaj si, ak máš meč na ľavom kolene v strehu a súper Ti bodá do tváre, tak choď s hlavicou spodkom skrz cez jeho meč, poza jeho prednú ruku a strhni mu ju tak preč od meča. Následne ho *ansetzu*. Alebo, ak je na Teba prisilný a nemôžeš mu ruku odtrhnúť z meča preč, tak natoč hlavicu zospodu nahor zvonku cez jeho ľavú ruku, odtlač ho od seba a *ansetzu* ho tak.

Tiež by si mal vedieť, že sa útoky s hlavicou nedajú kryť lepšie, než zo strehu nad ľavým kolenom. Nájdeš to popísané v komentári k technike za veršom „S jeho udierajúcim hrotom...“¹¹¹.

Nasleduje štvrtý streh so skráteným mečom v súbojovom šerme, prislúchajúce techniky a ich charakteristika

Zapamätaj si, štvrtý streh v súbojovom šerme vyzerá nasledovne: Meč drž s pravou rukou za rukoväť a s ľavou v strede čepele. Drž ho pod pravou pazuchou tak, že priečku máš vpredu pevne na hrudi a hrotom mier na súpera¹¹².

Zapamätaj si dobré pravidlo

Pamätaj, že do štvrtého strehu by si sa mal dostať zo všetkých ostatných strehov s *ansetzen*, resp. nabodávaním. Cháp to takto: Ak bodáš na súpera z nejakého strehu a stane sa, že ho trafiš dobre a Tvoj hrot spočívne v jeho brnení, tak ihneď pretoč svoju priečku na hrud' do strehu a tlač ho od seba preč a nenechaj ho od hrotu utiecť. Takýmto spôsobom na Teba nebude môcť ani bodáť, ani inak útočiť.

Ďalšie pravidlo

Zapamätaj si: Vždy, keď chceš súpera *ansetzovať*, mal by si ho nabodnúť do tváre alebo do krku, na jeho ľavé rameno alebo do ľavého podpazušia. A keď si ho nabodol, tak si všimni, či je vyšší alebo nižší ako Ty. Ak je vyšší, tak ho tlač od seba a dbaj, aby si mal hrot (aj meč) vysoko nad sebou a aby bol dobre nabodnutý v súperových krúžkoch¹¹³. Alebo, ak je nižší ako Ty, tak nechaj svoj meč ísť s pravou rukou nadol, až takmer na pravý bok. Hrot maj však stále hore, dobre napichnutý v jeho zbroji. Tlač ho tak preč od seba.

¹¹¹ Predposledný verš Náuky o súbojovom šerme.

¹¹² Zhruba ako pušku, zvierame koniec rukoväte a hlavicu pod pazuchou.

¹¹³ Ergo v krúžkovej košeli, ktorá obvykle vyplňala otvorenia v zboji.

Nasleduje text a komentár o dvoch veciach, ktoré sa volajú *Vor* a *Nach*

Vor a nach, tieto dve veci poznaj dobre. Nauč sa svižne odskakovať

Komentár: Vedz, že by si predovšetkým mal vedieť dve veci, a síce *Vor* a *Nach*, pretože z týchto dvoch slov vychádza všetko umenie súbojového šermu. Zapamätaj si, *Vor* znamená, že by si mal vždy útočiť skôr, než Tvoj súper, či už s bodom alebo s úderom tak, aby Ťa musel kryť. Akonáhle sa naviaže na Tvoj meč s krytom (alebo hocijak inak), tak rob zručne *Indes* svoje techniky podľa zistenia, či je súper na meči mäkký alebo tvrdý. Rob to tak, aby nemohol spraviť žiaden protiútok. **Teraz si zapamätaj, čo znamená *Nach*:** *Nach* sú vlastne všetky protiútoky voči súperovým technikám. Cháp to takto: Ak na Teba útočí súper prvý s bodom alebo s úderom tak, že ho musíš kryť, tak v momente, kedy sa Tvoj meč naviaže s krytom na ten jeho, hľadaj *Indes* s hrotom najbližšie odkrytie. Alebo ho schmatni do zápasu. Takto ho porazíš s krytom, t.j. s *Nach* jeho *Vor*.

Tu si zapamätaj, ako treba v súbojovom šerme kráčať

Vedz, že v súbojovom šerme sa nerobí viac než jeden úkrok, resp. jedno prikročenie. Najčastejšie sa stojí na mieste a to z dôvodu, aby sa človek v zbroji rýchlo neunavil. Rozumej tomu takto: Stalo sa, že Ťa protivník prebehol s útokom tak, že mu nemôžeš ísť s mečom naproti, ale ani do krytu, tak ukroč naspäť s prednou nohou a postaraj sa o to, aby si ho ihneď *Indes* s mečom nabodol alebo schmatol do zápasu s prikročením tej nohy, s ktorou si predtým ukročil.

Nasleduje text a komentár o *nachraisen* v súbojovom šerme

Prenasleduj súpera s mečom vo všetkých väzbách, ak je silný a chceš ho zmiašť. Ak to kryje, tak stiahni meč a bodaj. Ak znova kryje, tak ho opäť stiahni

Komentár: Ak chceš silných súperov zmiašť alebo oklamať, najmä ak šermujú naširoko a s natiahnutými rukami, chcú všetko len silou pretlačiť a nemajú o skutočnom umení ani len tušenia, takých protivníkov by si mal prebehnúť s *nachraisen* alebo zmiašť s *zucken*. **Zapamätaj si nasledovný príklad:** Ak máš bojovať v súboji a zdá sa Ti, že Tvoj protivník je na Teba prisilný, tak drž svoj meč v strehu a vykroč odvážne k nemu. Dávaj pozor na chvíľu, kedy potiahne meč k sebe a chce ísť bodat alebo zaútočiť s hlavicou. V tom momente ho ihneď nasleduj, prebehni ho a *ansetzu* ho s hrotom skôr, než stihne spraviť úder s hlavicou alebo bod. Ak sa voči *ansetzen* kryje a ide príliš dopredu s mečom tak, že jeho hrot mieri na stranu, preč od Teba, tak stiahni meč skrz a bodni ho na druhú stranu. Ak to opäť kryje, tak to opäť stiahni a rob to vždy, keď Ťa bude kryť a útoč a nabehni s tým blízko k nemu, aby keď ho netrafiš dobre s *ansetzen*, aby si ho mohol ľahko zobrať do zápasu. Vedz, že toto je spôsob a umenie, ktorým sa šermuje proti všetkým šermiarom, ktorí kryjú naširoko a ďaleko pred sebou a nešermujú voči odkrytiam na tele, ale proti meču.

Nasleduje text a komentár o tom, ako sa máš oslobodiť od meča, ak Ťa súper *ansetzoval* a tlačí Ťa s tým preč

Ak na Teba silno útočí, *schliessen*¹¹⁴ ho porazí

Komentár: Zapamätaj si, ak Ťa súper *ansetzoval* a Ty jeho tiež, chce Ťa následne so silou pretlačiť, tak chyť jeho ľavú ruku so svojou ľavou, spolu s jeho čepeľou cez prsty a pevne to drž. S pravou rukou bodni s mečom hore skrz, medzi jeho prednou rukou a mečom, hlavicu tlač nadol a zaves mu hrot proti jeho pravej strane do tváre. Následne mu s ľavou rukou zlom jeho ľavú o čepeľ Tvojho meča.

Ďalší spôsob: Alebo, bodni ho s oboma rukami hore medzi jeho meč a prednú ruku, hlavicu tlač nadol a natoč hrot na jeho meči proti jeho pravej strane. *Ansetzu* ho. **Ďalšie riešenie:** Ak Ťa súper nabodol a tlačí Ťa pred sebou, tak ho bodni zospodu do dlane tej ruky, s ktorou drží meč v strede čepele.

¹¹⁴ Strieľanie hrotu

V prípade, že má ruku natočenú naopak, tak ho bodni zhora nadol a keď sa bod zachytí, tak ho s tým veď do kruhu. **Ďalší spôsob:** Alebo ho bodni z vonkajšej strany tej paže, s ktorou drží meč v strede čepele do rukavice. A keď sa bod zachytí, tak ihneď utekaj dopredu do kruhu po ringu. Podarí sa Ti tak získať jeho stranu a iné, obrovské výhody. **Ďalšie riešenie:** Zapamätaj si, ak Ťa nabodol na Tvoje ľavé rameno a Ty jeho tiež, tak zakroč s ľavou nohou naspäť dozadu a odtoč svoju ľavú stranu preč od súpera. Takto bude Tvoj hrot stále nabodnutý, ale ten jeho nie. Alebo, ak Ťa nabodol do Tvojho pravého ramena a Ty jeho tiež, tak zakroč s pravou rukou. Tvoj hrot ostane zabodnutý, ale ten jeho nie. **Ďalšie riešenie:** Zapamätaj si, ak Ťa súper nabodol na Tvoje ľavé rameno a Ty jeho tiež, tak prehod' svoju hlavicu dopredu na svoju hrud' a tlač vpred. Takýmto spôsobom budeš mať väčší dosah.

Toto je text a komentár o krytoch proti útokom s hlavicou

S jeho udierajúcim hrotom sa chráni. Triaľaj bez strachu a s oboma rukami sa nauč natáčať hrot proti očiam

Komentár: Zapamätaj si, udierajúci hrot je v tomto zmysle hlavica. Ak sa chce s ňou pred Tebou chrániť a obehnúť¹¹⁵ Ťa s obrovskými údermi, mal by si ich vedieť kryť bez strachu a zručne s mečom. Počas krytu by si mal vždy natočiť hrot s oboma rukami proti súperovej tvári alebo ho udrieť či strhnúť s hlavicou spôsobom, aký bude popísaný v nasledovných technikách.

Toto je prvý kryt proti úderu s hlavicou: Zapamätaj si, ak je Tvoj protivník silný a chce Ťa poriadne zhora nadol s hlavicou udrieť, tak sa proti nemu postav do strehu s mečom cez koleno. Ak Ti potom seká s hlavicou zo svojho pravého ramena do hlavy, tak odsekni úder s mečom, zo svojej ľavej strany proti jeho pravej, s prednou časťou čepele. Následne natoč meč do horného strehu a nabodni mu hrot do tváre.

Alebo, ak Ťa udiera s hlavicou zo svojej ľavej strany, zhora do hlavy, tak mu odsekni s mečom úder nabok, s prednou časťou čepele pred ľavou rukou, zo svojej pravej strany na jeho ľavú a následne ho nabodni.

Ďalší kryt

Pamätaj, ak stojíš s mečom v strehu nad ľavým kolenom, Tvoj súper nie je žiaden silák a udiera na Teba s hlavicou zhora nadol, tak k nemu zručne prikroč a zachyť úder medzi obe ruky, do stredu čepele. Následne prejdi do horného strehu a nabodni ho. Alebo mu padni s hlavicou cez prednú ruku, strhni ju k sebe a *ansetzuj* ho.

Zapamätaj si, ďalší kryt a vzatie meča

Ak držíš meč na kolene v strehu, Tvoj súper nie je silák a udiera Ti s hlavicou zhora do hlavy, tak zachyť jeho úder v strede čepele. Následne choď s hlavicou zvonku cez jeho meč, blízko pri priečke a potiahni ho nadol, na Tvoju pravú stranu. Takýmto spôsobom mu zoberieš meč a budeš ho môcť *ansetzovať*.

Zapamätaj si, ďalší kryt a vzatie meča

Ak držíš svoj meč v strehu cez ľavé koleno a súper udiera s hlavicou do tohto kolena, tak natoč svoju hlavicu smerom nadol na zem a hrot nahor. Zachyť mu úder do stredu čepele. Následne mu prejdi s hlavicou spodkom zvonku cez jeho meč, blízko pri priečke a potiahni ho nahor, na svoju pravú stranu. Takto mu vezmeš meč.

---

¹¹⁵ *Uberlaufen*. V zmysle presiahnuť, t.j. byť silnejší, mať väčší dosah, vid' techniku pri dlhom meči

Ďalší kryt

Zapamätaj si, ak máš meč v strehu cez koleno, resp. stojíš v hocijakom strehu a protivník Ťa udiera s hlavicou do členka na ľavej nohe, tak drž svoj meč pevne v ľavej ruke a hod' ho hlavicou z pravej ruky proti jeho seku, smerom na ľavú stranu na zem. Priskoč s tým k nemu a skús mu zlomiť ruku, prípadne použi nejaký iný chmat.

Nasleduje text a komentár o tom, ako sa má udierať s hlavicou

Prednú nohu si musíš pred údermi chrániť

Komentár: Zapamätaj si, udierajúci hrot¹¹⁶ je hlavica meča. S ňou by si mal súpera udierať na jeho predsunuté končatiny. Mal by si na nich dobre mieriť, aby si ich správne trafil. Údery s hlavicou by si mal robiť takto: Drž svoj meč nad hlavou v hornom strehu a tvár sa, ako by si ho chcel do tváre bodnúť, resp. ho z toho *ansetzovať*. Miesto toho puš meč z pravej ruky a prid' s ňou ľavej ruke na pomoc, do stredu čepele. Udri ho s hlavicou do prednej nohy, prípadne do prednej ruky, s ktorou drží meč v strede čepele. Taktiež ho môžeš udrieť do hlavy, do lakťov alebo do ramien. Záleží od toho, kde to je v danej chvíli najvhodnejšie.

Tu si zapamätaj ako sa bojuje s dýkou v súbojovom šerme

Teraz by si mal vedieť, že väčšina súbojov v zbroji vyvrcholí a prejde na konci do zápasu alebo do šermu s dýkami. Preto pamätaj na to, že keď nabiehaš na súpera, tak máš len zápasiť a dýku mať schovanú v pošve. Pretože ak by si ňou zaútočil na súpera, skrz zbroj mu s ňou vôbec neublížiš, najmä ak stojí pred Tebou a drží Ťa za ruku. Vtedy by si ho mal schmatnúť do zápasu. Až keď ho zhodíš na zem a máš (jasnú) prevahu, až potom pracuj s dýkou voči odkrytiam spôsobom, ktorý Ti bude následne popísaný.

Ďalšia technika

Zapamätaj si, ak sa približuješ k súperovi v zápase a zhodíš ho na chrbát, tak mu ihneď padni s trupom cez tvár a s pažou ho chyť okolo krku. Takýmto spôsobom ho zablokuješ a nebude sa môcť z toho vyviecť ani postaviť. Ak sa snaží po Tebe siahnúť s nejakou rukou, tak ho bodni do odkrytia na dlani. Prípadne ho bodni dole do podpazušia alebo do genitálií, resp. do všetkých možných ohybov, ktoré sú nablízko a ktoré sú v danom momente najvhodnejšie.

Ďalšia technika

Zapamätaj si, ak zhodíš súpera so zápasom na brucho, tak sa naňho ihneď posad'. Chyť mu s pravou rukou jeho pravú, potiahni mu ju dozadu na chrbát a chyť a drž ju pevne s ľavou rukou. S pravou rukou ho následne bodni do odkrytia na dlani danej ruky alebo do odkrytia v podpazuší. Alebo, keď padne, môžeš ho chytiť aj za niektorú nohu. Následne ho bodni s dýkou dole do chodidla danej nohy.¹¹⁷

¹¹⁶ Referencia na predošlý verš.

¹¹⁷ Na tomto mieste sa končí Liechtenauerova náuka o súbojovom šerme.

Glosár

Abnehmen – odnímanie čepele z krytu, plynulý prechod do iného seku prechodom do náprahu

Abschneiden – odrezanie, resp. odšmyknutie sa od súperovej čepele uvoľnením meča

Absetzen – vychýlenie súperovho meča na stranu, často so súbežným útokom bodom

Alber, Olber – Hlupák, topoľ, dôveryhodný, prostý – to všetko sú možné preklady jedného zo štyroch základných strehov. Pre akýkoľvek variant existuje pridružená teória. Každopádne, ide o streh alebo polohu, kedy máme ruky s mečom vystreté pred sebou, krátke ostrie nahor a hrot mieri na zem

Ansetzen – napichnutie, nasadenie súpera na náš hrot, či už bodom s natiahnutým alebo skráteným mečom

Armenringen – chmaty na ruky alebo paže

Blossfechten – šerm bez zbroje, to jest v bežnom odeve

Drei wunder – tri rany, resp. tri typy útokov, a síce sek, bod a rez

Duplieren – zdvojenie seku prechodom do sekového *winden*

Durchlaufen – prebehnutie súpera spolu s hodením na zem

Durchwechseln – zmena alebo premena, ide o plynulý prechod z bodu alebo zo seku do bodu na druhú stranu, kedy sa polkruhovitým spôsobom vyhýbame súperovej čepeli

Einlaufen – vbehnutie alebo nabehnutie na súpera

Fehler, veler – míňač, klamár, ide o akciu, kedy klamlivo zastavíme sek do jedného odkrytia, aby sme mohli zaútočiť na druhé

Hendedrucken – tlačenie, resp. rezanie cez ruky, kedy pretáčame meč z jedného rezu do druhého, alebo všeobecne zatláčame súperovi ruky s rezom smerom nadol, prípadne preč od nás

Hengen – vistenie na súperovom meči ako protipól prostého krytu, resp. alternatívne pomenovanie pre polohy *ochs* a *pflug*

Indes – voľne povedané, ide o tempo alebo rozhodovací proces v nemeckej škole, kedy na základe zistenia, či je súper vo väzbe mäkký alebo tvrdý útočíme pomocou rôznych techník k štyrom odkrytiám. Môžeme rozumieť aj ako útok ešte počas toho, ako sme stále vo väzbe, teda skôr, než sa súper stihne zariadiť po svojom

Kampffechten – súbojový šerm; súdna alebo civilná forma vybavovania sporov, taktiež stret dvoch jednotlivcov v súboji, voľne môžeme rozumieť aj ako klanie počas bitky. V tomto poňatí ide najmä o šerm v zbroji

Krieg alebo **arbeit** – boj alebo práca na s *winden* na meči voči štyrom odkrytiám

Kron, Koruna – prostý kryt, pri ktorom máme ako priečku, tak aj hrot vysoko hore, často nad hlavou

Krumphaw, krump – krivý sek, jeden z piatich tajných sekov, horný sek, ktorý sa počas seku mení trajektóriu a končí s hrotom na súperových rukách alebo na strane

Langort – dlhý hrot, meč držíme vystretý voči súperovmu odkrytiu. Pozri tiež *sprechfenster*

Leibringen – zápasenie s telom, resp. s trupom súpera, často hodenie na zem

Mutieren – premena, prechod hrotu vo väzbe do spodného odkrytia

Nach – veľmi voľne povedané, ide o „tempo“ v nemeckej škole. Označuje čas alebo situáciu, kedy sa musíme kryť, protiútočiť a získať tak opäť iniciatívu (viď *Vor*)

Nachraisen – prenasledovanie, princíp kedy necháme súpera seknúť mimo terča a zasahujeme ho po jeho tempe alebo pred jeho ďalšou akciou; môže ísť takisto o všeobecný útok do odkrytia

Ochs – Vôl, označenie pre jeden zo štyroch hlavných strehov alebo jedno z horných otvorení. Meč držíme s priečkou pred hlavou a mierime na súpera. Čepel je vodorovne, palec zospodu, prípadne vertikálne a hrot mieri na súpera

Ort – hrot, niekedy aj v zmysle ako bod

Pflueg, Phlueg – pluh, jeden zo štyroch základných strehov a zároveň označenie pre jedno zo spodných odkrytí. Kánonicky sa drží dole naboku, s hlavicou blízko zadného stehna a hrot mieri na súperovu tvár

Prišermovanie – viď *zufechten*

Ringen – zápasenie, chmat

Rossfechten – šerm na koni

Schaittler, Schaittlerhaw, Scheitel – Temenný sek, resp. vertikálny horný sek na súperovu hlavu alebo temeno. Jeden z piatich tajných sekov

Schielen – poškuľovať, pokukávať po súperovom meči alebo hrote

Schilhaw, schiller, schielhaw – „škuľavý sek“, seká sa šikmo, podobne ako *zornhaw*, avšak s krátkym ostrím a pretočenou rukou. Existuje viacero spôsobov, ako ho správne seknúť, záleží od aplikácie

Schnappen – lapenie, zachytenie, zablokovanie; druh útoku z *abschneiden*, kedy hlavicou a rukoväťou zablokujeme súperov meč a sekáme ho ponad ním, zblízka do tváre

Schnitt, Schneiden – tlačný alebo ťahaný rez s prednou alebo zadnou hranou meča

Schranckhut, schrankhut – bočná poloha, kedy máme meč na strane s hrotom položeným na zemi

Schwertnehmen – vzatie meča

Sprechfenster – rozprávacie okienko, resp. kukátko, dlhý hrot vo väzbe aj mimo nej

Sterck, stercka – silná časť čepele, od priečky až do stredu čepele

Streich – spodný rubový sek, strih

Swech, swecha – slabá časť čepele, od hrotu až do stredu čepele

Twerhaw, twer, Zwer, zwerhaw – priečny sek, zväčša vodorovný sek, ktorý sa seká na hlavu alebo do spodných odkrytí

Uberlaufen – obehnutie, princíp kedy využijeme to, že má súper kratší dosah, napr. pri spodných sekoch, a namiesto krytu ho sekneme zhora

Unterhalten – blokovanie alebo zadržiavanie súpera na zemi, najmä v zápase

Verkehr – „polovičný sek“, „pretočená ruka“, ide o opakovaný súbor ofenzívnych pohybov s natiiahnutým mečom a pretočenou rukou, ktorý prinúti súperu silno kryť

Vier leger – štyri základné strehy alebo polohy v Liechtenauerovej náuke. Menovite *ochs*, *pflug*, *alber* a *vom tag*.

Vier versetzen (vorsetzen) – štyri útoky (významovo kryty), ktorými sa „lámu“ štyri základné strehy. Lámanie strehu môže znamenať priame zranenie súperu stojaceho v strehu (prípadne v akcii, ktorú zo strehu začal vykonávať) alebo vhodný útok na polohu, ktorým prinútime súperu zanechať streh a prejsť do obrany

Vom tag – Zo strechy alebo zo dňa, resp. oblohy – jeden zo štyroch základných strehov. Meč držíme na ramene alebo s rukami vystretými nad hlavou

Vor – veľmi voľne povedané, ide o tempo v nemeckej škole, resp. o bojový princíp, kedy sa snažíme držať iniciatívu v boji tým, že útočíme vždy ako prví a nútime nášho súperu sa kryť

Vorsetzen, verstetzen – všeobecný termín pre kryt alebo krytie, často prostý kryt (hrot nemieri na súperu)

Winden, wenden – pretáčanie meča z jednej polohy do druhej, ofenzívne natáčanie čepele do hengen a útok bodom, sekcom alebo rezom

Zeckrur – rýchly útok relatívne slabej intenzity, často z väzby na súperove odkrytie s následným stiahnutím

Zedel – veršovaná šermiarska náuka

Zornhaw, zorn – zúrivý sek, jeden z piatich tajných sekov, horný diagonálny sek sekaný z ramena

Zucken – princíp, kedy meč sťahujeme z tvrdej väzby alebo pred väzbou trhnutím alebo stiahnutím na naše telo

Zufechten – alebo tiež prišermovanie, počiatočná fáza šermiarskeho súboja, od približovania v strehu až po naviazanie čepeľí, resp. zásah meča alebo terča